

Aanpassingen kerkorde

Reactie van het generale college voor de kerkorde
op het rapport van de commissie evaluatie kerkorde
'De kerkorde bij de tijd'

deel 1: ordinantie 1 t/m 5

De generale synode behandelde in november 2009 het rapport 'De kerkorde bij de tijd' (AZ 09.17), en besloot onder meer het moderamen te verzoeken:

- a. Dit rapport door te zenden aan het Generale College voor de Kerkorde met het verzoek, gehoord de beraadslagingen van de generale synode, binnen het kader van de Romeinse artikelen, voorstellen tot kerkordewijziging voor te bereiden waarin
  - de drie conclusies in kerkordelijke zin worden vertaald en waarbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van de concrete aanbevelingen uit het rapport;
  - de aanbevelingen die niet rechtstreeks van doen hebben met de drie conclusies zo mogelijk eveneens in kerkordelijke zin worden vertaald;
  - de overige ervaringen en suggesties tot wijziging van de kerkorde, die bij de commissie evaluatie kerkorde werden ingediend en die zijn weergegeven in het overzicht bij aanbeveling 19 van het rapport, zoveel mogelijk zijn verwerkt;
- b. Aan het generale college tevens te vragen om aan te geven, welke (onderdelen van de) conclusies resp. aanbevelingen op korte termijn door het college kunnen worden uitgewerkt;
- c. Aan het generale college tevens te vragen om bij de generale synode van april 2010 aan te geven, hoe het tijdspad eruit ziet waarin (onderdelen van de) conclusies resp. aanbevelingen door het college kunnen worden uitgewerkt.

Een tijdspad werd in april 2010 aan de generale synode toegezonden. Dienovereenkomstig legt het generale college voor de kerkorde de generale synode hierbij een eerste reeks voorstellen tot wijziging van de kerkorde voor.

Het generale college voor de kerkorde gaat daarbij uit van de aanbevelingen in het rapport 'De kerkorde bij de tijd'. In deze rapportage komen voornamelijk die aanbevelingen aan de orde die betrekking hebben op de ordinanties 1 (het belijden), 2 (de gemeenten), 3 (het ambt), 4 (de ambtelijke vergaderingen) en 5 (eredienst).

De aanbevelingen onder de nummers 6 tot en met 8 betreffen het werk van de colleges en het toezien op de vermogensrechtelijke zaken. Deze aanbevelingen komen in een volgende rapportage aan de orde. Aanbeveling 10 betreft de ledenregistratie (een vereenvoudiging van de zogenaamde 'perforatieregeling'). Hierover heeft reeds in de synodezitting van april 2010 besluitvorming plaatsgevonden.

Voor de overzichtelijkheid wordt de volgorde van het rapport 'De kerkorde bij de tijd' aangehouden. Vervolgens wordt ingegaan op de suggesties met betrekking tot deze ordinanties, voor zover deze aanleiding geven tot een voorstel tot wijziging van de bepalingen.

In een afzonderlijk document 'Tekstvoorstellen' AZ 10.15 zijn in kolommen naast elkaar de huidige kerkordeteksten opgenomen met daarnaast de voorstellen tot wijziging van deze ordinantieteksten. Het generale college voor de kerkorde stelt zich voor, dat na bespreking van dit rapport Aanpassingen kerkorde de generale synode voor de besluitvorming uit zal gaan van de Tekstvoorstellen.

Het college wijst er op dat de gedrukte uitgave van de kerkorde met ordinanties op verschillende plaatsen verouderd is en niet altijd de bepalingen bevat zoals nu van kracht zijn. Voor de actuele teksten verwijzen we naar de linkerkolom van de Tekstvoorstellen.

Ten aanzien van de generale regelingen zal het college nu reeds een enkel voorstel tot wijziging aanbieden; voor het overige zullen de benodigde wijzigingen in de generale regelingen bij de behandeling in tweede lezing van van ordinanties 6 t/m 14 worden voorgelegd. Pas dan kan volledig worden overzien welke bepalingen moeten worden aangepast aan de alsdan gewijzigde ordinantie bepalingen.

Aanbeveling 1.1. en 1.2

- 1.1. Maak het mogelijk dat ingeval het aantal ambtsdragers minder is dan 10 de kerkenraad zelf kan bepalen in welke verhouding de ambten in de kerkenraad aanwezig zijn, zodanig dat alle ambten aanwezig zijn.**
- 1.2. Stel het minimumaantal ambtsdragers op 4. Waar dat het geval is, fungeert de kerkenraad tevens als college van diakenen en als college van kerkrentmeesters. Dit maakt waarschijnlijk een nadere bepaling over besluitvorming wenselijk.**

Deze aanbevelingen betreffen ord. 4-6. Lid 3 luidt:

ord. 4-6-3 (huidige tekst):

3. Met het oog op de vervulling van de door de kerkenraad te verrichten taken stelt de kerkenraad het aantal ambtsdragers vast met dien verstande dat in de kerkenraad alle ambten aanwezig zijn en wel naast de predikant ten minste twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, twee ouderlingen die tevens kerkrentmeester zijn en drie diakenen.

In deze bepaling wordt aangegeven welke omvang een kerkenraad in normale omstandigheden minimaal behoort te hebben. De gedachte is dat er in elke gemeente een predikant en tenminste twee 'pastorale' ouderlingen behoren te zijn. Daarnaast moeten er in elke gemeente twee colleges worden gevormd, die elk uit tenminste drie personen moeten bestaan: het college van diakenen en het college van kerkrentmeesters (zodat er in elk geval twee *ouderlingen*-kerkrentmeester moeten zijn). Daarmee komt de kerkorde op een bezetting van een kerkenraad van tenminste acht ambtsdragers.

Het college voor de kerkorde is van oordeel dat aan dit uitgangspunt *voor de normale situatie* niet moet worden getornd. De twee colleges hebben elk hun eigen geestelijke en financiële verantwoordelijkheid (zie ord. 11) en om die verantwoord te kunnen uitoefenen in een zekere mate van zelfstandigheid binnen de kerkenraad en de gemeente is voor deze colleges een omvang van tenminste drie leden gewenst.

Lid 3 heeft ook betrekking op de omvang van de wijkkerkenraad. Omdat de wijkkerkenraad geen eigen colleges van diakenen en kerkrentmeesters kent (wel een wijkraad van diakenen en eventueel een wijkraad van kerkrentmeesters), is het mogelijk voor de wijkkerkenraad een kleinere omvang te bepalen. Daarin kunnen *als minimum* twee diakenen worden voorgeschreven en één ouderling-kerkrentmeester (omdat de ouderlingen-kerkrentmeester in een gemeente met wijkgemeenten hun taak dikwijls uitoefenen in het verband van het centrale college).

Om dat mogelijk te maken stelt het college voor in ord. 4-6 een nieuw lid 3a op te nemen:

ord. 4-6-3 en 3a (voorstel nieuwe tekst):

3. Met het oog op de vervulling van de door de kerkenraad te verrichten taken stelt de kerkenraad het aantal ambtsdragers vast met dien verstande dat in de kerkenraad alle ambten aanwezig zijn en wel naast de predikant ten minste twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, twee *ouderlingen-kerkrentmeester* en drie diakenen.
- 3a. *In afwijking van lid 3 hebben in de wijkkerkenraad naast de predikant ten minste twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, een ouderling-kerkrentmeester en twee diakenen zitting.*

In het kerkelijk spraakgebruik is het gebruikelijk om te spreken van een *ouderling-kerkrentmeester* in plaats van een *ouderling die tevens kerkrentmeester* is. In de kerkorde wordt die benaming nu ook al gebruikt (bijvoorbeeld in ord. 4-8-2 en ord. 11-2-7 sub h).

Het college stelt voor die benaming in de ordinanties consequent door te voeren. Dat betekent dat in de tekstvoorstellen in ord. 4-6-3, ord. 4-14-3, ord. 4-16-5, ord. 4-25-3, 4-25-5 en ord. 4-27-4 de aanduiding 'ouderling die tevens kerkrentmeester is' wordt vervangen door 'ouderling-kerkrentmeester' en 'ouderlingen die tevens kerkrentmeester zijn' door 'ouderlingen-kerkrentmeester'. Ord. 4-19 (over de ACV) wordt ingrijpend gewijzigd zodat in dat artikel de 'ouderlingen die tevens kerkrentmeester zijn' niet terugkeren.

Bijzondere omstandigheden.

In de realiteit van het kerkelijk leven zijn er echter situaties, waar ook aan deze minimale vereisten niet kan worden voldaan. Daarvoor is in lid 4 een uitzonderingsbepaling opgenomen. Die is zeer ruim geformuleerd: ze maakt het mogelijk dat een kerkenraad uit tenminste vier personen bestaat (' met dien verstande dat alle ambten aanwezig zijn').

ord. 4-6-4 (huidige tekst):

4. In een gemeente met minder dan 300 leden kan de kerkenraad een kleiner aantal ambtsdragers vaststellen, met dien verstande dat alle ambten aanwezig zijn en in de plaatselijke regeling - met medewerking en goedvinden van het breed moderamen van de classicale vergadering, na in daarvoor in aanmerking komende gevallen de evangelisch-lutherse synode te hebben gehoord - is voorzien op welke wijze de in de ordinanties genoemde taken worden verricht.

Er worden twee beperkende voorwaarden gesteld: van deze regel kan slechts gebruik worden gemaakt door kleine gemeenten (minder dan 300 leden) en ze kan slechts 'met medewerking en goedvinden van het breed moderamen van de classicale vergadering' worden toegepast.

Het college stelt voor aan deze laatste voorwaarde vast te houden: het BM-CV kan dan (bijvoorbeeld) bepaalde voorwaarden voor de besluitvorming stellen en maatregelen treffen om overheveling van diaconale gelden te voorkomen.

Het college stelt vast dat de geschetste problemen zich niet slechts in kleine gemeenten kunnen voordoen en stelt voor die beperking te laten vervallen. Daarvoor in de plaats kan worden aangegeven dat deze regel slechts kan worden toegepast in bijzondere omstandigheden, ter beoordeling van het breed moderamen van de classicale vergadering.

Het college stelt voor de tekst van ord. 4-6-4 als volgt te wijzigen:

ord. 4-6-4 (voorstel gewijzigde tekst):

4. *In bijzondere omstandigheden* kan de kerkenraad - met medewerking en goedvinden van het breed moderamen van de classicale vergadering, na in daarvoor in aanmerking komende gevallen de evangelisch-lutherse synode te hebben gehoord - een kleiner aantal ambtsdragers vaststellen, met dien verstande dat alle ambten aanwezig zijn en in de plaatselijke regeling is voorzien op welke wijze de in de ordinanties genoemde taken worden verricht.

Aanbeveling 1.3.

1.3. Maak het mogelijk dat de kerkenraad voor een periode van maximaal 6 jaar door de gemeenteleden kan worden gemachtigd om zelf ouderlingen en diakenen te verkiezen (of te benoemen).

De ordinantiebepalingen die hier in geding zijn, zijn te vinden in ord. 3-6. Zoals ze nu van kracht zijn, zijn ze afgedrukt in de Tekstvoorstellen (op blz. 12 t/m 15). Het college maakt er op attent dat de teksten zoals die daar zijn opgenomen, afwijken van de gedrukte uitgaven.

De achtergrond van de aanbeveling ligt in de ervaring in veel gemeenten dat het feitelijk nooit tot verkiezingen door de stemgerechtigde leden van de gemeente komt. Als er al namen vanuit de gemeente naar voren worden gebracht, leidt dat in die gemeenten praktisch nooit tot een verkiezingslijst waarop meer kandidaten staan dan het aantal te vervullen vacatures. Dus wordt er direct verkozen verklaard en/of door de kerkenraad zelf verkozen. Dat is volledig conform de kerkordelijke regel. Maar wellicht leeft in bepaalde kerkenraden toch het gevoel dat dit eigenlijk niet correct zou zijn. Mogelijk is de huidige kerkordetekst op dit punt op zijn minst enigermate ondoorzichtig.

Voordat die vraag onder ogen gezien wordt, dient het volgende te worden opgemerkt. Het is de vraag wat in het licht van aanbeveling 1.3.– via een zesjaarlijkse stemming – nog aan vereenvoudiging wenselijk en mogelijk is. Van welke verplichtingen zou deze zesjaarlijkse stemming de kerkenraad moeten ontslaan? In de hierboven geschetste situatie neemt een kerkenraad als het goed is nog altijd de volgende vijf stappen:

- a) de kerkenraad nodigt de gemeenteleden uit aanbevelingen in te dienen (lid 3)
- b) de kerkenraad neemt kennis van eventueel binnengekomen aanbevelingen
- c) de kerkenraad maakt een verkiezingslijst (die in deze situatie niet meer namen bevat dan het aantal vacatures) (lid 5b.)
- d) de kerkenraad verklaart degenen die op de verkiezingslijst staan, verkozen en verkiest eventueel aanvullend nog een of meer ambtsdragers (lid 5c)
- e) de kerkenraad maakt de namen aan de gemeente bekend om haar goedkeuring te verkrijgen.

Feitelijk is de kerkenraad in deze situatie dus al gemachtigd om – in de woorden van de aanbeveling – te verkiezen dan wel te benoemen. Als er geen aanbevelingen zijn binnengekomen, kiest de kerkenraad zelfs volledig zelf.

Van welke verplichtingen zou de gemeente in dit geval de kerkenraad via een zesjaarlijkse stemming dan nog kunnen of moeten ontslaan? De stappen komen in omgekeerde volgorde aan de orde.

Kerkordelijke dispensatie van stap e) (goedkeuring door de gemeente) lijkt het generale college in strijd met de onder ons aanvaarde ambstheologie: op zijn minst moet het mogelijk zijn bezwaar te maken tegen de verkiezing van een ouderling of diaken.

Vervanging van de stappen c) en d) door één handeling, verkiezing dan wel benoeming, heeft nauwelijks meer dan cosmetische betekenis: feitelijk gaat het zo natuurlijk ook in de kerkenraad. Er is iets voor te zeggen dat dan ook maar zo eenvoudig te formuleren. Daarbij tekent het college aan, dat naar zijn mening wel altijd gesproken zal moeten worden van 'verkiezing' door de kerkenraad, omdat daarmee het besef levend blijft, dat ook bij deze gang van zaken sprake is van een handelen van de kerkenraad dat ruimte laat voor de roeping van het gemeentelid. 'Benaming' sec kan te snel de suggestie oproepen van een zichzelf aanvullend stichtingsbestuur dat louter krachtens eigen bevoegdheid handelt.

Dan rest nog de mogelijkheid de stappen a) en b) te laten vervallen: de gemeente wordt niet meer in de gelegenheid gesteld aanbevelingen in te dienen. Op zichzelf is dit geen ingewikkelde administratieve procedure, maar het college kan zich voorstellen dat het in een aantal gemeenten nooit bruikbare aanbevelingen oplevert – of althans geen namen die in de kerkenraad zelf ook al niet op tafel zouden komen. Anderzijds: aanbevelingen krijgen kan nooit kwaad. Alleen als een bepaalde naam tien of meer maal voorkomt, is de kerkenraad – nog steeds: als er niet meer kandidaten dan vacatures zijn! – verplicht de betrokkene verkozen te verklaren.

Als de kerkenraad bij zesjaarlijkse stemming gemachtigd zou worden de stappen a) en b) niet te zetten, wordt daarmee ook de mogelijkheid van meer invloed vanuit de gemeente geblokkeerd. Het is dan wel de gemeente zelf die daarvoor kiest.

Dat brengt het generale college tot een meer fundamentele overweging. Een kerkordelijke uitzonderingsbepaling zoals beoogd in aanbeveling 1.3 leidt, hoe ook precies geformuleerd, tot een vergroting van de macht van de kerkenraad bij afnemende invloed van de gemeente. Daarvoor moeten dan wel heel sterke argumenten worden aangevoerd, en het college heeft die niet gevonden.

Daarom lijkt het meer voor de hand liggend de tekst van ord. 3-6 zodanig opnieuw te redigeren, dat volstrekt helder is dat een kerkenraad bevoegd is zelf ambtsdragers te verkiezen wanneer uit de gemeente niet zo veel voor de kerkenraad verplichtende aanbevelingen naar voren komen dat er verkiezingen door de stemgerechtigde leden van de gemeente kunnen – en dan ook moeten – worden gehouden.

Hieronder wordt een voorstel gedaan voor een redactie van ord. 3-6 die beter als een 'spoorboekje' kan worden gelezen en gehanteerd. Het generale college moet namelijk meer dan eens constateren dat de regeling voor de ambtsdragersverkiezingen in ord. 3-6 voor veel kerkenraden ondoorzichtig blijft. Er is dus alle aanleiding om te komen tot een dergelijke meer ingrijpende aanpassing van de structuur van ord. 3-6. Daarom doet hij hierbij het voorstel de tekst anders te redigeren, en daarbij ter verheldering gebruik te maken van tussenkopjes. In de ordinanties is dat niet gebruikelijk, maar er zijn meer uitzonderingen, b.v. in ord. 3-12.

Bij ord. 3-6 werden echter nog enkele andere suggesties tot verbetering ingebracht bij de commissie evaluatie kerkorde. De volgende lijkt het college het overwegen waard:

ord. 3-6-1 (huidige tekst):

1. De verkiezing van ouderlingen en diakenen geschiedt uit de stemgerechtigde leden van de (wijk)gemeente. Slechts per geval en na instemming van het breed moderamen van de classicale vergadering kan de kerkenraad een stemgerechtigd lid van een andere (wijk)gemeente kandidaat stellen met het oog op de verkiezing tot ouderling of diaken.

De CV Ede suggereert (blz. 75) dit artikel te herformuleren, zodat voor verkiezing uit een andere gemeente wel de toestemming van het BM-CV nodig is, maar voor verkiezing van iemand uit een andere wijkgemeente alleen de toestemming van de algemene kerkenraad. Dat lijkt redelijk: het beperkt de taken van het BM-CV en maakt snellere besluitvorming mogelijk. Het bezwaar dat de AK te dichtbij staat en daarmee wellicht sterker wordt gemotiveerd door andere belangen, hoeft naar de mening van het generale college niet doorslaggevend te zijn, zolang bezwaar bij het regionale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen openstaat. Mocht de AK niet instemmen, dan blijft uiteraard altijd nog de mogelijkheid van voorkeurlidmaatschap (ord. 2-16-9c).¹

¹ In het kader van invoering van een nieuw systeem van ledenregistratie heeft de generale synode in april 2010 inmiddels een voorstel tot wijziging van ord. 2-5 in eerste lezing aanvaard, teneinde de procedure voor het aanvragen van het voorkeurlidmaatschap te vereenvoudigen.

De suggestie van de CV Ede is in het voorstel hieronder uitgewerkt in een gewijzigde formulering van lid 1 sub c en d.

Ter toelichting bij de voorgestelde tekst diene het volgende.

In *lid 1* wordt de basisregel gegeven en wordt verhelderd wie precies verkiesbaar zijn, en onder welke voorwaarden. Dan komt in *lid 2* vervolgens de stap van de ‘aanbevelingen’ aan de orde.

Vervolgens komt in *lid 3* de gewone verkiezingsprocedure in beeld. Omdat de praktijk nogal eens is dat er geen of te weinig namen binnen komen, gaat de bepaling uit van die situatie. Vervolgens wordt beschreven wat er moet gebeuren als er wel meer namen binnenkomen.

Lid 4 geeft de alternatieve mogelijkheid, die van verkiezing door dubbeltallen. Daarin is één nieuw element opgenomen: één aanbeveling voor een bepaalde vacature volstaat niet om de kerkenraad te dwingen tot het stellen van een dubbeltal. Daarvoor wordt hier een minimum van vijf aanbevelingen ingevoerd.

Met *lid 5* is ook een nieuw element ingebracht. Er wordt nogal eens gevraagd naar de mogelijkheid voor een wijkkerkenraad om zelf een ambtsdrager met een bepaalde opdracht te verkiezen. Die mogelijkheid bestaat nu alleen voor een algemene kerkenraad. Wel kan elke kerkenraad aan een ambtsdrager ‘een bepaalde taak toevertrouwen en deze op grond daarvan van een deel van [de gebruikelijke] taken vrijstellen’ (ord. 3-8-2). Kennelijk gaat het hier om een beslissing die wordt genomen ten aanzien van reeds verkozen ambtsdragers.

In de praktijk gaat het echter soms ook anders toe: men heeft een gemeentelid op het oog voor een specifieke taak die men als ambtsdrager met een bepaalde opdracht zou willen verkiezen, bijvoorbeeld als scribe of jeugdouderling. Moet men nu de normale procedure volgen, terwijl de gemeente niet goed kan overzien wie voor deze specifieke taak geschikt is en wie zich daartoe eventueel al bereid heeft verklaard. Door de mogelijkheid van verkiezing door de kerkenraad van een ‘ambtsdrager met een bepaalde opdracht’ ook voor een wijkkerkenraad of ‘gewone’ kerkenraad in te voeren, krijgt de (wijk)kerkenraad op dit punt een grotere ruimte geboden dan tot dusver.

Gaat het om ambtsdragers met een bepaalde opdracht die deel uitmaken van de algemene kerkenraad dan worden ze hier – evenals in ord. 4-9-2 – aangeduid als ‘boventallig’. Dat betekent hier niet meer dan dat ze geen deel uitmaken van één van de groepen ambtsdragers die vanuit de wijkkerkenraden zijn aangewezen.

In *lid 6* is een element verwoord dat – hoewel vanzelfsprekend – bij de verkiezing van ouderlingen en diakenen tot nu toe niet expliciet was vermeld: dat de verkozen ambtsdragers hun beslissing te kennen geven ten aanzien van hun roeping tot het ambt. De bekendmaking aan de gemeente vindt daarna plaats (*lid 7*).

In de bezwaarprocedure van *lid 8* is de termijn van één week ingekort tot vijf dagen. Als de bekendmaking op zondag plaats vindt, kan zodoende al op de volgende zondag worden bekend gemaakt wanneer de bevestiging plaats vindt. Terwille van de consistentie moet deze termijn ook in ord. 3-4-10 worden gewijzigd. Zie daarvoor een aanvullend tekstvoorstel op blz. 38.

In de discussie binnen het generale college voor de kerkorde kwam verder naar voren, dat in veel gemeenten onduidelijkheid bestaat over de vraag of bij herverkiezing van ambtsdragers zoals hier bedoeld ook steeds sprake dient te zijn van een (hernieuwde) bevestiging in het ambt in een kerkdienst. Het generale college acht dit niet noodzakelijk, en stelt voor ord. 3-6-11 (= ord. 3-6-10 nieuw) dienovereenkomstig aan te passen. Het Dienstboek biedt voldoende mogelijkheden om ook een herverkiezing in een kerkdienst adequaat te markeren, in de vorm van een verbintenis (vgl. Dienstboek II, 259). Daarom is in de *leden 8 t/m 10* nu expliciet onderscheid gemaakt tussen de bevestiging in het ambt, bij een eerste verkiezing als ambtsdrager, en – bij een herverkiezing – de verbintenis.

ord. 3-6 (voorstel gewijzigde tekst):

Artikel 6. De verkiezing van ouderlingen en diakenen

1. Verkiesbaarheid

- a. De verkiezing van ouderlingen en diakenen geschiedt uit de stemgerechtigde leden van de (wijk)gemeente.*
- b. Doopleden kunnen (bij toepassing van ordinantie 3-2-3) eerst voor verkiezing in aanmerking komen, nadat de kerkenraad zich ervan vergewist heeft, met inachtneming van ordinantie 9-4-1 en 2, dat zij onder de belijdende leden kunnen worden opgenomen.*
- c. Slechts per geval en na instemming van de algemene kerkenraad kan een stemgerechtigd lid van een andere wijkgemeente tot ouderling of diaken verkozen worden.*
- d. Slechts per geval en na instemming van het breed moderamen van de classicale vergadering kan een stemgerechtigd lid van een andere gemeente tot ouderling of diaken verkozen worden.*

2. Aanbevelingen

Voorafgaande aan de verkiezing wordt de gemeente uitgenodigd schriftelijk en ondertekend bij de kerkenraad aanbevelingen in te dienen van personen die naar haar mening voor verkiezing in aanmerking komen.

3. Verkiezingsprocedure

- a. *Bij de aanbevelingen wordt het ambt vermeld waarvoor de betrokkene wordt aanbevolen.*
- b. *Als voor dat ambt geen aanbevelingen zijn binnengekomen die door tien of meer stemgerechtigde leden worden ondersteund, geschiedt de verkiezing door de kerkenraad.*
- c. *Als voor dat ambt aanbevelingen zijn binnengekomen die door tien of meer stemgerechtigde leden worden ondersteund, maakt de kerkenraad een lijst op met de namen van hen die voor dat ambt zijn aanbevolen en die verkiesbaar zijn. De kerkenraad kan de lijst aanvullen met de namen van hen die door de kerkenraad zelf voor dat ambt worden aanbevolen.*
- d. *Als het aantal namen op de lijst niet groter is dan het aantal vacatures voor dat ambt, worden de kandidaten door de kerkenraad verkozen verklaard.*
- e. *Als het aantal namen op de verkiezingslijst groter is dan het aantal vacatures voor dat ambt, geschiedt de verkiezing door de stemgerechtigde leden van de gemeente.*

4. Verkiezing door dubbeltallen

- a. De stemgerechtigde leden van de (wijk)gemeente kunnen - telkens voor een periode van ten hoogste zes jaren - de kerkenraad machtigen om, in afwijking van lid 3, voor elke vacature afzonderlijk een dubbeltal vast te stellen.
- b. *In dat geval wordt bij de aanbevelingen de vacature vermeld waarvoor de aanbevolene in aanmerking komt.*
- c. *Als voor een bepaalde vacature niet meer dan vier aanbevelingen met de naam van dezelfde persoon worden ingediend door stemgerechtigde leden van de gemeente, geschiedt de verkiezing door de kerkenraad.*
- d. *Als voor die vacature vijf of meer aanbevelingen met de naam van dezelfde persoon zijn ingediend door stemgerechtigde leden van de gemeente, kan de kerkenraad de aanbevolene als deze verkiesbaar is verkozen verklaren.*
- e. *Als de kerkenraad van deze bevoegdheid geen gebruik maakt of als voor die vacature de namen van twee of meer personen zijn ingediend die elk door vijf of meer stemgerechtigde leden van de gemeente zijn aanbevolen, stelt de kerkenraad voor deze vacature na kennisneming van de aanbevelingen een dubbeltal op, waaruit de verkiezing door de stemgerechtigde leden van de gemeente plaatsvindt.*

5. Ambtsdragers met een bepaalde opdracht

In afwijking van het hiervoor bepaalde kunnen ouderlingen en diakenen met een bepaalde opdracht verkozen worden door de kerkenraad uit de stemgerechtigde leden van de gemeente, nadat de leden van de gemeente in de gelegenheid zijn gesteld personen aan te bevelen die naar hun mening voor verkiezing in aanmerking komen.

Ambtsdragers met een bepaalde opdracht die door de algemene kerkenraad zijn verkozen ten behoeve van de gemeente in haar geheel, maken als boventallig lid deel uit van de algemene kerkenraad en kunnen tevens, op verzoek van de wijkkerkenraad van de wijkgemeente waartoe zij behoren, deel uitmaken van die wijkkerkenraad.

6. Aanvaarding

Zij die zijn verkozen geven uiterlijk een week nadat zij in kennis zijn gesteld van hun roeping tot het ambt, bericht of zij deze roeping aanvaardden.

7. Bekendmaking

Nadat degenen die verkozen zijn hun roeping hebben aanvaard, maakt de kerkenraad hun namen aan de gemeente bekend om haar goedkeuring te verkrijgen met het oog op hun bevestiging respectievelijk verbintenis.

8. Bezwaren

Bezwaren tegen de gevolgde verkiezingsprocedure of tegen de bevestiging (*dan wel in geval van een herverkiezing de verbintenis*) van een gekozene kunnen worden ingebracht door stemgerechtigde leden van de gemeente en dienen uiterlijk *vijf dagen* na deze bekendmaking schriftelijk en ondertekend bij de kerkenraad te worden ingediend.

9. Behandeling

De kerkenraad probeert het bezwaar weg te nemen. Als het niet wordt ingetrokken zendt de kerkenraad binnen veertien dagen na ontvangst het bezwaarschrift indien het gaat om een bezwaar tegen de gevolgde verkiezingsprocedure, door naar het regionale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen en, indien het gaat om een bezwaar tegen de

bevestiging dan wel verbintenis van de gekozene, naar het regionale college voor het opzicht. Het regionale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen doet terzake een einduitspraak.

Het regionale college voor het opzicht doet, indien het de bezwaren ongegrond verklaart, een einduitspraak. Tegen de uitspraak van het regionale college voor het opzicht om de bezwaren gegrond te verklaren is beroep mogelijk.

10. *Bevestiging of verbintenis*

Indien geen bezwaren zijn ingebracht of de ingebrachte bezwaren ongegrond zijn bevonden, vindt – met inachtneming van het in ordinantie 9-5-4 bepaalde – de bevestiging *dan wel verbintenis* plaats in een kerkdienst met gebruikmaking van een daarvoor bestemde orde. De bevestiging kan onder handoplegging geschieden.

Hierboven is, zoals gezegd, in lid 10 (nieuw) expliciet onderscheid gemaakt tussen de bevestiging in het ambt, bij een eerste verkiezing als ambtsdrager, en – bij een herverkiezing – de verbintenis. Omwille van de consistentie dient de term verbintenis ook in ord. 3-5-7, over de bevestiging van predikanten, genoemd te worden.

ord. 3-5-7 (huidige tekst):

7. De bevestiging vindt plaats in een kerkdienst met gebruikmaking van een daarvoor bestemde orde.

Indien de beroepene niet eerder het ambt van predikant bekleed heeft, geschiedt de bevestiging onder handoplegging.

Het generale college stelt voor in de eerste zin de woorden 'dan wel de verbintenis' in te voegen. Omdat de aanduiding 'bevestiging' nu steeds betrekking heeft op de eerste bevestiging in het ambt, kunnen de woorden 'indien de beroepene niet eerder het ambt van predikant heeft bekleed' vervallen. De voorstelde tekst luidt dan als volgt:

ord. 3-5-7 (voorstel gewijzigde tekst):

7. De bevestiging *dan wel de verbintenis* vindt plaats in een kerkdienst met gebruikmaking van een daarvoor bestemde orde.

De bevestiging in het ambt van predikant geschiedt onder handoplegging.

In de overzicht per kerkordeartikel bij het rapport van de commissie Evaluatie Kerkorde wordt ook gesuggereerd om regelingen voor bloed- en aanverwantschap op te nemen (blz. 75). Men zou ook kunnen denken aan beperkingen ten aanzien van de naar het lijkt snel gegroeide praktijk om van echtparen beide partners tot ambtsdrager te verkiezen, niet zelden als een soort 'duo-baan'. Een verplichtende regeling als gevraagd zou echter te veel beperkingen aan de praktijk kunnen stellen, en dit terwijl de nu tot nieuwe regelgeving leidende evaluatie van de kerkorde juist tendert in de richting van een grotere vrijheid en flexibiliteit. Dat neemt niet weg dat het generale college terughoudendheid in kerkenraden bij het verkiezen van personen die in een te nauw verband met elkaar staan, gewenst acht.

Aanbeveling 1.4.

1.4 Handhaaf de regel dat ouderlingen en diakenen éénmaal direct herkiesbaar zijn, maar laat de kerkenraad in de regeling voor de verkiezing van ambtsdragers van de gemeente mogen bepalen of in de betreffende gemeente een tweede directe herverkiezing mogelijk is. Hiermee vervalt de dispensatie door het BM-CV.

De ordinantie bepaling die hiermee in geding is, is te vinden in ord. 3-7-1.

ord. 3-7-1 (huidige tekst):

1. De ambtstermijn van ouderlingen en diakenen is vier jaar. Zij zijn eenmaal terstond als ambtsdrager herkiesbaar. De kerkenraad kan hiervan slechts per geval in bijzondere omstandigheden afwijken na instemming van het breed moderamen van de klassicale vergadering.

Bij aanbeveling 1.4 stelde oud. Van den Boogaart in de synode de vraag, of het bij herverkiezing om één of meerdere termijnen zou gaan. Kerkenraden zullen de maximale ruimte zoeken. Okr. Reurink pleitte voor twee maal herkiesbaarheid. Diaken Slump pleitte juist voor de mogelijkheid van verkorting van ambtstermijnen.

De bedoeling van de commissie Evaluatie Kerkorde is duidelijk: onder bepaalde voorwaarden moet een totale ambtstermijn van drie maal vier, dus twaalf jaar mogelijk zijn. Deze wens ondervond in de synode weinig tegenspraak.

Aanbeveling 1.4 wil de mogelijkheid van een derde ambtstermijn niet langer afhankelijk maken van de instemming van het breed moderamen van de classicale vergadering, maar – binnen het kader van het vaststellen van de verkiezingsregeling – van het ‘kennen en horen van de gemeente’. Het generale college ziet daartegen op zichzelf geen kerkrechtelijke bezwaren (het ligt vanuit onze traditie zelfs wel voor de hand om deze verantwoordelijkheid bij de gemeente zelf te leggen), maar het maakt de procedure er niet eenvoudiger op. Daarom komt het college met een ander voorstel.

In het overzicht per kerkordeartikel worden op blz. 76v. verschillende suggesties gedaan voor een flexibeler regeling, zoals – zie ook de bovengenoemde suggestie van het synodelid Slump – het toestaan van een kortere ambtstermijn. In de praktijk kan dat gewenst zijn (en wordt het ook wel gedaan!), en principieel ziet het college daartegen geen bezwaren. De nu voorgestelde regeling maakt het ook eenvoudiger om tussentijds van ambt te veranderen: het behoeft immers niet per se te gaan om een volgende termijn ‘als ouderling’ of ‘als diaken’, maar om een termijn ‘als ambtsdrager’.

Het college meent wel dat als regel een eerste termijn vier jaar zou moeten duren: het kost nu eenmaal tijd om vertrouwd te raken met de ambtelijke verantwoordelijkheden.

Het generale college doet een voorstel tot tekstwijziging.

ord. 3-7-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. De eerste ambtstermijn van ouderlingen en diakenen is *in de regel* vier jaar. Zij zijn *telkens* terstond als ambtsdrager herkiesbaar, *voor een per geval vast te stellen termijn van tenminste twee jaar en ten hoogste vier jaar, met dien verstande dat zij niet langer dan twaalf aaneengesloten jaren ambtsdrager kunnen zijn.*

Aanbeveling 1.5.

1.5. Zoek met gebruikmaking van de verschillende suggesties naar mogelijkheden om de verplichte opeenstapeling van functies ten gevolge van de regelgeving zoveel mogelijk tegen te gaan.

Het college zal bij de bespreking van aanbeveling 18 (zie blz. 46) uiteenzetten waarom het niet kan meegaan met de suggestie om niet-ambtsdragers af te vaardigen naar de meerdere vergaderingen. Zolang de kerk vasthoudt aan het uitgangspunt dat meerdere vergaderingen worden gevormd door afgevaardigde ambtsdragers, kan aan de wens om opeenstapeling van functies tegen te gaan maar beperkt tegemoet gekomen worden.

Concreet doet het college op dit punt de volgende voorstellen:

- Het vervallen van de ACV;
- Het terugbrengen van de omvang van de meerdere vergaderingen en van de kleine synode;
- Het vereenvoudigen van de bepaling met betrekking tot de samenstelling van het moderamen van de kerkenraad.²

Op de eerste twee voorstellen komt het college later terug; wat het derde voorstel betreft: alleen bij het moderamen van de *kerkenraad* wordt voorgeschreven dat alle ambten daarin vertegenwoordigd dienen te zijn. Bij de moderamina van de andere ambtelijke vergaderingen is dat niet het geval. Die bepaling zou kunnen vervallen. Bovendien valt niet goed in te zien waarom het moderamen van een kerkenraad van twaalf of meer leden tenminste uit vier leden moet bestaan. Alleen het moderamen van de generale synode telt verplicht meer dan drie leden (ord. 4-27-2). Ook die bepaling zou kunnen vervallen. Ord. 4-8-2 luidt:

² Het college heeft zich voorgenomen bij ordinantie 11 een voorstel te doen voor een andere samenstelling van de colleges van kerkrentmeesters en diakenen in gemeenten met wijkgemeenten waardoor de opeenstapeling van functies verder kan worden teruggedrongen. Zie de suggestie bij ord. 4-9-2 op blz. 53 van dit rapport.

ord. 4-8-2 (huidige tekst):

2. De kerkenraad kiest jaarlijks uit zijn midden een moderamen bestaande uit ten minste een preses, een scribea en een assessor. In het moderamen hebben ten minste een predikant, een ouderling, een ouderling-kerkrentmeester en een diaken zitting. Indien de kerkenraad minder dan twaalf leden telt, hebben in het moderamen ten minste een predikant, een ouderling of een ouderling-kerkrentmeester en een diaken zitting.

Het college stelt voor om ord. 4-8-2 als volgt te wijzigen:

ord. 4-8-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. De kerkenraad kiest [--] uit zijn midden een moderamen bestaande uit ten minste een preses, een scribea en een assessor *met dien verstande dat in elk geval een predikant deel uitmaakt van het moderamen.* [--]

Aanbeveling 2

2.1. Handhaaf de bestaande indeling van gemeenten en van classes in regionale verbanden, met uitzondering van de indeling van de classis Flevoland.

Voor het handhaven van de kerkelijke indeling is geen kerkordewijziging nodig. Voor de gevraagde aanpassing kan de kleine synode de aangegeven procedure van ord. 2-20 volgen.

Het college wijst erop dat er grote verschillen bestaan in de omvang van de classicale vergaderingen. Het rapport 'De kerkorde bij de tijd' noemt in bijlage 1.3.4.2 (blz. 2) de classis Winterswijk met 8 gemeenten (met 16 afgevaardigden) en de classis Nijkerk met 80 afgevaardigden. Uit het onderzoek blijkt echter dat op de vraag of een herziening van de classicale indeling gewenst is, verschillend wordt gereageerd.

2.2. Breng het aantal afgevaardigden per gemeente terug van 2 naar 1, maar wel met een vaste vervanger, al dan niet vanuit hetzelfde ambt.

Aan het terugbrengen van het aantal afgevaardigden naar de classicale vergadering per gemeente van 2 naar 1 zijn voor- en nadelen verbonden.

Voordelen kunnen zijn:

- een minder zware belasting voor de plaatselijke ambtsdragers (zie aanbeveling 1.5.);
- kleinere vergaderingen, waardoor intensiever kan worden samengewerkt.

Als mogelijke nadelen staan daar tegenover:

- de bestuurlijke taken komen op een kleiner aantal afgevaardigden te liggen;
- de relatie van de classicale vergadering met de gemeente kan onder druk komen te staan door de geringere contacten;
- in sommige gevallen ontstaat een classicale vergadering die zo klein is dat er zelfs geen breed moderamen zou kunnen worden gevormd.

Het college stelt voor om het aantal afgevaardigden naar de classicale vergadering per (wijk)gemeente terug te brengen naar één, behalve in classes die minder dan zestien (wijk)gemeenten tellen. Een breed moderamen van de classicale vergadering heeft beslissingsbevoegdheid in belangrijke aangelegenheden en dient uit tenminste 8 leden te bestaan (zie het wijzigingsvoorstel voor ord. 4-16-5 op blz. 12). Het is dan ook niet gewenst dat er een classicale vergadering zou ontstaan die bestaat uit slechts acht leden (zoals in het hierboven genoemde voorbeeld van CV Winterswijk).

De huidige tekst van ord. 4-14-2 luidt:

ord. 4-14-2 (huidige tekst):

2. Elke kerkenraad of wijkkerkenraad vaardigt uit zijn midden twee ambtsdragers af. Bij toepassing van artikel 6-4 kan in de plaatselijke regeling worden vastgesteld dat de kerkenraad uit zijn midden één ambtsdrager afvaardigt.

De afgevaardigden worden aangewezen voor vier jaar.
Elk jaar treedt een vierde van het aantal leden van de classicale vergadering af.

Het college stelt voor de tekst aldus te wijzigen:

ord. 4-14-2 (voorstel gewijzigde tekst):
2. Elke kerkenraad of wijkkerkenraad vaardigt uit zijn midden *één ambtsdrager af. Wanneer de classis minder dan 16 (wijk)gemeenten telt, vaardigt elke kerkenraad of wijkkerkenraad uit zijn midden twee ambtsdragers af.*
Bij toepassing van artikel 6-4 kan in de plaatselijke regeling worden vastgesteld dat de kerkenraad uit zijn midden één ambtsdrager afvaardigt.
De afgevaardigden worden aangewezen voor vier jaar.
Elk jaar treedt een vierde van het aantal leden van de classicale vergadering af.

De vaste secundus, waarover aanbeveling 2.2. spreekt is geregeld in ord. 4-14-4. Daarin hoeft dus niet meer te worden voorzien. Op de vraag in hoeverre sprake zou moeten zijn van een vervanger 'vanuit hetzelfde ambt' komt het generale college voor de kerkorde hieronder, bij aanbeveling 2.3., terug.

2.3. Maak de ambtelijke samenstelling van de classicale vergadering tot een zaak van de classicale vergadering zelf, waarbij in elk geval alle ambten aanwezig dienen te zijn, met een minimum van vier per ambtsgroep (waarbij de ouderlingen-kerkrentmeester een aparte ambtsgroep vormen).

Om tot een evenwichtige samenstelling van de classicale vergadering te komen is het opstellen van een rooster van afvaardiging noodzakelijk. Als het geheel aan de kerkenraden zou worden overgelaten te bepalen welke ambtsdrager (welk ambt) zij willen afvaardigen, zou dat er toe kunnen leiden dat naar de vergadering geen enkele diaken zou worden afgevaardigd of een onevenredig groot aantal predikanten. Het college stelt echter vast dat in de huidige bepalingen de samenstelling van de verschillende ambtelijke vergaderingen en hun (breed) moderamen zo strak is geregeld dat het vrijwel niet mogelijk is om aan wensen uit de praktijk, bijvoorbeeld om in een concreet geval een ouderling-kerkrentmeester te mogen afvaardigen als daarvoor geen ouderling beschikbaar is, tegemoet te komen. Daarom stelt het college voor om bij het opstellen van het rooster de onderlinge verhoudingen te handhaven, maar het mogelijk te maken daarvan binnen zekere grenzen af te wijken. Die grenzen worden bepaald door voor elk ambt een minimumaantal te bepalen (voor het breed moderamen van de classicale vergadering, voor de generale synode en voor de kleine synode) of een minimumpercentage van elk ambt (voor de classicale vergadering). Omdat de omvang van de classicale vergaderingen onderling sterk verschilt was het bij de classicale vergaderingen niet mogelijk een minimum-aantal voor elk ambt te noemen en wordt daar een minimum-percentage voor elk ambt aangegeven. Op deze manier wordt het mogelijk gemaakt binnen de bestaande roosters (op verzoek van een of meer kerkenraden) verschuivingen en/of ruilingen tot stand te brengen.

Het voorstel om voor elke ambtsgroep een minimum-aantal vast te stellen, is in lijn met de samenstelling van de kerkenraad (ord. 4-6-3), waar ook een minimum aantal van elke ambtsgroep is voorgeschreven en het overige aan de kerkenraad zelf wordt overgelaten. De voorgestelde regeling kan ook worden toegepast op de samenstelling van de algemene kerkenraad.

Het college stelt voor om de tekst van ord. 4-9-2 (algemene kerkenraad), ord. 4-14-3 (classicale vergadering) en ord. 4-25-3 (generale synode) in die zin te wijzigen. Het is wenselijk dat het breed moderamen van de classicale vergadering ook bevoegd is aan kerkenraden bij de aanwijzing van een secundus een zelfde afwijking van het rooster toe te staan. Daarom wordt ook een aanvulling op ord. 4-14-4 voorgesteld. In samenhang daarmee wordt voorts voorgesteld de bepalingen met betrekking tot de samenstelling van het breed moderamen van de classicale vergadering (ord. 4-16-5) en van de kleine synode (ord. 4-27-4) te wijzigen.

Het wijzigingsvoorstel met betrekking tot de generale synode wordt gegeven op blz. 18, dat met betrekking tot de kleine synode op blz. 19.

De samenstelling van de algemene kerkenraad:

ord. 4-9-2 (huidige tekst):

2. Elke wijkkerkenraad wijst aan de hand van een door de algemene kerkenraad op te stellen rooster uit zijn midden een of meer leden voor de algemene kerkenraad aan, met dien verstande dat in de algemene kerkenraad ten minste twee predikanten, vijf ouderlingen, van wie er twee tevens kerkrentmeester zijn, en drie diakenen zitting hebben. Wanneer de algemene kerkenraad meer leden telt, dient de verdeling van de zetels over de ambten zo veel mogelijk dezelfde verhouding aan te houden.
Ambtsdragers met een bepaalde opdracht kunnen....

Het college stelt voor de tekst als volgt te wijzigen:

ord. 4-9-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. Elke wijkkerkenraad wijst aan de hand van een door de algemene kerkenraad op te stellen rooster uit zijn midden een of meer leden voor de algemene kerkenraad aan, met dien verstande dat in de algemene kerkenraad ten minste twee predikanten, *drie ouderlingen, twee ouderlingen-kerkrentmeester* en drie diakenen zitting hebben. [---]
Ambtsdragers met een bepaalde opdracht kunnen....

De samenstelling van de classicale vergadering:

ord. 4-14-3 en 4 (huidige tekst):

3. De afvaardiging geschiedt aan de hand van een door het breed moderamen van de classicale vergadering op te stellen rooster dat voor elke kerkenraad aangeeft wanneer hij een predikant, een ouderling, een diaken of een ouderling die tevens kerkrentmeester is, dient af te vaardigen. Dit rooster wordt zo opgesteld, dat per tien ambtsdragers er ten naaste bij drie predikanten, twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, drie diakenen en twee ouderlingen die tevens kerkrentmeester zijn, van de classicale vergadering deel uitmaken.
Kerkenraden die een predikant dienen af te vaardigen....
4. De kerkenraden wijzen naast elke afgevaardigde een secundus aan die aan dezelfde vereisten voldoet als de primus en die bij verhindering of ontstentenis van deze als primus fungeert. Kerkenraden van gemeenten waaraan één predikant voor gewone werkzaamheden verbonden is en die aan de beurt zijn een predikant af te vaardigen, wijzen naast deze een ouderling die niet tevens kerkrentmeester is, als secundus aan.

Het college stelt voor als gewijzigde tekst:

ord. 4-14-3 (voorstel gewijzigde tekst):

3. De afvaardiging geschiedt aan de hand van een door het breed moderamen van de classicale vergadering op te stellen rooster dat voor elke kerkenraad aangeeft wanneer hij een predikant, *een ouderling, een ouderling-kerkrentmeester of een diaken* dient af te vaardigen. Dit rooster wordt zo opgesteld, dat per tien ambtsdragers er ten naaste bij drie predikanten, twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, *twee ouderlingen-kerkrentmeester en drie diakenen* van de classicale vergadering deel uitmaken.
Het breed moderamen is bevoegd om afwijking van het rooster toe te staan, met dien verstande dat van de classicale vergadering per tien ambtsdragers er tenminste twee predikanten, twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, twee ouderlingen-kerkrentmeester en twee diakenen van de classicale vergadering deel uitmaken.
Kerkenraden die een predikant dienen af te vaardigen....
4. De kerkenraden wijzen naast elke afgevaardigde een secundus aan die aan dezelfde vereisten voldoet als de primus en die bij verhindering of ontstentenis van deze als primus fungeert. Kerkenraden van gemeenten waaraan één predikant voor gewone werkzaamheden verbonden is en die aan de beurt zijn een predikant af te vaardigen, wijzen naast deze een ouderling die

niet tevens kerkrentmeester is, als secundus aan.
Het in lid 3 bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

De samenstelling van het breed moderamen van de classicale vergadering:

ord. 4-16-5 (huidige tekst):

5. In dezelfde bijeenkomst waarin de moderamenleden worden gekozen, wordt op dezelfde wijze voor de tijd van een jaar een aantal andere leden van de classicale vergadering gekozen die met het moderamen het breed moderamen vormen.

Het breed moderamen wordt zo samengesteld dat per tien ambtsdragers er ten naaste bij drie predikanten, twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, drie diakenen en twee ouderlingen die tevens kerkrentmeester zijn, van het breed moderamen deel uitmaken.

Ten behoeve van de vergaderingen van het breed moderamen wordt voor elk lid daarvan uit de classicale vergadering een secundus gekozen die aan dezelfde vereisten voldoet als de primus en die bij verhindering of ontstentenis van deze als primus fungeert.

Het college stelt voor als gewijzigde tekst:

ord. 4-16-5 (voorstel gewijzigde tekst):

5. In dezelfde bijeenkomst waarin de moderamenleden worden gekozen, wordt op dezelfde wijze voor de tijd van een jaar een aantal andere leden van de classicale vergadering gekozen die met het moderamen het breed moderamen vormen.

Het breed moderamen wordt zo samengesteld dat *tenminste twee predikanten, twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, twee ouderlingen-kerkrentmeester en twee diakenen* van het breed moderamen deel uitmaken.

Ten behoeve van de vergaderingen van het breed moderamen wordt voor elk lid daarvan uit de classicale vergadering een secundus gekozen die aan dezelfde vereisten voldoet als de primus en die bij verhindering of ontstentenis van deze als primus fungeert.

Aanbeveling 2.4.

2.4 Leg alle taken met betrekking tot gemeenten die nu bij de voltallige classicale vergadering berusten bij het breed moderamen van deze vergadering.

De bepalingen die in dit verband van belang zijn, zijn de volgende:

ord. 2-5-1 sub a/d ord. 2-11-3/4 ord. 2-12-4,6,8,10 ord. 2-13-1/2/4/5/6 ord. 2-14-1/2 ord. 2-15-2/4/8 ord. 2-16-6/8 ord. 2-17-5/6/8 ord. 2-18-1/2/3/4	ord. 2-19-2 ord. 4-11-3 ord. 4-17-1 ord. 4-18-1 ord. 4-19 en 4-20 ord. 4-21-3 in de ordinanties 10, 11, 13 en 14 (op meerdere plaatsen)
---	--

Achtergrond van deze aanbeveling is de zorg om de kwaliteit van het kerkelijk bestuur. Om die te kunnen waarborgen is het wenselijk dat ambtelijke vergaderingen kunnen besluiten hun taken te laten uitvoeren door een (breed) moderamen of door een samenwerkingsverband van deze vergaderingen. Zo luidt conclusie 2 (op blz. 45).

In art. VI-9 is bepaald dat een ambtelijke vergadering uit haar midden een breed moderamen kan vormen 'waaraan de ambtelijke vergadering de uitoefening van bepaalde bevoegdheden kan delegeren, volgens regels bij ordinantie gesteld'. De mogelijkheid van delegatie aan een breed moderamen is dus al opgenomen in de kerkorde. Bedoelde regels voor de delegatie zijn te vinden in ord. 4-16-6 en ord. 4-27-5).

Aanbeveling 2.4 gaat een stap verder door een aantal uitdrukkelijk in de ordinantiebepalingen toe te vertrouwen aan het breed moderamen. Dan is er niet langer sprake van *delegatie* (waarbij de vergadering de delegatie kan terugnemen) maar van *attributie* (waarbij de taak als een eigen kerkordelijke taak aan het breed moderamen is opgedragen).

Het college kan zich verenigen met de aanbeveling, omdat daardoor een aanzienlijk aantal (meestal meer bestuurlijke) zaken wordt toevertrouwd aan een veel kleiner breed moderamen dat door omvang en ervaring dergelijke zaken beter kan behandelen.

Het college wijst erop dat het niet de bedoeling is dat de brede moderamina moeten worden beschouwd als de nieuwe bestuursorganen van de kerk. Het veelvuldig gebruik van de uitdrukking 'kerkelijk bestuur' in het rapport van de commissie evaluatie kerkorde zou tot die gedachte kunnen leiden.

Een breed moderamen is een gestalte van de ambtelijke vergadering, is een ambtelijke vergadering in 'geconcentreerde vorm'. Het breed moderamen van de synode wordt daarom 'de kleine synode' genoemd (ord. 4-27-4). In het vroegere kerkrecht heette deze de 'synodus contracta'. De brede moderamina hebben een ambtelijke samenstelling en kunnen ambtelijke taken uitoefenen, hetzij krachtens delegatie van de ambtelijke vergadering in brede samenstelling, hetzij krachtens eigen kerkordelijke bevoegdheden.

Aanbeveling 2.4 kan worden gerealiseerd door in het merendeel van bovengenoemde bepalingen eenvoudigweg de aanduiding 'de classicale vergadering' te vervangen door 'het breed moderamen van de classicale vergadering'. In de tekstvoorstellen worden de wijzigingen in de betreffende bepalingen aangegeven.

Later (bij ord. 4-15-1 en ord. 4-16-6) zal worden voorgesteld ook de taken ten aanzien van de werkgemeenschappen over te brengen van de classicale vergadering naar het breed moderamen van de classicale vergadering (zie de tekstvoorstellen op blz. 16 en blz. 16).

Al deze wijzigingen brengen echter wel met zich mee dat de gemeenten niet langer zelf deel uitmaken van het orgaan dat bestuurlijke beslissingen over deze gemeenten neemt. Het komt het college daarom als gewenst voor dat de gemeenten in de gelegenheid gesteld worden aan de classicale vergadering te verzoeken het besluit te heroverwegen. Dit verzoek komt dan in de plaats van de mogelijkheid om een verzoek tot revisie in te dienen bij het breed moderamen van de classicale vergadering. Omdat de revisie altijd wordt gevraagd aan het lichaam dat het besluit in eerste instantie heeft genomen, is hier een ander woord gebruikt: 'heroverweging'. Overigens is ord. 12-12 van overeenkomstige toepassing. Daarvan is alleen lid 5 uitgezonderd, zodat een classicale vergadering het besluit van het breed moderamen ook in heroverweging moet nemen als er geen nieuwe elementen in het geding worden gebracht, die eerder buiten beschouwing waren gebleven.

Het college stelt voor om in ord. 4-16 een nieuw lid 7 op te nemen (waarbij het huidige lid 7 wordt vernummerd), dat als volgt luidt:

ord. 4-16-7 (voorstel nieuwe tekst):

7. *Als een kerkenraad of ambtsdrager zich bezwaard voelt door een besluit van het breed moderamen van de classicale vergadering, staat geen revisie open maar kan wel heroverweging van dat besluit gevraagd worden aan de classicale vergadering. Overigens is ord. 12-12-1 t/m 4 van overeenkomstige toepassing.*

In ord. 3-12-3, 3-13-2, 3-22-2 en 3-23-2 is sprake van de classicale vergadering die iemand roept tot een dienst of bediening, dan wel iemand beroept tot predikant in algemene dienst of met een bijzondere opdracht. Het college is van oordeel dat deze taken bij de classicale vergadering als ambtelijke vergadering behoren te blijven.

In het rapport van de commissie Evaluatie Kerkorde wordt bij de suggesties op blz. 93 door de classicale vergadering Zwolle opgemerkt: maak een keuze tussen CV als bestuurlijk orgaan of als samenbindend orgaan. In de ordinanties worden beide aspecten in de classicale vergadering verenigd. Door in de voorstellen meer bestuurlijke taken op te dragen aan het breed moderamen van de classicale vergadering, komt er ruimte om de rol van de classicale vergadering als samenbindend orgaan te versterken.

Door dezelfde classis wordt (op blz. 93) voorgesteld het beleidsplan en het activiteitenplan van de classicale vergadering te schrappen. Het is echter wel van belang dat een classicale vergadering zich bezint op wat de speerpunten van het beleid binnen de classis moeten zijn. Het college tekent daarbij aan dat een beleidsplan niet noodzakelijkerwijs een omvangrijk document behoeft te zijn.

Aanbeveling 2.5.**2.5 Neem een bepaling op in de ordinanties waarin de professionele ondersteuning van de classicale vergadering wordt verzekerd.**

De ondersteuning van het werk van de classicale vergaderingen is nu (tijdelijk) geregeld in ovb. 199. In de generale regeling Dienstenorganisatie (art. 2-1 sub b) wordt de ondersteuning van de classicale vergaderingen tot het takenpakket van de dienstenorganisatie gerekend.

Het college is van oordeel dat professionele ondersteuning van de classicale vergaderingen – en niet in het minst ook van de brede moderamina en van het classicaal-regionaal overlegorgaan – voor een goed functioneren van deze organen van het grootste belang is. Het wijst in dit verband ook op aanbeveling 3.3 waar gevraagd wordt om bepaalde taken bij het breed moderamen van de classicale vergadering weg te halen en die op te dragen aan een nieuw in te stellen college. Het college zal daarop nader ingaan op blz. 17.

De ordinanties zijn niet de plaats om voor een dergelijke ondersteuning *garanties* te verstrekken. Het is wel mogelijk in algemene zin te bepalen dat er een vorm van ondersteuning dient te zijn, waarbij de omvang van deze ondersteuning in de bepaling zelf niet nader worden ingevuld.

Het college stelt voor in ord. 4-16 een nieuw lid 8 op te nemen (waarbij de huidige leden 7 en 8 worden vernummerd tot lid 9 en 10), dat luidt als volgt:

ord. 4-16-8 (voorstel nieuwe tekst):

8. *De classicale vergadering en haar breed moderamen worden in hun arbeid ondersteund vanuit de dienstenorganisatie van de kerk.*

Deze bepaling heeft uiteraard consequenties voor de begroting van de dienstenorganisatie van de kerk. De open formulering verwoordt de verplichting voor de kerk om ondersteuning aan te bieden, maar laat het aan de kleine synode om (via beleidsplan en begroting) daarvan de omvang te bepalen.

Aanbeveling 3.1. en 3.2.**3.1. Schaf de algemene classicale vergadering af.****3.2. Stel in elke regio een verplicht periodiek overleg in voor de moderamina van de classicale vergaderingen en breng daarin de resterende taken van de ACV onder, te weten de benoeming van de leden van en het overleg met de regionale colleges en deelname aan het besturenoverleg.**

Het afschaffen van de algemene classicale vergadering brengt de volgende vragen met zich mee:

- allereerst naar de positie van de ACV in de Romeinse artikelen, en
- vervolgens bij welk orgaan of welke organen de huidige taken van de ACV moeten worden ondergebracht.

Wat betreft de Romeinse artikelen:

De generale synode heeft destijds besloten dat de Romeinse artikelen niet bij de evaluatie van de kerkorde betrokken zouden worden. De achtergrond van dit besluit was dat de fundamentele artikelen van de kerkorde bij de evaluatie niet ter discussie zouden worden gesteld, en dat de evaluatie zich zou dienen te richten op het functioneren van de kerkorde in de praktijk van het kerkelijk leven.

Nu echter het onderzoek naar dit functioneren tot de slotsom heeft geleid dat de ACV zou moeten vervallen, is het college van oordeel dat deze wijziging ook in de Romeinse artikelen moet worden doorgevoerd.

Daarmee komt de generale synode niet in strijd met haar voornemen de grondleggende bepalingen bij de evaluatie ongemoeid te laten. De ACV behoort niet tot de ecclesiologische grondstructuur van de kerk en het al dan niet voortbestaan daarvan is geen bepaling die de fundamentele van het kerkzijn raakt. Het wijzigen van de Romeinse artikelen vraagt een procedure die nauwelijks afwijkt van een wijziging van de ordinanties: het verschil is slechts dat voor een besluit daartoe in tweede lezing een meerderheid van twee derde van de uitgebrachte stemmen is vereist (art. XVIII-5).

Het college stelt voor artikel VI lid 7 van de kerkorde te laten vervallen. Wanneer de algemene classicale vergadering in de Romeinse artikelen zou worden vervangen door het classicaal-regionaal overlegorgaan zou het daardoor een onevenredig gewicht krijgen. Als een overlegorgaan met beperkte bevoegdheden,

dat de status heeft van een orgaan van bijstand van de brede moderamina van de classicale vergaderingen, heeft dit orgaan geen plaats in de grondleggende bepalingen van de kerk.

In aanbeveling 3.2 wordt voorgesteld de taken van de ACV onder te brengen bij een verplicht periodiek overleg van de moderamina van de classicale vergaderingen. Het college is van oordeel dat de benoeming van leden van colleges niet kan worden opgedragen aan een 'overleg' waarvan onduidelijk is of het kan worden aangemerkt als kerkelijk lichaam (ord. 4-4).

Daarom stelt het college voor de taken van de ACV op te dragen aan een classicaal-regionaal overlegorgaan waarin de brede moderamina van de classicale vergaderingen samenwerken. Dit overlegorgaan is geen ambtelijke vergadering (zoals de ACV), is orgaan van bijstand van de brede moderamina en heeft beperkte (nauwkeurig omschreven) taken.

Als een 'bij ordinantie in het leven geroepen' orgaan heeft het de status van kerkelijk lichaam, zodat alle bepalingen met betrekking tot besluitvorming en mogelijkheden van bezwaar op dit orgaan van toepassing zijn.

Als overlegorgaan van de brede moderamina biedt het natuurlijk ook de mogelijkheid over andere zaken overleg te plegen. Bijvoorbeeld over de afvaardiging naar de generale synode, wanneer daartoe aanleiding is. Daarbij kan gedacht worden aan de leeftijdsopbouw, man/vrouwverhouding, modaliteiten en dergelijke van de afgevaardigden.

Het college stelt voor ord. 4-19 als volgt te wijzigen:

ord. 4-19 (voorstel gewijzigde tekst):

Artikel 19. Samenwerking in een *classicaal-regionaal overlegorgaan*

1. De *brede moderamina van de classicale vergaderingen* in een door de kleine synode aangewezen regio werken samen in een *classicaal-regionaal overlegorgaan* voor hun arbeid betreffende

- de kerkvisitatie;
- het opzicht;
- de behandeling van beheerszaken en
- de behandeling van bezwaren en geschillen.

Het classicaal-regionaal overlegorgaan kan uitspreken jegens de generale synode welke behoeften er leven in de kerkenraden, gemeenten en classes ter zake van de opbouw van de gemeenten en de classes.

2. De leden van *het classicaal-regionaal overlegorgaan* worden uit hun midden aangewezen door de *brede moderamina van de classicale vergaderingen* die in de regio samenwerken. De evangelisch-lutherse synode kan bovendien een of twee evangelisch-lutherse ambtsdragers die wonen binnen de regio tot lid van *het classicaal-regionaal overlegorgaan* aanwijzen.
3. *Het classicaal-regionaal overlegorgaan maakt een regeling voor zijn samenstelling en wijze van werken.*
4. *Het classicaal-regionaal overlegorgaan werkt onder verantwoordelijkheid van en in verantwoording aan de classicale vergaderingen die in dit overlegorgaan samenwerken en brengt jaarlijks verslag uit aan deze vergaderingen.*
5. *Het classicaal-regionaal overlegorgaan wordt in zijn arbeid ondersteund vanuit de dienstenorganisatie van de kerk.*

De taken die tot nu toe waren opgedragen aan de classicale vergaderingen – in samenwerking met andere classicale vergaderingen in de algemene classicale vergadering – worden in het voorstel toevertrouwd aan de brede moderamina van deze vergaderingen.

Dat heeft consequenties voor de bepalingen met betrekking tot de taakstelling van de classicale vergadering (ord. 4-15-1) en het breed moderamen (ord. 4-16-6). Bovendien wordt (zoals eerder aangegeven) voorgesteld de taken ten aanzien van de werkgemeenschappen van predikanten over te brengen van de classicale vergadering naar haar breed moderamen (zie over de werkgemeenschappen verder bij aanbeveling 12.1 op blz. 30).

Later zal nog worden voorgesteld in ord. 4-15-1 een bepaling op te nemen ten aanzien van de missionaire roeping van de classicale vergadering (zie blz. 29).

Dat alles leidt tot de volgende voorgestelde tekst:

ord. 4-15-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. De classicale vergadering heeft tot taak:
    - het leiding geven aan het leven en werken van de classis op haar verschillende arbeidsvelden en het ter hand nemen van al wat het kerkelijk leven in de classis kan bevorderen;
    - het vaststellen van het beleidsplan ter zake van het leven en werken van de classis;
    - *het bevorderen van de missionaire arbeid van de gemeenten, deze bijstand te verlenen bij de vervulling van hun missionaire roeping – daarin bijgestaan door organen van de kerk die op dit terrein werkzaam zijn – en waar nodig zelf aan de missionaire arbeid binnen de classis gestalte te geven;*
    - het gestalte geven aan de verantwoordelijkheid van de gemeenten voor elkaar, onder meer door het stimuleren en zelf voeren van het kerkelijk gesprek en het op andere wijze bevorderen van de saamhorigheid van de gemeenten;
    - [--]
    - het erop toezien dat de gemeenten haar roeping en taak nakomen, het advies en hulp bieden aan de kerkenraden, het vaststellen van de grenzen tussen de plaatselijke gemeenten in het ressort van de classis;
    - [--] het uitspreken jegens de generale synode van wat er leeft in de kerkenraden en de gemeenten die tot de classis behoren, het geven van consideraties over haar door de generale synode voorgelegde vragen van belijden en kerkorde, het behandelen van de verslagen van haar afgevaardigden naar de generale synode,
    - *het behandelen van het verslag van het classicaal-regionaal overlegorgaan;*
    - het verrichten van alles wat verder naar de orde van de kerk van haar wordt gevraagd. [--]
- De classicale vergadering doet bij de vervulling van haar opdracht recht aan de binnen de classis voorkomende kerkelijke verscheidenheid.

Ord. 4-16-6 kan als volgt worden gewijzigd:

ord. 4-16-6 (voorstel gewijzigde tekst):

6. Het breed moderamen is belast met:
    - het in naam van en in verantwoording aan de classicale vergadering leiding geven aan en coördineren van de arbeid van de organen van bijstand van de classicale vergadering; [--]
    - *het bevorderen van de saamhorigheid en de gezamenlijke bezinning van de predikanten door hen samen te brengen in werkgemeenschappen;*
    - het verrichten van wat naar de orde van de kerk aan de classicale vergadering is opgedragen, voorzover dat hem door de classicale vergadering wordt gedelegeerd en
    - *met inachtneming van het overigens in de ordinanties bepaalde, in samenwerking met andere brede moderamina in het classicaal-regionaal overlegorgaan, [--]*
      - *de kerkvisitatie;*
      - *het opzicht;*
      - *de behandeling van beheerszaken en*
      - *de behandeling van bezwaren en geschillen.*
- Het breed moderamen brengt jaarlijks verslag uit aan de classicale vergadering van zijn werkzaamheden.

Het generale college voor de kerkorde stelt nog enkele wijzigingen voor die voortvloeien uit het afschaffen van de algemene classicale vergadering.

In ord. 3-22-2 kunnen de woorden 'een algemene classicale vergadering' worden geschrapt, zodat de nieuwe tekst luidt:

ord. 3-22-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. Een predikant in algemene dienst wordt beroepen door een classicale vergadering, [--] de evangelisch-lutherse synode of de generale synode, voor de duur van de werkzaamheden die de predikant worden opgedragen.....

In ord. 4-20-2 en ord. 4-21-3 kunnen de woorden 'de algemene classicale vergadering' vervangen worden door 'het classicaal-regionaal overlegorgaan'. Zie daarvoor de Tekstvoorstellen op blz. 33v.

In aanbeveling 3.2 wordt aanbevolen bij het overleg(orgaan) ook de deelname aan het besturenoverleg onder te brengen. Omdat dit overleg nu ook kerkordelijk niet geregeld is, stelt het college op dit punt geen wijziging van de ordinanties voor.

Naast de hier genoemde wijzigingen zijn ook in ord. 10-3-1/2, ord. 10-5-1, ord. 10-7-5, ord. 10-8-1 t/m 5, ord. 11-21-1/2, ord. 11-23-4, ord. 12-2-1 t/m 5 en ord. 13-15-2 aanpassingen nodig ten gevolge van het laten vervallen van de algemene classicale vergadering. Daarvoor zullen tekstvoorstellen worden voorgelegd bij de behandeling van de betreffende ordinanties.

Aanbeveling 3.3

3.3. Stel bij kerkorde een nieuw regionaal (of interregionaal) college in dat belast wordt met bepaalde nauwkeurig omschreven administratieve en bestuurlijke taken en bevoegdheden ten opzichte van gemeenten, predikanten en kerkelijk werkers waaronder in elk geval de toepassing van ordinantie 3-19 (vrijstelling van werkzaamheden van een predikant) en 3-20 (onthefing van werkzaamheden van een predikant) en dat ondersteund wordt vanuit de dienstenorganisatie.

Het college verstaat deze aanbeveling als een uiting van zorg ten aanzien van de werkbelasting van (de brede moderamina van) de classicale vergaderingen. Als zich een situatie voordoet waarin aan een predikant vrijstelling van werkzaamheden moet worden verleend (ord. 3-19) of ontheffing van werkzaamheden moet worden overwogen (ord. 3-20), is daarmee veel overleg gemoeid waarbij ook ervaring met dergelijke situaties onontbeerlijk is.

Toch is het college van oordeel dat voor de uitvoering van deze taken niet een nieuw college in het leven moet worden geroepen, naast de reeds bestaande colleges voor de visitatie, het opzicht en de ambtsontheffing die in dergelijke situaties een rol kunnen spelen.

Het past niet in de kerkordelijke structuur waarin 'de leiding in de kerk (is) toevertrouwd aan ambtelijke vergaderingen' (art. VI-1) deze bestuurlijke taken en bevoegdheden over te dragen aan onafhankelijke colleges. Daarmee worden essentiële beslissingen over ambtsdragers en gemeenten aan de ambtelijke vergaderingen onttrokken en worden de nieuw in te stellen colleges in feite nieuwe bestuursorganen van de kerk. Het college kiest daar niet voor maar wijst op twee mogelijkheden om tegemoet te komen aan wat aanbeveling 3.3. beoogt.

Het wijst allereerst op de mogelijkheid om de brede moderamina van de classicale vergaderingen (niet in het minst nu aan hen een groot aantal van de bestuurlijke beslissingen van deze vergaderingen is opgedragen) op een efficiënte wijze te ondersteunen vanuit de dienstenorganisatie van de kerk.

Zie ook bij aanbeveling 2.5 op blz. 14.

Daardoor kunnen in voorkomende gevallen aan de brede moderamina voorbereidende werkzaamheden uit handen worden genomen. Er is natuurlijk geen enkel bezwaar tegen bij het uitvoeren van 'bepaalde nauwkeurig omschreven administratieve' werkzaamheden assistentie te verlenen vanuit de dienstenorganisatie van de kerk.

Daarnaast hebben de classicaal-regionale overlegorganen de mogelijkheid een beroep te doen op de adviseurs (zoals personeelsfunctionarissen en juristen) vanuit de dienstenorganisatie van de kerk en/of andere adviseurs waardoor van de – in de kerk aanwezige – deskundigheid en ervaring die bij het nemen van de betreffende beslissingen nodig zijn, gebruik wordt gemaakt.

De uiteindelijke beslissing blijft daarbij echter berusten bij (het breed moderamen van) de ambtelijke vergadering.

Aanbeveling 4.1. t/m 4.6.

4.1. Breng de afvaardiging [naar de generale synode] per classis terug van 2 naar 1 en handhaaf de verplichting van een vervanger (al dan niet in hetzelfde ambt).

Tijdens de behandeling in de generale synode is door verschillende synodeleden op deze aanbeveling gereageerd. Een aantal van hen heeft ervoor gepleit de synode in huidige omvang te laten bestaan: het zou niet moeilijk te zijn om het gewenste aantal synodeleden te vinden. In de praktijk blijkt dat echter lang niet altijd zo eenvoudig te zijn.

Hoe dat ook zij: het college van oordeel dat deze aanbeveling dient te worden opgevolgd. De generale synode bestaat in de huidige samenstelling uit 149 afgevaardigden vanuit 75 classicale vergaderingen (de Réunion Wallonne vaardigt één afgevaardigde af).

Daarnaast zijn er 5 afgevaardigden van de evangelisch-lutherse synode, 2 van de Evangelisch-

Altreformierte Kirche in Niedersachsen, 1 van de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten en 1 van de Gereja Kristen Indonesia Nederland, zodat de vergadering in totaal uit 158 leden bestaat.

Toen de kerken zich in 2004 verenigden bestond er nog een groot aantal afzonderlijke hervormde en gereformeerde klassicale vergaderingen die elk hun eigen afgevaardigde naar de generale synode moesten kunnen aanwijzen. Daarom is toen besloten dat door hervormde en gereformeerde klassicale vergaderingen elk één afgevaardigde zou worden aangewezen en door de protestantse (samengevoegde) klassicale vergaderingen twee afgevaardigden. Met ingang van 2009 zijn alle klassicale vergaderingen samen gevoegd, zodat het nu mogelijk is om door alle klassicale vergaderingen één afgevaardigde te laten aanwijzen.

Van meet af aan is de gedachte geweest dat de generale synode – na een gewenningsperiode van enkele jaren – zou worden teruggebracht naar een omvang die meer te vergelijken is met de vroegere omvang van de hervormde en de gereformeerde synode. Beide kerken hebben in het verleden de ervaring opgedaan dat een synode van ongeveer 75 leden een goed werkbaar vergadering kan opleveren.

In de nieuwe samenstelling komt de generale synode uit op 84 leden, van wie er 75 afgevaardigd worden door de klassicale vergaderingen.

Zie de benodigde tekstwijziging van ord. 4-25-2 op blz. 20.

Als elke klassicale vergadering één ambtsdrager afvaardigt, geldt dat ook van de Réunion Wallonne, zodat ord. 4-21-6 overbodig wordt en kan vervallen.

Zoals eerder aangekondigd (zie blz. 10) stelt het college voor om in aansluiting op aanbeveling 2.3 ook ten aanzien van de samenstelling van de generale synode enige ruimte te scheppen zodat een flexibele samenstelling mogelijk wordt.

Ord. 4-25-3 met betrekking tot de samenstelling van de generale synode luidt in de huidige tekst:

ord. 4-25-3 (huidige tekst):

3. De afvaardiging geschiedt aan de hand van een door de kleine synode op te stellen rooster dat voor elke klassicale vergadering aangeeft wanneer zij een predikant, een ouderling, een diaken of een ouderling die tevens kerkrentmeester is, dient af te vaardigen. Dit rooster wordt zo opgesteld dat per tien ambtsdragers er ten naaste bij drie predikanten, twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, drie diakenen en twee ouderlingen die tevens kerkrentmeester zijn, van de generale synode deel uitmaken.

Het college stelt voor als gewijzigde tekst:

ord. 4-25-3 (voorstel gewijzigde tekst):

3. De afvaardiging geschiedt aan de hand van een door de kleine synode op te stellen rooster dat voor elke klassicale vergadering aangeeft wanneer zij een *dienstdoend*³ predikant, een *ouderling*, een *ouderling-kerkrentmeester* of een *diaken* dient af te vaardigen. Dit rooster wordt zo opgesteld dat per tien ambtsdragers er ten naaste bij drie predikanten, twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, *twee ouderlingen-kerkrentmeester en drie diakenen van de generale synode deel uitmaken*.
De kleine synode is bevoegd om afwijking van het rooster toe te staan, met dien verstande dat van de generale synode tenminste 18 predikanten, 12 ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, 12 ouderlingen-kerkrentmeester en 18 diakenen deel uitmaken.

Volgens de huidige bepalingen moeten door de klassicale vergaderingen ongeveer 44 predikanten, 29 ouderlingen, 29 ouderlingen-kerkrentmeester en 44 diakenen worden afgevaardigd (= samen 146, 3 'restzetels').

In de (voorgestelde) nieuwe samenstelling met 75 klassicale afgevaardigden zouden er – in de bestaande verhoudingen – dus ongeveer 22 predikanten, 15 ouderlingen, 15 ouderlingen-kerkrentmeester en 22 diaken worden afgevaardigd (=samen 74, 1 'restzetel'). Door voor elke ambtsgroep een minimum aantal te bepalen (van resp. 18 / 12 / 12 / 18 = samen 60), heeft de kleine synode ruimte met 15 afgevaardigden om te voldoen aan verzoeken vanuit de klassicale vergaderingen om van het rooster te mogen afwijken.

³ Zie voor de invoeging van het woord 'dienstdoend' onder, blz. 38.

4.2. Breng het aantal leden van moderamen en breed moderamen [van de generale synode] terug.

Het moderamen van de generale synode telt vijf leden (ord. 4-27-2). De omvang van het moderamen is gedurende de eerste jaren van de Protestantse Kerk in Nederland uitgebreid (via overgangsbepaling 202) tot zeven leden. Door de getermineerde overgangsbepaling 202 niet te verlengen, komt het getal automatisch op vijf en dat lijkt een werkbare omvang voor dit moderamen.

In samenhang met het voorstel de omvang van de generale synode te halveren, stelt de werkgroep voor ook het aantal leden van de kleine synode aan te passen. De kleine synode bestaat in de huidige samenstelling uit 30 personen: 9 predikanten, 6 ouderlingen, 9 diakenen en 6 ouderlingen-kerkrentmeester.

Het college stelt niet voor ook de omvang van de kleine synode met 50% te verminderen. De kleine synode heeft op verschillende terreinen een eigen verantwoordelijkheid. Daarbij moet de generale synode bij de samenstelling van de kleine synode rekening houden met tal van factoren om aan de kerk in haar pluriforme samenstelling recht te doen. Daarom stelt het college voor de kleine synode terug te brengen tot een omvang van 20 leden.

Door de onderlinge verhouding van de ambten niet exact aan te geven, maar minimum aantallen te noemen voor elke ambtsgroep (zie daarover ook bij aanbeveling 2.3 op blz. 10), wordt het de generale synode mogelijk gemaakt om meer flexibel de kleine synode samen te stellen. Ten aanzien van vier 'zetels' kan de generale synode dan naar bevind van zaken handelen.

De tekst van ord. 4-27-4 luidt in de huidige tekst:

ord. 4-27-4 (huidige tekst):

4. Naast de moderamenleden worden jaarlijks voor de tijd van een jaar nog vijftientig andere leden van de generale synode gekozen die met het moderamen het breed moderamen, de kleine synode genaamd, vormen.
De kleine synode wordt zo samengesteld dat per tien ambtsdragers er ten naaste bij drie predikanten, twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, drie diakenen en twee ouderlingen die tevens kerkrentmeester zijn, van de kleine synode deel uitmaken.
In de kleine synode....

Het college stelt voor de tekst van ord. 4-27-4 als volgt te wijzigen:

ord. 4-27-4 (voorstel gewijzigde tekst):

4. Naast de moderamenleden worden jaarlijks voor de tijd van een jaar nog *vijftien* andere leden van de generale synode gekozen die met het moderamen het breed moderamen, de kleine synode genaamd, vormen.
De kleine synode wordt zo samengesteld dat *tenminste vier predikanten, vier ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, vier ouderlingen-kerkrentmeester en vier diakenen* van de kleine synode deel uitmaken.
In de kleine synode .....

4.3. Bepaal de zittingstijd van de afgevaardigden op 4 jaar en open de mogelijkheid van eenmalige verlenging van vier jaar, met dien verstande dat iemand niet langer dan 8 jaar achtereen lid kan zijn van de synode. Opname van deze mogelijkheid vraagt om een aanpassing van het rooster van periodiek aftreden, zodat om de 2 jaar ¼ deel van de generale synode wordt vervangen (of mogelijke variant: om het jaar 1/8 deel)

Wanneer deze aanbeveling zou worden opgevolgd zou dat betekenen dat de classicale vergaderingen gedurende tweemaal vier jaar iemand uit dezelfde 'ambtsgroep' moeten afvaardigen. Anders is een 'eenmalige verlenging van vier jaar' (beter: een afvaardiging voor een aansluitende periode) rooster-technisch niet mogelijk. Dan moet het rooster zo worden opgesteld dat een classicale vergadering gedurende 8 jaar een predikant afvaardigt, vervolgens 8 jaar een ouderling, een ouderling-kerkrentmeester en een diaken. Pas na 24 jaar zou door de classicale vergadering dan weer een

predikant worden afgevaardigd (enz.). Dat zijn erg lange perioden.

Het college heeft begrip voor de wens om ook in de samenstelling van de generale synode meer continuïteit mogelijk te maken. Daarom stelt het college voor de zittingstijd van *alle* afgevaardigden op vijf jaar te stellen.

Het rooster dient dan zo te worden opgesteld dat elk jaar een-vijfde deel van de generale synode aftreedt. Er is geen kerkordelijke bepaling die verhindert dat iemand tweemaal achtereenvolgend door de klassicale vergadering naar de generale synode wordt afgevaardigd. Nu in de toepassing van het rooster enige flexibiliteit is ingebouwd (zie de voorgestelde wijziging van ord. 4-14-3 op blz. 11) ontstaat de mogelijkheid een ambtsdrager die moeilijk vervangen kan worden, aansluitend voor een nieuwe periode af te vaardigen. Het college meent dat deze voorstellen in hun samenhang enerzijds tegemoet komen aan de wens meer continuïteit te brengen in de samenstelling van de generale synode terwijl anderzijds de doorstroming niet in gevaar komt.

De huidige tekst van ord. 4-25-2 luidt:

ord. 4-25-2 (huidige tekst):

2. Elke klassicale vergadering vaardigt twee ambtsdragers uit de classis af.
De evangelisch-lutherse synode vaardigt vijf ambtsdragers uit haar leden af.
De afgevaardigden worden aangewezen voor vier jaar.
Elk jaar treedt een vierde van het aantal leden van de generale synode af.

Het college stelt voor ord. 4-25-2 als volgt te lezen:

ord. 4-25-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. Elke klassicale vergadering vaardigt *één ambtsdrager* uit de classis af.
De evangelisch-lutherse synode vaardigt vijf ambtsdragers uit haar leden af.
De afgevaardigden worden aangewezen voor *vijf* jaar.
Elk jaar treedt een *vijfde* van het aantal leden van de generale synode af.

4.4. Bepaal de zittingstijd van alle moderamenleden op 4 jaar (invoering van verlenging van de zittingstijd als genoemd onder 4.3. maakt een aparte bepaling over boventalligheid overbodig).

4.5. Wijzig de bepaling van de zittingstijd van de scriba zodat deze tweemaal achtereenvolgend voor telkens een periode van 4 jaar herkozen kan worden.

Het college heeft er begrip voor dat voor het goed functioneren van het moderamen meer continuïteit gewenst is. Met name ten aanzien van de preses en de eerste assessor moet het mogelijk zijn gedurende een langere periode deze functie te kunnen vervullen. Dat geldt ook van de scriba van de generale synode. In de huidige tekst van ord. 4-27-2 was gepoogd ruimte te maken voor deze continuïteit, maar de bepaling blijkt in de praktijk niet te voldoen.

De huidige tekst van ord. 4-27-2 luidt:

ord. 4-27-2 (huidige tekst):

2. De generale synode heeft een moderamen dat gevormd wordt door de preses, de scriba, de assessor I, de assessor II en de assessor III.
Preses en assessor I worden gekozen voor een periode van vier jaar uit het midden van de synode. Indien hun zittingstermijn als afgevaardigd synodelid afloopt, blijven zij, zolang zij ambtsdrager zijn, voor de rest van die periode in functie. Van de preses en de assessor I is er tenminste één predikant.
Assessor II en III worden gekozen voor een jaar uit het midden van de synode en zijn herkiesbaar.
De scriba wordt voor vier jaar benoemd uit de predikanten van de kerk en kan eenmaal worden herbenoemd.
Moderamenleden die niet tot de afgevaardigden behoren.....

Het college stelt voor om ord. 4-27-2 als volgt te wijzigen:

ord. 4-27-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. De generale synode heeft een moderamen dat gevormd wordt door de preses, de scribe, de assessor I, de assessor II en de assessor III.

De preses en de assessoren worden gekozen voor een periode van vier jaar uit het midden van de synode. Indien hun zittingstermijn als afgevaardigd synodelid afloopt, blijven zij, zolang zij ambtsdrager zijn, voor de rest van die periode in functie.

De preses en de assessor I zijn, ook als zij geen afgevaardigd synodelid meer zijn, eenmaal terstond als moderamenlid herkiesbaar. Van de preses en de assessor I is er tenminste één predikant.

De scribe wordt voor vier jaar benoemd uit de predikanten van de kerk en kan tweemaal worden herbenoemd.

Moderamenleden die niet tot de afgevaardigden behoren.....

- 4.6. Evalueer, met gebruikmaking van de signalen en suggesties uit het onderzoek, de huidige kerkordelijke taakverdeling tussen generale synode en kleine synode evenals de vergaderwijze van beide organen, zoals die is geregeld in haar huishoudelijk reglement, en voer op beide terreinen waar nodig verbeteringen door.**

Het college voor de Kerkorde meent dat het aan het moderamen dan wel aan de kleine synode is, om deze taak zelf ter hand te nemen.

Aanbeveling 5

- 5.1. Breng de afvaardiging vanuit de evangelisch-lutherse synode naar de generale synode terug tot 3 leden.**

Het college is van oordeel dat deze aanbeveling niet moet worden overgenomen. Als regel telt het moderamen van de generale synode één lid afkomstig uit de evangelisch-lutherse synode. Het is niet aan te bevelen dat er daarnaast slechts twee evangelisch-lutherse ambtsdragers van de synode deel uitmaken. Om vanuit deze traditie een substantiële inbreng te kunnen hebben is het gewenst dat men ook onderling met een aantal personen daarover kan overleggen. Een omvang van 6% van het totaal (vijf van de 84 leden) kan niet onevenredig worden genoemd.

Aanbevelingen 6 t/m 8

De aanbevelingen onder de nummers 6 tot en met 8 betreffen het werk van de colleges en het toezien op de vermogensrechtelijke zaken. Deze aanbevelingen komen in een volgende rapportage aan de orde.

Aanbeveling 9.1.

- 9.1 Neem een bepaling op in ordinantie 3-20 waarin nader wordt geregeld hoe en onder welke voorwaarden een predikant met onderling goedvinden van alle betrokken partijen (inclusief het BM-CV en het regionale college voor de visitatie) door het generale college voor de ambtsontheffing wordt ontheven van de werkzaamheden ter plaatse en losgemaakt van de gemeente.**

Een opmerking vooraf:

Bij het lezen van deze aanbeveling (en vooral van sommige suggesties) kreeg het generale college voor de kerkorde de indruk dat de indieners daarvan behoefte hebben aan regelgeving of tenminste een handleiding, ook waar het eigenlijk beleid betreft. Beleid, bepaald als het is door de feiten en omstandigheden van het gegeven geval, leent zich echter niet voor regelgeving, die nu eenmaal abstract en algemeen van aard is. Wanneer de ordinanties te gedetailleerd worden, komt de overzichtelijkheid in het gedrang en bestaat een reëel gevaar dat toch niet alles wordt geregeld wat in dat geval geregeld moet worden en dat de ruimte voor eigen improvisatie voor de diverse colleges bij de uitleg van de regelingen te gering wordt.

Wel kan door aanvullende regelgeving worden bevorderd dat het beleid gevormd kan worden op een zo goed mogelijke onderbouwing. Het college zal daarvoor bij de behandeling van de GR rechtspraak voorstellen enkele nieuwe leden toe te voegen aan artikel 7.

De aanbeveling betreft ord. 3-20-1. Deze luidt:

ord. 3-20-1 (huidige tekst):

1. Indien door oorzaken gelegen bij de gemeente of door oorzaken gelegen in de persoon van de betrokken predikant of door andere oorzaken – in een gemeente zulke spanningen rijzen, dat de vraag rijst of de predikant deze gemeente nog langer met stichting kan dienen, kan het breed moderamen van de classicale vergadering op verzoek van de predikant, op verzoek van de kerkenraad of uit eigen beweging, gehoord het regionale college voor de visitatie aan het generale college voor de ambtsontheffing vragen een oordeel uit te spreken.
Het college spreekt zijn oordeel uit, gehoord de predikant, de kerkenraad en het regionale college voor de visitatie. In het geval dat een predikant verbonden is aan een wijkgemeente, wordt zowel de wijkkerkenraad als de algemene kerkenraad gehoord. In geval van een predikant verbonden aan een evangelisch-lutherse gemeente, dient bovendien de medewerking verkregen te worden van de evangelisch-lutherse synode.
Tegen het oordeel van het generale college kan men in beroep gaan bij het generale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen.

Bij deze aanbeveling merkt het generale college voor de kerkorde op dat het naar de huidige ordinantie niet uitgesloten is dat kerkenraad en predikant gezamenlijk een voorstel tot ontheffing doen. Als het op dat punt aankomt is er dan ook geen noodzaak tot wijziging van de ordinantie bepalingen.

Overigens kan er naar de mening van het generale college voor de kerkorde niet zonder meer aangenomen worden dat een gezamenlijk verzoek ook daadwerkelijk met volledige instemming van de betrokkenen wordt gedaan. Het valt immers op voorhand niet uit te sluiten dat de predikant zich onder druk gezet voelt. Voorts verdient aandacht dat de colleges en de kerkelijke organen een eigen taak en verantwoordelijkheid hebben bij het verloop van de procedure van ord. 3-20 en 3-21. Elk van hen zal moeten beoordelen of de regeling wordt gebruikt waartoe zij dient.

De nadere regeling die in aanbeveling 9.1 wordt aangedragen gaat uit van een nog bredere overeenstemming, namelijk het kennelijk ook voorkomende geval dat behalve de predikant en de kerkenraad ook het breed moderamen van de classicale vergadering en het regionale college voor de visitatie instemmen met de beoogde losmaking. Ook in dat geval zal elk van de betrokken kerkelijke lichamen in volle verantwoordelijkheid moeten beoordelen of tot losmaking moet worden beslist en als inderdaad *alle betrokkenen* instemmen zal de procedure kunnen worden bekort, maar het generale college zal in elk geval moeten vaststellen of inderdaad alle betrokkenen instemmen.

Het zal duidelijk zijn dat het generale college in een geval van algehele overeenstemming sneller en doelgerichter tot de beoogde beslissing kan komen, een andere kerkordelijke procedure dan die van ord. 3-20 en 3-21 is daarvoor niet nodig.

Het generale college draagt uiteraard wel de volle verantwoordelijkheid voor het te nemen besluit en heeft dan ook de volle vrijheid om volgens zijn eigen oordeel en afweging te beslissen; daarbij mag worden aangenomen dat het college zijn beslissing uitvoerig zal motiveren indien het op een gezamenlijk verzoek afwijzend beslist. Een beperking tot een marginale toetsing past hierbij niet.

Het generale college voor de kerkorde heeft wel een eigen voorstel met betrekking tot ord. 3-20-1. Daarin is geregeld dat het breed moderamen van de classicale vergadering o.m. het regionale college voor de visitatie moet horen alvorens het aan het generale college voor de ambtsontheffing vraagt een oordeel uit te spreken. Vervolgens dient ook het generale college voor de ambtsontheffing (nogmaals) het regionale college voor de visitatie te consulteren. In veel gevallen zal dit consulteren een nodeloze doublure betekenen.

Het generale college voor de kerkorde stelt daarom voor deze bepaling als volgt te wijzigen:

ord. 3-20-1, tweede volzin (voorstel gewijzigde tekst)

1. Indien door oorzaken.....
Het college spreekt zijn oordeel uit, gehoord de predikant, de kerkenraad en – *en voor zover nodig* -het regionale college voor de visitatie. In het geval dat een predikant verbonden is aan een wijkgemeente, wordt zowel de wijkkerkenraad als de algemene kerkenraad gehoord. In geval van een predikant verbonden aan een evangelisch-lutherse gemeente, dient bovendien de medewerking verkregen te worden van de evangelisch-lutherse synode.
In geval van.....

Aanbeveling 9.2.

9.2 Neem in ordinantie 3-20 bepalingen op die het mogelijk maken dat het generale college voor de ambtsontheffing voorwaarden kan stellen bij de toepassing van dit artikel, met als sanctie dat wanneer door de predikant niet aan deze voorwaarden wordt voldaan, het college ordinantie 3-21 in werking stelt.

Toepassing van ord. 3-21 komt in aanmerking als *bij* het oordeel 'dat een predikant de gemeente waaraan hij verbonden is niet langer met stichting kan dienen' het generale college *bovendien* tot het oordeel komt dat de betrokken predikant 'niet bekwaam is om enige gemeente met stichting te dienen of in een andere functie met vrucht als predikant werkzaam te zijn'.

Met andere woorden: is de onderhavige procedure eenmaal in gang gezet dan kan deze, na het oordeel van ord. 3-20-1, hetzij uitmonden in de ontheffing van de werkzaamheden en losmaking van de gemeente (ord.3-20-4), hetzij in de ontheffing van het ambt (ord. 3-21-1).

Het is dus geheel aan de beoordeling door het generale college voor de ambtsontheffing overgelaten of na de procedure van ord. 3-20-1 wordt volstaan met de gevolgen die in ord. 3-20-4 staan of dat de gevolgen van ord. 3-21-1 er aan verbonden worden. Dat hangt af van de omstandigheid of het generale college bij het oordeel van ord. 3-20-1 ook het oordeel van ord. 3-21-1 heeft.

Het verschil in gevolgen is aanzienlijk. In het eerste geval wordt betrokkene beroepbaar predikant; in het tweede geval verliest deze het ambt.

Daarom is het van belang dat in de procedure tot één enkele beslissing gekomen wordt en dat vermeden wordt dat eerst beslist wordt tot losmaking met de status van beroepbaar predikant, waarop een nieuw beroep kan worden ontvangen, maar daarna nog tot beëindiging van deze status en definitieve ontheffing van het ambt.

In de toelichting op aanbeveling 9.2 staat dat uit de praktijk van het generale college voor de ambtsontheffing blijkt dat er behoefte is aan mogelijkheden om te voorkomen dat een predikant op wie ord. 3-20 van toepassing is, zonder tussenkomst van het college in een situatie van ord. 3-21 terechtkomt.

Het generale college voor de kerkorde leidt uit het een en ander af dat onder `voorwaarden` met name het volgen van een therapie door de betrokken predikant moet worden begrepen. Het generale college merkt volledigheidshalve op dat het volgen van een therapie niet als verplichting kan worden opgelegd, maar altijd uit vrije wil moet geschieden wil de therapie enig nut hebben. Wat dit betreft is het niet gelukkig om te spreken over een sanctie op het niet voldoen aan de voorwaarden.

In het geval dat de predikant wel bereid is tot een therapie, rijzen vervolgens de vragen: welke therapie moet worden gevolgd en wie bepaalt de eindtermen van de behandeling? Een therapie zonder duidelijke doelstelling is immers zinloos. In het geval dat vast staat dat de predikant van de gemeente zal worden losgemaakt maar het er op dat moment om gaat of ord. 3-20 dan wel ord. 3-21 zal worden toegepast, zal het niet altijd eenvoudig zijn het doel van de behandeling vast te stellen. Verder moet vaststaan aan wie of welk college de behandelaar moet meedelen of de therapie al dan niet is geslaagd. Het antwoord op die vraag kan niet aan de predikant worden overgelaten. Bedacht moet worden dat het niet zeker is of een behandelaar bereid is aan een derde verslag uit te brengen. Er is immers geen sprake van een `werkgever-werknemer verhouding` waarin aan de werkgever moet worden meegedeeld hoe het de werknemer vergaat. In een beleidsregel zal ook moeten worden vastgelegd wie beslist hoe lang de behandeling mag duren en wie de kosten van de behandeling voor zijn rekening neemt in het geval dat de ziektekostenverzekering van de predikant niet bereid is de kosten te vergoeden.

Het generale college voor de kerkorde is dan ook van mening dat de aanbeveling in deze vorm niet moet worden gevolgd.

Binnen de bestaande regeling is wel mogelijk dat het generale college voor de ambtsontheffing tot het voorlopig oordeel komt dat de betrokken predikant de gemeente nog met stichting kan dienen mits hij zich laat begeleiden of behandelen en dat de predikant zich daartoe bereid verklaart.

Stemt de predikant er inderdaad mee in en is er een therapeut/begeleider beschikbaar dan kan deze tussenstap waardevol zijn, mits daarbij ook de belangen van de gemeente in aanmerking worden genomen. In dat geval zijn de doelstellingen duidelijk te definiëren en kunnen afspraken over de verslaglegging worden gemaakt. In deze situatie zal de beslissing tot na afloop van de door de predikant te volgen therapie/begeleiding dienen te worden aangehouden. Vervolgens dient het generale college met inachtneming van het resultaat van de therapie/begeleiding en na partijen opnieuw te hebben gehoord een beslissing te nemen.

Aangezien de bestaande regeling de mogelijkheid al bevat dat het generale college alvorens zijn oordeel te bepalen een aanhouding van de behandeling inlast met het bovengenoemde doel is daarvoor geen wijziging van de ordinantie nodig.

Het stellen van voorwaarden in de zin van een therapeutische begeleiding *na* een reeds uitgesproken oordeel als bedoeld in ord. 3-20-1 (zodat vaststaat dat losmaking volgt) komt niet in aanmerking. Als het al mogelijk zal zijn na een oordeel op grond van ord. 3-20-1 nog met een oordeel als bedoeld in ord. 3-21-1 te komen, stuit een aanhouding op dat moment evenzeer op de problemen als hierboven. De termijn waarna de losmaking een feit zal zijn is dan al gaan lopen en daardoor ontbreekt dus reeds – oneerbiedig gezegd - 'de werkgever' aan wie de therapeut verslag moet doen en die wellicht de kosten moet dragen. Een aanhouding als bedoeld is alleen zinvol als de band met de gemeente nog niet is geslaakt.

Het generale college voor de kerkorde merkt in verband met het bovenstaande nog het volgende op over ord. 3-20-2; deze luidt:

ord. 3-20-2 (huidige tekst):

2. Is het generale college van oordeel dat de predikant de gemeente niet langer met stichting kan dienen, dan bepaalt het een termijn van ten minste drie en ten hoogste twaalf maanden binnen welke de predikant de gelegenheid heeft zich door het aanvaarden van een beroep of door een verzoek tot ontheffing van het ambt naar dit oordeel te voegen. Gedurende deze periode blijft de predikant aan de gemeente verbonden.

De in dit artikel vermelde termijn van minimaal drie en maximaal twaalf maanden is er niet voor om te worden aangewend voor het volgen van een therapie. Deze termijn vangt immers aan nadat het generale college voor de ambtsontheffing zich het oordeel (dat de predikant de gemeente niet meer met stichting kan dienen) al gevormd heeft. In deze situatie doet zich het probleem voor als hiervoor geformuleerd. Bovendien heeft het generale college voor de ambtsontheffing deze situatie kennelijk niet voor ogen gehad toen zij de suggestie deed.

Het generale college voor de kerkorde merkt op dat – indien er spanningen zijn ontstaan als gevolg van de wijze van werken door een predikant - de betrokken predikant en de gemeente het meest gebaat zijn met een begeleiding van de predikant en/of het volgen van een therapie door de betrokken predikant wanneer de spanningen nog niet al te zeer zijn opgelopen. Indien zich de situatie als bedoeld in ord. 3-19 voordoet, dient het breed moderamen van de classicale vergadering dan wel het regionaal college voor de visitatie zich ervoor in te zetten dat een predikant zich laat begeleiden of een therapie gaat volgen.

Volledigheidshalve volgt hier de tekst van ord. 3-19.

ord. 3-19 (huidige tekst):

1. Indien in een gemeente spanningen optreden in verband met ontwikkelingen in de gemeente of het functioneren van de predikant kan het breed moderamen van de classicale vergadering na overleg met de kerkenraad en met de predikant en in geval van een predikant die verbonden is aan een evangelisch-lutherse gemeente in overleg met de evangelisch-lutherse synodale commissie, de predikant gevraagd of ongevraagd gedurende enige tijd gehele of gedeeltelijke vrijstelling van werkzaamheden verlenen.
Een besluit daartoe kan eerst worden genomen na overleg met het regionale college voor de visitatie.
2. De vrijstelling wordt verleend voor een beperkte periode. Gedurende deze periode onthoudt de predikant zich van ambtswerkzaamheden waarvoor vrijstelling is verleend.

De volgende **suggesties bij ord. 3-19** (blz. 81v) hangen nauw met het voorgaande samen en worden daarom hier behandeld:

- a. **Er is een RACV (regionaal adviseur classicale vergaderingen) nodig. De taken kunnen beter bij CV worden weggehaald.**
- b. **Overweeg taakoverheveling van toepassing 3-19 en 3-20 van CV naar ACV.**
- c. **Maak een praktische ondersteuning en richtlijnen; en maak ervaringen van anderen zichtbaar.**
- d. **Maak toepassing van ord. 3-19 en 3-20 ook mogelijk voor ouderlingen en diakenen.**

- e. **Vrijstelling is alleen geoorloofd indien het verder functioneren van de predikant schadelijk is voor de gemeente. Als de kerkenraad niet de ambtelijke verantwoordelijkheid op zich wil nemen, zullen gedelegeerden dat moeten doen.**
- f. **Praktisch aangeven wat 'enige tijd' in lid 1 inhoudt.**

Het generale college voor de kerkorde overweegt ten aanzien van de suggesties a. en b. dat het ten tijde van de beoordeling van het voorstel in het voornemen ligt de ACV op te heffen. Naar aanleiding van de aanbevelingen 3.1. en 3.2. heeft het generale college voor de kerkorde het voorstel gedaan de ACV te schrappen en een overlegorgaan in te stellen. Hier wordt verwezen naar hetgeen het generale college voor de kerkorde in dat kader elders, bij de behandeling van ord. 4-19, heeft overwogen en voorgesteld. Dit brengt mee dat de onderhavige voorstellen niet kunnen worden gevolgd. Gelet op de samenstelling en de aard van het voorgestelde nieuwe orgaan – het classicaal-regionaal overlegorgaan – past daarbij niet de hier besproken taak naar dat orgaan over te hevelen.

Het generale college voor de kerkorde is van mening dat de suggesties c. en f. zich niet voor regelgeving lenen, omdat het in beide gevallen een kwestie van beleid betreft dat geheel door de feiten en omstandigheden wordt bepaald. Het is een onderwerp voor advisering door de gemeenteadviseurs.

Het generale college voor de kerkorde is ten aanzien van suggestie d. van mening dat het voorstel kerkordelijk niet past in ord. 3-19 en 3-20. Deze bepalingen regelen immers de rechtspositie van predikanten en kerkelijk werkers, niet de posities van ouderlingen en diakenen. Men zou dan kunnen denken aan het opnemen van een dergelijke bepaling in ord. 3-10 resp. 3-11. Daarin past echter niet een maatregel van tijdelijke vrijstelling van werkzaamheden, vergelijkbaar met ord. 3-19. Het generale college meent niet dat het nodig is te dezer zake extra maatregelen ten aanzien van ouderlingen en diakenen op te nemen naast de bestaande mogelijkheden die ord. 4-13 (maatregelen bij verstoring van het functioneren van de kerkenraad) en ord. 10-6 e.v. (opzicht en tucht) bieden. Het generale college voor de kerkorde stelt dan ook voor dit voorstel niet over te nemen.

Het generale college voor de kerkorde is ten aanzien van suggestie e. van mening dat het voorstel niets toevoegt. Bij spanningen tussen predikant en kerkenraad die van dien aard zijn dat behoefte aan een voorziening bestaat, zal het – zeer dikwijls aanwezige – aspect van schade aan de gemeente, bij de beoordeling van de vraag of de predikant al dan niet voor enige tijd moet worden vrijgesteld, immers een prominente rol spelen. Er kunnen echter meer aspecten zijn en het BM van de classicale vergadering moet bij het nemen van zijn besluit vrij zijn zelf te bepalen welke aspecten doorslaggevend zijn.

Bij **ord. 3-20** zijn naast bovengenoemde suggesties zoals verwoord onder b. en c. de volgende suggesties gedaan (blz. 82):

Suggestie blz. 82

De landelijke kerk dient de predikant in dienst te nemen zodat de plaatselijke gemeente zijn eigen weg kan gaan. Zorg voor een regeling dat bij langdurig ziekteverzuim dat voortvloeit uit verstoorde arbeidsverhoudingen er sneller tot een oplossing kan worden gekomen.

Het generale college voor de kerkorde is van mening dat de in de eerste volzin gedane suggestie, daargelaten de niet te overziene financiële implicaties voor de kerk, als strijdig met de structuur van de kerkorde niet moet worden gevolgd.

Bij de in de tweede volzin gedane suggestie gaat het om problemen die uit de actuele situatie voortvloeien en die zich niet voor regelgeving lenen. Het is aan de verantwoordelijke kerkelijke organen om daarin voortvarend en adequaat op te treden.

Suggestie blz. 82

Geef aan door wie de predikant hier wordt ontheven en losgemaakt.

Deze suggestie betreft ord. 3-20-4. Deze luidt:

ord. 3-20-4 (huidige tekst):

4. Na afloop van de vastgestelde termijn wordt de betrokken predikant ontheven van de werkzaamheden en losgemaakt van de gemeente en wordt de predikant beroepbaar predikant voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.

Het generale college voor de kerkorde wijst naar aanleiding van de suggestie op ord. 12-9-2 in verband met GR art. 11 lid 4 en 7. In het laatste lid is bepaald dat het generale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen een uitspraak van het generale college voor de ambtsontheffing kan bevestigen, geheel of ten dele vernietigen of aanvullen dan wel terug verwijzen naar het generale college voor de ambtsontheffing.

Het generale college voor de kerkorde wijst er verder op dat ter verdiscontering van het volgende ord. 3-20-4 in de passieve vorm is geformuleerd.

Indien het generale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen een uitspraak bevestigt van het generale college voor de ambtsontheffing waarbij de predikant van zijn werkzaamheden is ontheven, is het *het generale college voor de ambtsontheffing* dat de predikant ontheft zoals dat ook het geval is wanneer geen beroep is ingesteld.

Indien het generale college voor de ambtsontheffing een verzoek tot ontheffing heeft afgewezen maar het generale college voor bezwaren en geschillen wel tot een ontheffing van de werkzaamheden besluit, is het daarentegen *het generale college voor bezwaren en geschillen* dat de predikant ontheft.

Het generale college voor de kerkorde is dus van mening dat uit het totaal van de regelingen volgt welk college de predikant ontheft. Daarom wordt geadviseerd de suggestie niet over te nemen.

Suggestie blz. 82

Graag een bepaling conform ord. 3-23-4 opnemen.

Deze suggestie betreft ord. 3-22. Daarin gaat het om de positie van predikanten in algemene dienst. Ord. 3-23 regelt de positie van predikanten met een bijzondere opdracht. Ord. 3-23-4 luidt als volgt:

ord. 3-23-4 (huidige tekst):

4. De ambtelijke vergadering die de predikant met een bijzondere opdracht beroept, treft een regeling met de betrokken instelling waarin wordt vastgelegd dat deze ambtelijke vergadering verantwoordelijk is voor het werk dat de predikant met de bijzondere opdracht ambtelijk verricht en dat de gemeente respectievelijk de classis respectievelijk de evangelisch-lutherse gemeenten tezamen respectievelijk de kerk niet aansprakelijk zal zijn voor de financiële gevolgen van ontheffing van of ontzetting uit het ambt of ontslag uit de dienstbetrekking. Na ontslag uit de dienstbetrekking zonder voorafgaande ontheffing van of ontzetting uit het ambt is de betrokken predikant beroepbaar predikant voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.

In de suggestie wordt erop gewezen dat ord. 3-22 niet een bepaling kent als ord. 3-23-4 tweede volzin, wat er gebeurt na beëindiging van de opdracht.

Inderdaad lijkt hier een omissie te zijn die zich voor herstel leent. Het college overweegt daartoe dat zowel de predikant in algemene dienst als die met een bijzondere opdracht wordt beroepen voor de duur van de werkzaamheden waartoe de opdracht is verstrekt.

In ord. 3-18-4 is deze situatie geregeld voor de predikanten in tijdelijke dienst. Na het einde van het voor een aantal jaren aangegane verband wordt de predikant voor de duur van vier jaar beroepbaar predikant. Deze ordinantie staat expliciet onder het kopje: predikanten voor gewone werkzaamheden en kan dus niet worden toegepast op de predikanten in algemene dienst.

Het generale college voor de kerkorde stelt daarom voor ord. 3-22-2 aan te vullen waardoor zij als volgt komt te luiden:

ord. 3-22-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. Een predikant in algemene dienst wordt beroepen door een classicale vergadering, de evangelisch-lutherse synode of de generale synode, voor de duur van de werkzaamheden die de predikant worden opgedragen.
De predikant wordt beroepen tot predikant dan wel tot predikant-geestelijk verzorger.
Na beëindiging van de opdracht zonder voorafgaande ontheffing van of ontzetting uit het ambt wordt de betrokken predikant ontheven van de werkzaamheden. Betrokkene behoudt als predikant van de kerk de bevoegdheid tot de bediening van het Woord en sacramenten, en is, tenzij deze de kleine synode laat weten dat de omstandigheden het voor betrokkene onmogelijk maken een beroep in overweging te nemen, beroepbaar predikant voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.

Het generale college voor de kerkorde heeft bij het tekstvoorstel aansluiting gezocht bij de wijzigingsvoorstellen die het zal doen voor ord. 3-18-4, ord. 3-20-4 en ord. 3-23-4 naar aanleiding van de aanbevelingen 12.7. en 12.8 (zie blz. 36).

Suggestie blz. 82

Ambtelijke inbedding van een predikant met een bijzondere opdracht in de CV.

Deze suggestie is gedaan bij ord. 3-23-7. Deze luidt:

ord. 3-23-7 (huidige tekst):

7. De ambtelijke vergadering die de betrokken predikant beriep laat deze predikant begeleiden door een door haar in te stellen commissie. De betrokken predikant woont de vergaderingen van deze commissie bij.

De bedoeling van deze suggestie is niet geheel duidelijk. Wat de relatie tot de classicale vergadering betreft: de classicale vergadering wordt gevormd door de afgevaardigde ambtsdragers van de tot de classis behorende gemeenten, afgezien van de twee leden die uit de predikanten met bijzondere opdracht of predikanten in algemene dienst door de CV aangewezen zijn (ord. 4-14-1).

Een ambtelijke inbedding kan niet plaatsvinden door de predikanten met bijzondere opdracht, die krachtens ord. 4-14-1 lid van de CV zijn, speciaal zitting in de CV te laten hebben 'namens' de groep van predikanten met bijzondere opdracht, zoals in een toelichting op deze suggestie is voorgesteld. Geen van de leden van de classicale vergadering heeft daarin zitting als vertegenwoordiger van een groep (zie ord. 4-3-2).

Verbetering van de ambtelijke inbedding van predikanten met een bijzondere opdracht zal dan ook na nadere studie op andere wijze vorm gegeven moeten worden.

Het generale college meent niet dat wijziging van de bestaande kerkordelijke regeling geboden is.

Aanbeveling 10

Aanbeveling 10 betreft de ledenregistratie (een vereenvoudiging van de zogenaamde 'perforatieregeling'). Hierover heeft reeds in de synodezitting van april 2010 besluitvorming plaatsgevonden.

Aanbeveling 11

11. Maak aan de hand van de ingebrachte vragen en suggesties in ordinantie 2 (meer) ruimte voor het verschijnsel 'gemeentestichting'.

In ord. 2-13 is sprake van de vorming van nieuwe gemeenten. Daarbij worden leden van de kerk, die nu tot één of meer gemeenten van de Protestantse Kerk behoren, samengebracht in een nieuwe gemeente. Voorwaarde is onder meer dat er direct al zoveel leden zijn dat er voldoende bestuurskracht en financiën zijn om als volwaardige gemeente te kunnen functioneren (ord. 2-13-4).

Bij *missionaire gemeentevorming* gaat het om een missionair project dat beoogt (na kortere of langere tijd) uit te groeien tot een zelfstandige gemeente. Deze nieuwe gemeenschappen richten zich uitdrukkelijk op niet-christenen 'opdat ook zij delen in het heil in Jezus Christus' (art. X-1). Daarom vertonen zij voorlopig meer het karakter van een pioniersplek. Er zijn nog nauwelijks of geen leden, er kan nog geen kerkenraad worden gevormd, de benodigde financiën komen van buiten. Alles moet nog van de grond af aan worden opgebouwd. Maar ook deze arbeid is een gestalte van de gemeente van Christus.

Missionaire gemeentevorming vindt veelal plaats in de grote steden of de randstad en is gericht op specifieke doelgroepen, die anders niet of nauwelijks door de reguliere wijkgemeenten worden bereikt (zoals Antilliaanse jongeren, bewoners van achterstandswijken, hoog opgeleide jonge stedelingen, enz.)

In het Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming wordt melding gemaakt van 281 gemeentestichtingsprojecten over de periode 1990-2008, waarvan 10% verbonden is met de PKN (zie: Gerrit Noort, Stefan Paas, Henk de Roest en Sake Stoppels, *Als een Kerk opnieuw begint*, Zoetermeer 2008, blz. 115).

Het is van belang dat deze missionaire pioniersarbeid van meet af aan ingekaderd wordt in het geheel van de kerkelijke organisatie, maar dan op een dergelijke wijze dat er ruimte is om een eigen weg te zoeken en een eigen identiteit binnen het geheel van de Protestantse Kerk te ontwikkelen. De bestaande regelgeving biedt daarvoor onvoldoende ruimte.

De classis kan weliswaar een nieuwe gemeente vormen, maar die moet aan alle basisvoorwaarden van bestaande gemeenten voldoen. De procedure van het vormen van een nieuwe gemeente naast een bestaande gemeente is zelfs zo zwaar aangezet, dat daarvoor goedkeuring van de generale synode vereist is (ord. 2-13-6). Deze voorwaarde is opgenomen om het al te gemakkelijk vormen van modulaire gemeenten te voorkomen, maar is te beperkend als het gaat om missionaire initiatieven.

Omdat de viering van de sacramenten van essentieel belang is voor een missionaire gemeente (de doop moet kunnen worden bediend aan de nieuw-gelovigen!) is het wenselijk dat de gemeentestichter kan worden aangesteld als 'predikant-vicaris' (als de generale synode naar aanleiding van het rapport *Hand aan de Ploeg* het betreffende voorstel aanvaardt). In dat geval moet bij de criteria 'gemeente' ook de missionaire gemeente worden toegevoegd.

Een bepaling met betrekking tot de missionaire gemeente kan worden opgenomen na de bepaling over 'Gemeenten in bijzondere missionaire, diaconale en pastorale omstandigheden in grootstedelijke gebieden' (ord. 2-18).

Het college stelt de volgende tekst voor:

ord. 2-18a (voorstel nieuwe tekst):

Artikel 18a *Missionaire gemeenten*

1. *Een missionaire gemeente is een (wijk)gemeente in wording die gevormd wordt met het oog op missionaire arbeid en die niet voldoet aan de in artikel 13-4 genoemde voorwaarden voor de vorming van een nieuwe gemeente.*
2. *De vorming van de missionaire wijkgemeente geschiedt door de (algemene) kerkenraad, de vorming van een missionaire gemeente door de classicale vergadering. Door een (algemene) kerkenraad kan een besluit tot het vormen van een missionaire wijkgemeente slechts worden genomen met medewerking en goedvinden van het breed moderamen van de classicale vergadering. Door een classicale vergadering kan een besluit tot het vormen van een missionaire gemeente slechts worden genomen nadat de betrokken kerkenraden zijn gehoord.*
3. *De leiding van de missionaire gemeente berust bij een commissie die werkt in opdracht van, onder verantwoordelijkheid van en in verantwoording aan de ambtelijke vergadering die het besluit tot vorming van de missionaire gemeente heeft genomen.*
4. *De zorg voor de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de missionaire gemeente berust bij de ambtelijke vergadering die het besluit tot vorming van de missionaire gemeente heeft genomen, die de verzorging van deze aangelegenheden toevertrouwt aan het college van kerkrentmeesters, respectievelijk aan de financiële commissie van de classicale vergadering.*
5. *De ambtelijke vergadering die het besluit tot vorming van de missionaire (wijk)gemeente heeft genomen benoemt de leden van de in lid 3 bedoelde commissie en benoemt of verkiest tenminste één ouderling met een bepaalde opdracht die deel uitmaakt van de bedoelde commissie, ten behoeve van de missionaire (wijk)gemeente.*
6. *Tot opbouw van de missionaire (wijk)gemeente en ten behoeve van haar missionaire arbeid kan een kerkelijk werker dan wel een kerkelijk werker met bijzondere opdracht als bedoeld in ord. 3-12-8 t/m 10 respectievelijk 3-13-6 in de bediening worden gesteld, een predikant met een bepaalde taak als bedoeld in ord. 3-8-2 worden beroepen of aangewezen, dan wel een predikant in algemene dienst als bedoeld in ord. 3-22 worden beroepen.*
7. *Indien tot de missionaire (wijk)gemeente een zodanig aantal gemeenteleden behoort dat ze in staat geacht mag worden een kerkenraad te vormen en de in de orde van de kerk aangegeven taken van een gemeente te verrichten, kan zij worden omgevormd tot een nieuwe wijkgemeente waarbij artikel 16 van toepassing is, dan wel tot een nieuwe gemeente waarbij artikel 13 van toepassing is.*

Het college wijst erop dat wanneer het besluit tot de vormen van een missionaire wijkgemeente wordt genomen door een kerkenraad (dus van een gemeente die niet in wijkgemeenten is ingedeeld) dit niet met zich meebrengt dat er een 'gemeente met wijkgemeenten' ontstaat waarin een AK nodig is. De missionaire wijkgemeente heeft geen eigen kerkenraad, bezit geen rechtspersoonlijkheid en heeft geen directe afvaardiging naar de classicale vergadering. De leiding berust bij een commissie die functioneert als orgaan van bijstand van de kerkenraad.

Op dit moment geldt als regel dat iemand *door een ambtelijke vergadering* in een dienst / bediening wordt gesteld (ord. 2-12-3). Alleen voor de geestelijk verzorger in een instelling is de mogelijkheid geopend om aan betrokkene een bijzondere opdracht te verlenen waardoor iemand met een rechtspositie buiten de kerk toch in de bediening kan worden gesteld (ord. 3-13). In het kader van de missionaire gemeente is het gewenst dat een dergelijke bijzondere opdracht ook aan anderen dan de geestelijk verzorgers kan worden verleend, zodat ook gemeentestichters die in dienst zijn van een missionaire organisatie in de bediening kunnen worden gesteld, als ze voldoen aan de vereisten die de kerk daaraan stelt. Daarom stelt het college voor aan ord. 3-13 een nieuw lid 6 toe te voegen, waarin het in dat artikel bepaalde van overeenkomstige toepassing wordt verklaard op situaties als hier bedoeld.

ord. 3-13-6 (voorstel nieuwe tekst):

6. *Het in dit artikel bepaalde is van overeenkomstige toepassing op kerkelijk werkers met bijzondere opdracht die in dienst zijn van een missionaire organisatie en – naar het bepaalde in ord. 2-18a-6 – in de bediening worden gesteld met het oog op de opbouw van een missionaire (wijk)gemeente.*

De 'gemeentestichter' of 'pionier' die als kerkelijk werker in dienst is gesteld ten behoeve van de missionaire arbeid, kan dus in de bediening worden gesteld. Het is voor de arbeid van missionaire gemeentevorming in elk geval van belang dat aan de gemeentestichter preekconsent wordt verleend, volgens de daartoe gestelde regels.

Ook op enkele andere plaatsen zal een aanvulling in de ordinanties nodig zijn.

Het college stelt voor ord. 2-19-1 (Vermogensrechtelijke aspecten van gemeentevorming) als volgt te wijzigen:

ord. 2-19-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. Alle besluiten tot

- vereniging, vorming, samenvoeging of splitsing van gemeenten,
- het vormen van een gemeente met wijkgemeenten;
- het samenbrengen van gemeenten in een combinatie van gemeenten of in een streekgemeente;
- de vorming van een huisgemeente binnen een streekgemeente;
- *de vorming van een missionaire gemeente dan wel*
- het beëindigen van een combinatie of het opheffen van een streekgemeente *dan wel van een missionaire gemeente*

voorzien ook in de regeling van de daaruit voortvloeiende rechtsgevolgen alsmede de gevolgen voor het gemeentelijk leven. Daarbij wordt in ieder geval een regeling getroffen ten aanzien van de positie van de betrokken predikant(en) en kerkelijke medewerkers alsmede van de diaconale en andere vermogensrechtelijke aangelegenheden van de betrokken gemeenten.

Ord. 4-15-1 wordt als volgt gewijzigd:

ord. 4-15-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. De classicale vergadering heeft tot taak

- het leiding geven...
- het vaststellen van het beleidsplan....
- *het bevorderen van de missionaire arbeid van de gemeenten, het verlenen van bijstand aan de gemeenten bij de vervulling van hun missionaire roeping – daarin bijgestaan door organen van de kerk die op dit terrein werkzaam zijn – en waar nodig het zelf gestalte geven aan de missionaire arbeid binnen de classis;*
- het gestalte geven aan de verantwoordelijkheid...

In ord. 11-5-1 zal worden opgenomen dat een missionaire gemeente geen rechtspersoonlijkheid bezit.

Aanbeveling 12.1**12.1 Maak expliciet in de regeling duidelijk dat deelname van predikanten aan de werkgemeenschappen verplicht is.**

De ordinantie bepaling die hierbij in geding is, is ord. 4-18-1:

ord. 4-18-1 (huidige tekst):

1. De predikanten die werkzaam of woonachtig zijn binnen een door de classicale vergadering aangewezen gebied vormen samen een werkgemeenschap.

Strikt genomen impliceert ord. 4-18-1 naar de mening van het generale college al een verplichting, maar heel expliciet staat het er niet: 'vormen' kan kennelijk als nogal vrijblijvend worden opgevat. Men zou kunnen overwegen de verplichting op te nemen in ord. 3-9, waar de taken en bevoegdheden van de predikant worden geregeld. Daar zou het dan in een nieuw lid 3 kunnen worden geregeld. Maar dat blijft daar een beetje een zwerfsteen. Naar het college meent, verdient het daarom de voorkeur ord. 4-18-1 aan te passen. De vraag is dan, of de werkgemeenschap primair wordt 'gevormd' door de predikanten zelf, of dat men de verantwoordelijkheid van de CV kan uitbreiden van het 'aanwijzen van het gebied' tot ook het 'instellen van de werkgemeenschap'. Dat laatste lijkt het college gewenst. Ord. 4-15-1 wijst trouwens ook in die richting: als één van de taken van de classicale vergadering – nu toevertrouwd aan haar breed moderamen (zie blz. 16) – wordt daar genoemd: 'het bevorderen van de saamhorigheid en de gezamenlijke bezinning van de predikanten *door hen samen te brengen* in werkgemeenschappen'. In de praktijk blijkt het met name bij predikanten met bijzondere opdracht nog wel eens onduidelijk of zij geacht worden te participeren in de werkgemeenschap van het gebied waarbinnen zij werkzaam zijn, of veeleer in de werkgemeenschap van hun woonplaats. Het generale college acht het voor de hand liggend dat de plaats waar men werkzaam is, prevaleert. Alleen voor predikanten met bijzondere opdracht die binnen een groter gebied werkzaam zijn en voor predikanten in algemene dienst zou dan de woonplaats maatgevend zijn.

In het overzicht van suggesties van het rapport van de commissie evaluatie kerkorde wordt de suggestie gedaan ook kerkelijk werkers deel te laten uitmaken van de werkgemeenschap (blz. 100). Die suggestie neemt het generale college over, zij het minder verplichtend. Dit alles zou de volgende nieuwe tekst voor ord. 4-18-1 kunnen opleveren

ord. 4-18-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. *Het breed moderamen van de classicale vergadering stelt binnen het ressort van de classis een of meer werkgemeenschappen van predikanten in. Alle predikanten die werkzaam zijn binnen een door het breed moderamen daartoe aangewezen gebied nemen deel aan de werkzaamheden van de betrokken werkgemeenschap. Predikanten met bijzondere opdracht die werkzaam zijn in een groter gebied alsmede predikanten in algemene dienst nemen deel aan de werkzaamheden van de werkgemeenschap van het gebied waarin zij hun werkzaamheden in hoofdzaak uitoefenen, dan wel waarbinnen zij woonachtig zijn. Kerkelijk werkers die werkzaam zijn in een gemeente in het betrokken gebied, worden uitgenodigd om aan de werkzaamheden van de werkgemeenschap deel te nemen.*

De suggestie (blz. 100) tot het schrappen van de geografische indeling is direct in strijd met de bedoeling van de werkgemeenschap om de onderlinge betrokkenheid te bevorderen over de grenzen van theologische en confessionele 'kleuren' heen.

Een eveneens voorgestelde uniforme regeling voor de financiering van werkgemeenschappen lijkt het generale college niet noodzakelijk. Het ligt in de aard der zaak dat de classicale vergadering de kosten draagt.

De suggestie van een sanctiemogelijkheid tegen absentie (blz. 100) vraagt naar de mening van het college niet om een regeling. Strikt genomen zou een predikant die pertinent weigert deel te nemen te maken kunnen krijgen met een college voor het opzicht. Het doen opnemen van de verplichting om deel te nemen in de gedragscode predikanten valt te overwegen.

Aanbeveling 12.2

12.2 Versterk de relatie tussen de werkgemeenschappen van predikanten en de classicale vergaderingen.

Te noteren vallen de volgende suggesties uit het Overzicht bij het evaluatierapport (blz. 99v):

- verplicht het BM CV toe te zien op het functioneren van de werkgemeenschappen
- daaraan tegengesteld: laat de verantwoordelijkheid blijven liggen bij werkgemeenschappen zelf
- verplicht de werkgemeenschappen tot jaarlijks één gezamenlijke vergadering met de CV.

Volgens het Plan van Aanpak bij *De Hand aan de Ploeg* is een doorslaggevende uitspraak van de generale synode niet te verwachten voor 2012. Het ziet er dus naar uit, dat deze zaken pas in een laatste stadium, vermoedelijk zelf pas nadat het generale college zijn eindrapport op tafel heeft gelegd, kunnen worden afgerond.

In het Overzicht worden nog enkele suggesties genoemd die bij de commissie evaluatie kerkorde zijn binnengekomen met betrekking tot het functioneren van de werkgemeenschappen. Enkele daarvan zijn hierboven al 'meegenomen'.

Zo wordt gevraagd om een concretisering van de taak van de werkgemeenschap. Genoemd worden: een taak van de werkgemeenschap om periodiek verslag uit te brengen aan de CV over thema's tot opbouw van geestelijk leven in classis, een verslag uit te brengen aan het regionale college voor de visitatie, de regeling van het studieverlof, de voortgang van de eredienst in vacante gemeenten (invulling vacaturebeurten), de aanwijzing van consulenten, en teamvorming. Afgezien van wat elders aan de orde komt over de rol van de werkgemeenschap in het aanwijzen van consulenten, lijkt het generale college het niet aangewezen dit in een algemene regeling vast te leggen.

Aanbeveling 12.3

12.3. Laat de werkgemeenschappen voortaan de consulenten aanwijzen, onder toezicht van het breed moderamen van de classicale vergadering.

In de bespreking van de generale synode is op dit voorstel verschillend gereageerd. Sommige synodeleden hebben bepleit de consulenten juist niet te laten aanwijzen door het uitvoerende orgaan zelf. Het college is echter van oordeel dat de betrokkenheid van de predikanten bij de werkgemeenschap kan worden bevorderd als aan dit orgaan ook uitvoerende taken worden opgedragen en dat aan de predikanten zelf de toewijzing van deze taken kan worden overgelaten. Het is het college niet duidelijk waarom en op welke wijze door het breed moderamen van de classicale vergadering op deze taak toezicht zou moeten worden gehouden. Om de regelgeving niet onnodig te belasten heeft het college ervan af gezien daarvoor een regeling te treffen.

Het college stelt voor in ord. 4-16-6 (waarin de taken van het breed moderamen van de classicale vergadering worden opgesomd) de woorden 'het regelen van de waarneming van het werk van de predikant in die tot de classis behorende gemeenten en wijkgemeenten waaraan geen predikant verbonden is, met inbegrip van het aanwijzen van een consulent voor elk van die gemeenten, voorzover een en ander niet opgedragen is aan een ringverband' te schrappen.

Ord. 4-18-2 wordt met deze woorden aangevuld, zodat het luidt:

ord. 4-18-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. Deze werkgemeenschap heeft in het bijzonder tot taak:
  - de onderlinge opbouw van het geestelijk leven van haar leden met het oog op het werk waarmee zij zijn belast;
  - het bevorderen van pastorale zorg voor haar leden;
  - de bezinning op de versterking van het geestelijk leven van de gemeenten en het uitwisselen van de daaromtrent opgedane ervaringen;
  - de gezamenlijke bestudering van themata die voor het werk van de predikant van belang zijn;
  - *het regelen van de waarneming van het werk van de predikant in de gemeenten en wijkgemeenten in de situaties zoals beschreven in artikel 12-1, met inbegrip van het aanwijzen van een consulent voor elk van die gemeenten, voorzover een en ander niet opgedragen is aan een ringverband.*

Het college is van oordeel dat de bepaling dat het ringverband de consulent aanwijst, dient te worden gehandhaafd. Die is opgenomen om tegemoet te komen aan de bezwaren bij de vereniging. Het lijkt niet juist deze tegemoetkoming nu weer ongedaan te maken.

Om de formulering gelijk te trekken met ord. 4-18-2 stelt het college voor ord. 4-17-2 (derde volzin) als volgt te wijzigen:

ord. 4-17-2 derde volzin (voorstel gewijzigde tekst):

2. De in een ringverband samenwerkende gemeenten...

Wanneer een ringverband...

Tevens heeft het ringverband tot taak de regeling van de waarneming van het werk van de predikant in die tot het ringverband behorende gemeenten of wijkgemeenten *in de situaties zoals beschreven in artikel 12-1*, met inbegrip van het aanwijzen van een consulent voor elk van die gemeenten.

Het ringverband brengt jaarlijks verslag uit...

De werkgemeenschap of het ringverband is dus verplicht een consulent aan te wijzen die een kerkenraad bijstaat in de in ord. 4-12-1 beschreven situaties. Daarnaast *kan* er op verzoek van een kerkenraad ook in andere situaties gevraagd worden om de kerkenraad bij te staan. Omdat dit situaties betreft die niet nader kerkordelijk geregeld zijn, moet (het breed moderamen van) de ambtelijke vergadering, dus van de classicale vergadering, daarover een beslissing nemen. Die verleent dan de opdracht aan de werkgemeenschap of het ringverband.

Ord. 4-12-2 luidt in de huidige tekst:

ord. 4-12-2 (huidige tekst):

2. De kerkenraad kan op zijn verzoek ook in andere gevallen waarin de predikant afwezig is of verhinderd is de ambtelijke werkzaamheden te verrichten, worden bijgestaan door een predikant als consulent, zulks ter beoordeling van het breed moderamen van de classicale vergadering respectievelijk van het ringverband dat de consulent aanwijst.

Het college stelt voor de tekst als volgt te wijzigen:

ord. 4-12-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. De kerkenraad kan op zijn verzoek ook in andere gevallen waarin de predikant afwezig is of verhinderd is de ambtelijke werkzaamheden te verrichten, worden bijgestaan door een predikant als consulent, zulks ter beoordeling van het breed moderamen van de classicale vergadering [--].

Aanbeveling 12.4

12.4. Preciseer de taak van de consulent.

Over de taak van de consulent blijkt in de kerk onduidelijkheid te bestaan. Uit de suggesties (blz. 89) valt op te maken dat over de reikwijdte van het consulentschap verschillend wordt gedacht en dat het soms aanleiding geeft tot conflicten. Het college is echter van oordeel dat een nadere invulling van de taken van de consulent niet in de ordinanties thuishoort.

Als artikel 36 van de generale regeling predikantstraktementen nadere invulling behoeft, is het aan de Beleidscommissie Predikanten om daarvoor een voorstel in te dienen.

Aanbeveling 12.5

12.5 Maak de rechtspositie van predikanten die tijdelijk hulpdiensten verrichten zoveel mogelijk gelijk aan die van predikanten met een verbintenis voor onbepaalde tijd.

Ordinantiebepalingen die hiermee in geding zijn: ord. 3-24-2 en 3, en ord. 3-27-5 en 6.

Naar het generale college begrepen heeft, wordt op dit moment nog overleg gevoerd over een aanpassing van ord. 3-18, over de predikant in tijdelijke dienst, in het kader van de beloning van

hulpdiensten. Een notitie hierover van de Beleidscommissie Predikanten is sinds enige tijd in behandeling in het Georganiseerd Overleg. Het is nog onzeker of een besluit zal sporen met het in aanbeveling 12.5 gestelde.

Bij de rapportage hierover aan de generale synode kan ook worden gezien of het wenselijk is dat een predikant die een beroep voor een bepaalde tijd aanvaardt, bij voorbaat kan aangeven dat hij afziet van wachtgeld na het verstrijken van de bedoelde periode.

Aanbeveling 12.6

12.6 Neem een regeling op voor een tijdelijke inzet van een interim-predikant.

Voor deze aanbeveling geldt in beginsel hetzelfde als voor aanbeveling 12.5. Er wordt in het Georganiseerd Overleg nog overleg gevoerd over een aanpassing van ord. 3-22: interim-predikanten worden dan predikanten in algemene dienst. Het generale college is niet in de positie om zelfstandig voorstellen op dit punt te formuleren.

Aanbeveling 12.7 en 12.8

12.7 Vereenvoudig de indeling van predikanten in 2 hoofdgroepen (te weten: dienstdoende predikanten en predikanten buiten dienst).

12.8 Neem ook een bepaling op waarin de status en de (uitgebreidere) bevoegdheden van de emeritus predikant worden geregeld.

De ordinantiebepaling die hierop betrekking heeft is allereerst ord. 3-15.

ord. 3-15 (huidige tekst):

Artikel 15. Onderscheid in ambtelijke werkzaamheden

1. Zij die zijn toegelaten tot het ambt van predikant in de Protestantse Kerk in Nederland kunnen worden beroepen tot en bevestigd in het ambt van predikant om verbonden te worden aan een gemeente, een classis, de in een door de generale synode aangewezen regio samenwerkende classes, de evangelisch-lutherse gemeenten tezamen of de kerk.
2. De kerk kent naast de dienstdoende predikanten, de beroepbare predikanten en de emeritus predikanten.
3. De dienstdoende predikanten worden onderscheiden in
  - predikanten, bevestigd als predikant voor gewone werkzaamheden, dan wel als predikant in algemene dienst of als predikant met een bijzondere opdracht; en
  - predikanten-geestelijk verzorger, bevestigd als predikant in algemene dienst dan wel als predikant met een bijzondere opdracht.
4. Indien in de orde van de kerk sprake is van predikant wordt daarmee bedoeld zowel de predikant voor gewone werkzaamheden als de predikant in algemene dienst, de predikant met een bijzondere opdracht en de predikant-geestelijk verzorger, tenzij uit enige bepaling van ordinantie of generale regeling blijkt dat de desbetreffende bepaling alleen betrekking heeft op de predikant voor gewone werkzaamheden.

De Bond van Nederlandse Predikanten wijst op onduidelijkheden in deze kerkordelijke bepalingen, en stelt voor tot een andere en meer doorzichtige indeling te komen, door onderscheid te maken tussen twee categorieën: dienstdoende predikanten en predikanten buiten vaste bediening. Binnen de laatstgenoemde categorie zouden dan vallen:

- de emeriti predikanten (ord. 3-25),
- de beroepbare predikanten – na een tijdelijk dienstverband (ord. 3-18-4), na losmaking (3-20-4), na ontslag uit de dienstbetrekking als predikant met bijzondere opdracht (ord. 3-23-4), na eervolle ontheffing op eigen verzoek (ord. 3-26-1),
- alsmede die predikanten die, zonder beroepbaar predikant te zijn, de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten hebben behouden (ord. 3-27-2); het betreft kennelijk uitsluitend die op eigen verzoek ontheven predikanten die geen beroep in overweging kunnen nemen; zij kunnen in een later stadium desgewenst weer beroepbaar gesteld worden (ord. 3-27-4), en kunnen kennelijk ook zonder beroepbaar te zijn de opdracht krijgen hulpdiensten te verrichten (ord. 3-27-5).

De Bond van Nederlandse Predikanten legt terecht de vinger bij de onhelderheid die deze bepalingen kenmerkt.

Zoals hierboven al zichtbaar wordt, ligt een niet onaanzienlijk deel van de problematiek in feite in ord. 3-25 t/m 27. Daarmee komt ook aanbeveling 12.8 in beeld.

Voor de huidige tekst van deze bepalingen verwijzen we naar blz. 19-21 van de Voorstellen.

Deze artikelen roepen enkele lastige vragen op:

- is een emeritus predikant nog ambtsdrager?
- is iemand die op eigen verzoek ontheven is, nog ambtsdrager, of geldt dat alleen wanneer betrokkene een beroep in overweging kan nemen (beroepbaar predikant)
- kan de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten bestaan onafhankelijk van het predikantsambt?

Vooral ord. 3-26 is theologisch weinig consistent: hoe kan iemand die van het ambt ontheven is, toch nog beroepbaar predikant zijn (ord. 3-26-1) en de daarvoor centrale bevoegdheden hebben (ord. 3-27-1)? De sleutel lijkt te liggen in de impliciete veronderstelling dat alleen wie beroepen is door een ambtelijke vergadering en daardoor verbonden is aan die ambtelijke vergadering om op die basis het ambt daadwerkelijk uit te oefenen, echt predikant is. Dat maakt de ambtelijke positie van de emeritus predikant en (vooral) de beroepbaar predikant al enigszins discutabel, en maakt het vrijwel onmogelijk nog iets ambtelijks te zien in een voormalig predikant die geen beroep in overweging kan nemen.

Naar het generale college meent is de insteek hier dan ook niet alleen verwarrend, maar simpelweg verkeerd. Iemand wordt predikant wanneer betrokkene (stap 1) door de kerk als geheel – in dezen vertegenwoordigd door ‘het generale college voor de toelating tot het ambt van predikant’ (ord. 13-15-1) – na een colloquium is toegelaten tot het ambt van predikant in de Protestantse Kerk in Nederland, en (stap 2, vgl. ord. 3-15-1!) een beroep door een ambtelijke vergadering heeft aanvaard en is bevestigd in het ambt (ord. 3-5-7). In zoverre geldt onder ons inderdaad dat het feitelijk (gaan) uitoefenen van het ambt een voorwaarde is om predikant te *worden*. In veel kerken is zelfs dat niet zo: men wordt er eerst ‘geordineerd’ als predikant van de kerk in haar geheel, en vervolgens verbonden aan (meestal) een gemeente. Dat laatste lijkt het college een mogelijke, niet een noodzakelijke manier om het te regelen. Maar feit blijft dat men ook in de Protestantse Kerk in Nederland predikant van de *kerk* wordt, verbonden aan (meestal) een gemeente! Overigens, de uitdrukking ‘predikanten van de kerk’ komt nu voor in ord. 4-27-2 (de scribe van de synode wordt gekozen uit de predikanten van de kerk), en in ord. 13-5-4 (waar het gaat om de samenstelling van de raad van advies van de PThU), terwijl in ord. 13-6-8 over ‘predikant van de kerk’ gesproken wordt.

De hier ontwikkelde gedachte zou primair bepalend moeten zijn voor iemands ambtelijke positie en de daarmee intrinsiek verbonden bevoegdheden. Dat betekent dat een predikant in het ambt van predikant blijft staan en de daarmee gegeven bevoegdheden kan uitoefenen, ook als – door emeritering of ontheffing – een (voorlopig of definitief) einde is gekomen aan de ambtelijke verbondenheid met een ambtelijke vergadering die tot (de uitoefening van) het predikantsambt heeft geroepen. Dat laat onverlet dat iemand op eigen verzoek van het ambt kan worden ontheven (ord. 3-26), waarmee de bevoegdheden vervallen. Het houdt ook de mogelijkheid open dat de kerk besluit het predikantsambt te handhaven onder beperkende voorwaarden ten aanzien van de feitelijke uitoefening van de daarmee verbonden bevoegdheden, dan wel de bevoegdheden volledig in te trekken.

In deze redenering worden emeriti-predikanten (ord. 3-25) niet ontheven van het ambt, maar van de daarmee samenhangende verplichtingen, c.q. van de ambtelijke werkzaamheden zoals overeengekomen met de ambtelijke vergadering waaraan men was verbonden, onder behoud van de ambtelijke bevoegdheden in de kerk als geheel (ord. 3-27-1).

Datzelfde geldt voor predikanten na een tijdelijk dienstverband (ord. 3-18-4), na beëindiging van de opdracht als predikant in algemene dienst (ord. 3-22-2), na losmaking (ord. 3-20-4), na ontslag uit de dienstbetrekking als predikant met bijzondere opdracht (ord. 3-23-4) of na eervolle ontheffing op eigen verzoek (ord. 3-26-1): van ontheffing van het ambt is geen sprake (dus ord. 3-26 dient anders te worden geformuleerd), maar wel van ontheffing van werkzaamheden (zo wel ord. 3-20-4).

In zulke situaties blijft men dan predikant van de kerk, met behoud van de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten. Men kan dus voorgaan in diensten, en daarmee een positieve bijdrage leveren in het kennelijk bestaande tekort aan voorgangers (zie blz. 41, bij preekconsenten). Verder zijn er op dat moment twee mogelijkheden.

- Sommige predikanten die worden ontheven van de werkzaamheden zullen een beroep in overweging kunnen nemen. De kerk stelt vast dat zij beroepbaar predikant zijn voor de ook nu in de kerkorde vastgelegde periode van vier jaar, met de mogelijkheid van verlenging. Op hen rust dan ook de verplichting eventuele beroepen serieus in overweging te nemen om terug te kunnen keren in de actieve dienst.

- Andere predikanten zullen, om uiteenlopende redenen, voorshands niet in staat zijn een beroep in overweging te nemen. Zij blijven predikant van de kerk, met de daaraan verbonden bevoegdheden, tenzij de kerk anders besluit. Op enig moment kunnen zij de status van beroepbaar predikant weer aanvragen en verkrijgen.

Een en ander zou allereerst kunnen resulteren in een aanpassing van de tekst van ord. 3-15, zoals gesuggereerd door de Bond van Nederlandse Predikanten, maar in een enigszins afwijkende formulering.

ord. 3-15 (voorstel gewijzigde tekst):

Onderscheid in ambtelijke werkzaamheden

1. Zij die zijn toegelaten tot het ambt van predikant in de Protestantse Kerk in Nederland kunnen worden beroepen tot en bevestigd in het ambt van predikant om verbonden te worden aan een gemeente, een classis, de in een door de generale synode aangewezen regio samenwerkende classes, de evangelisch-lutherse gemeenten tezamen of de kerk.
2. *De predikanten van de kerk worden onderscheiden in dienstdoende predikanten en predikanten buiten vaste bediening.*
3. De dienstdoende predikanten worden onderscheiden in
  - predikanten, bevestigd als predikant voor gewone werkzaamheden, dan wel als predikant in algemene dienst of als predikant met een bijzondere opdracht; en
  - predikanten-geestelijk verzorger, bevestigd als predikant in algemene dienst dan wel als predikant met een bijzondere opdracht.
4. *(nieuw) De predikanten buiten vaste bediening worden onderscheiden in*
  - *emeritus predikanten*
  - *overige van de werkzaamheden ontheven predikanten, onder wie de beroepbaar predikanten.*
5. *(was 4) Indien in de orde van de kerk sprake is van predikant wordt daarmee bedoeld de dienstdoende predikant, tenzij uit enige bepaling van ordinantie of generale regeling blijkt dat de desbetreffende bepaling alleen betrekking heeft op de predikant voor gewone werkzaamheden.*

Wellicht belangrijker is een aanpassing van ord. 3-18-4, ord. 3-20-4, ord. 3-23-4, ord. 3-25, ord. 3-26 en ord. 3-27.

Voor de huidige tekst van deze bepalingen, zie de Voorstellen op blz. 17-21.

Door de ontheffing van de werkzaamheden nadrukkelijk te benoemen en te onderscheiden van het 'beroepbaar predikant worden' – zoals nu in ord. 3-20-4 al gebeurt – kan meer consistentie worden bereikt. Bovendien kan expliciet worden gemaakt dat de ontheffing van de werkzaamheden impliceert dat de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten behouden blijft.

In de meeste gevallen zal ontheffing van de werkzaamheden impliceren dat de betrokkene beroepbaar predikant wordt. Er kunnen echter omstandigheden zijn die het (nog) niet mogelijk maken dat de betrokken predikant een beroep in overweging neemt. Om onduidelijkheid hierover te voorkomen dient dat te worden gemeld bij de kleine synode, die immers ook verantwoordelijk is voor eventuele verlengingen. Daarom zijn in de betrokken gewijzigde ordinantie artikelen hieronder (ord. 3-18-4, 3-20-4, 3-23-4 en 3-26-2) steeds de woorden 'tenzij deze de kleine synode laat weten dat etc. ...' ingevoegd.

Ord. 3-25-1, over de emeritus predikant, vereist in deze opzet een kleine aanvulling, immers ook van de emeritus predikant geldt: betrokkene behoudt als predikant van de kerk de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten.

Bij ord. 3-27 gaan echter ook enkele vragen spelen die van belang zijn in relatie tot aanbeveling 12.8 over de status en uitgebreidere bevoegdheden van de emeritus predikant. Bij deze aanbeveling maande ds. Reedijk in de synode overigens tot voorzichtigheid.

De classicale vergadering Ede (blz. 83) wijst erop, dat de geldende tekst van ord. 3-27-3 suggereert, dat ook een emeritus predikant elke vier jaar om verlenging van de bevoegdheid dient te vragen; oud lid 1, in bovenstaand voorstel verwerkt in een wijziging van ord. 3-25-1, rekent immers ook de emeriti onder degenen die 'de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten hebben behouden'. Terecht wordt gesteld dat aanvragen van verlenging voor emeriti toch niet de bedoeling kan zijn. Ook het generale college meent dat de bevoegdheid van emeriti in beginsel van onbepaalde duur is. In de hieronder voorgestelde en toegelichte wijziging van ord. 3-27 is van dit misverstand niet langer sprake.

Blijft over ord. 3-26 en ord. 3-27. Tekstwijziging is nodig in ord. 3-26, maar in feite leidt dit tot een vereenvoudiging van de tekst. Nieuw is, dat hier onderscheiden wordt tussen een ontheffing op eigen verzoek van de werkzaamheden (met dezelfde gevolgen als bij andere vormen van ontheffing van

werkzaamheden) en een ontheffing op eigen verzoek van het ambt (waarmee alle bevoegdheden vervallen). Omwille van de helderheid wordt de mogelijkheid van ontheffing van het ambt nu voorop gesteld (lid 1). Vervolgens komt de mogelijkheid van eervolle ontheffing van de werkzaamheden, eveneens op eigen verzoek, aan de orde. Daarbij wordt (in ord. 3-26-2 nieuw), parallel met ord. 3-18-4, ord. 3-20-4, 3-22-2 en ord. 3-23-4 geëxpliciteerd dat men *als predikant van de kerk* de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten behoudt, al dan niet als beroepbaar predikant. Tenslotte wordt in lid 3 bepaald welk orgaan bevoegd is de ontheffing te verlenen.

Het verzoek tot eervolle ontheffing van de werkzaamheden (en het toekennen van de daaraan verbonden bevoegdheden) wordt niet automatisch ingewilligd. Het is aan het breed moderamen van de classicale vergadering of aan de kleine synode om te beoordelen of betrokkene het ambt inderdaad niet langer kan vervullen en of betrokkene in de nieuwe situatie predikant van de kerk kan blijven.

In ord. 3-27 worden uitsluitend nog de bevoegdheden van de predikanten buiten vaste bediening (vgl. boven, ord. 3-15-4 nieuw) geregeld.

Zoals al in lid 7 (oud, lid 1 nieuw) van ord. 3-27 wordt gesteld, kan de kleine synode de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten bij predikanten buiten vaste bediening (inclusief de emeritus predikanten) intrekken in het belang van de kerk.

Ook de commissie preekconsenten brengt een aan ord. 3-27 gerelateerde suggestie naar voren. Men meldt, aldus het rapport van de commissie evaluatie kerkorde (blz. 72): 'Er is een kleine categorie proponenten die door omstandigheden niet voor hun 65ste bevestigd konden worden en wel als predikant dienstbaar willen zijn in een kleine gemeente (bijv. 300 zielen)'. Men ziet zelfs 'een trend ontstaan waarbij mensen op latere leeftijd ineens het gevoel krijgen een andere inhoud aan hun leven te willen geven en theologie gaan studeren en zelfs gegrepen worden door het werk in een gemeente'. De commissie zou graag zien dat hiervoor een mogelijkheid geboden wordt.

Het generale college tekent hierbij aan, dat het voorstelbaar is, dat iemand de theologische studie pas na het 65ste levensjaar afrondt, en toch nog een kleine gemeente als predikant kan dienen. De mogelijkheid dat iemand het colloquium aflegt na het bereiken van de leeftijd van 65 jaar, wordt door de geldende tekst van ord. 13-16 niet uitgesloten, zodat ook geen wijziging van de bepalingen nodig is. Het is in dit geval vooral aan de geschiktheidscommissie om eventueel vast te stellen dat de leeftijd een belemmering is om nog predikant te worden. In ord. 13-16-3 wordt onder meer op de geschiktheidverklaring gedoeld, als het generale college de volgende bevoegdheid wordt toegekend: 'Indien de bescheiden als bedoeld in lid 2 sub b en c ouder zijn dan vier jaar kan het generale college nadere eisen stellen voor de toelating tot het colloquium'. Te overwegen zou zijn, die termijn van vier jaar voor betrokkenen van boven de 60 jaar te verkorten tot één jaar.

Gemeld kan tenslotte nog worden, dat ook overleg wordt gevoerd over een regeling voor 'hulpdiensten' door proponenten. Het generale college wacht het resultaat van dit overleg af.

Het college doet een tekstvoorstel voor een nieuw lid 5 in ord. 3-27, dat het mogelijk maakt dat een proponent die de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, alsnog een gemeente in het ambt van predikant bevestigd kan worden om aldaar net als een emeritus en een beroepbaar predikant het dienstwerk van een predikant te verrichten.

Het bovenstaande zou leiden tot de volgende tekstwijzigingen⁴:

ord. 3-18-4 (voorstel gewijzigde tekst):

4. Het voor een beperkt aantal jaren aangegane verband kan alleen worden verlengd voor onbepaalde tijd. Vindt geen verlenging plaats, dan wordt de predikant *ontheven van de werkzaamheden. Betrokkene behoudt als predikant van de kerk de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten, en is, tenzij deze de kleine synode laat weten dat de omstandigheden het onmogelijk maken een beroep in overweging te nemen*, beroepbaar predikant voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.

ord. 3-20-4 (voorstel gewijzigde tekst):

4. Na afloop van de vastgestelde termijn wordt de betrokken predikant ontheven van de werkzaamheden en losgemaakt van de gemeente. *Betrokkene behoudt als predikant van de kerk de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten, en is, tenzij deze de kleine*

⁴ Zie voor de aanvulling van ord. 3-22-2: blz. 26.

synode laat weten dat de omstandigheden het onmogelijk maken een beroep in overweging te nemen, beroepbaar predikant voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.

ord. 3-23-4 (voorstel gewijzigde tekst):

4. De ambtelijke vergadering die de predikant met een bijzondere opdracht beroept, treft een regeling met de betrokken instelling waarin wordt vastgelegd dat deze ambtelijke vergadering verantwoordelijk is voor het werk dat de predikant met een bijzondere opdracht ambtelijk verricht en dat de gemeente respectievelijk de classis respectievelijk de evangelisch-lutherse gemeenten tezamen respectievelijk de kerk niet aansprakelijk zal zijn voor de financiële gevolgen van ontheffing van of ontzetting uit het ambt of ontslag uit de dienstbetrekking. Na ontslag uit de dienstbetrekking zonder voorafgaande ontheffing van of zonder voorafgaande ontzetting uit het ambt *wordt de betrokken predikant ontheven van de werkzaamheden. Betrokkene behoudt als predikant van de kerk de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten, en is, tenzij deze de kleine synode laat weten dat de omstandigheden het onmogelijk maken een beroep in overweging te nemen, beroepbaar predikant voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.*

ord. 3-25-1 eerste volzin (voorstel gewijzigde tekst):

1. Een predikant
  - die (...),
  - die (...),
 wordt op eigen verzoek, op verzoek van de ambtelijke vergadering die de predikant beriep of ambtshalve emeritus verklaard. *Betrokkene behoudt als predikant van de kerk de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten.*
 Een predikant voor..., etc. (onveranderd)

ord. 3-26 (voorstel gewijzigde tekst):

Ontheffing [...] op eigen verzoek

1. *(was 2)* Het staat een predikant niet vrij het ambt neer te leggen. Een predikant kan evenwel op eigen verzoek eervol van het ambt worden ontheven. *Indien in dit verzoek wordt bewilligd, is betrokkene niet langer bevoegd tot de bediening van Woord en sacramenten.*
2. *(was 1)* Een predikant die door bijzondere omstandigheden het ambt niet langer kan vervullen, wordt op eigen verzoek eervol van *de werkzaamheden* ontheven. *Betrokkene behoudt als predikant van de kerk de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten, en is, tenzij deze de kleine synode laat weten dat de omstandigheden het onmogelijk maken een beroep in overweging te nemen, beroepbaar predikant voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.*
3. In het geval van een predikant die verbonden is aan een gemeente, wordt de ontheffing van *de werkzaamheden dan wel van* het ambt verleend door het breed moderamen van de classicale vergadering en in alle andere gevallen door de kleine synode.

ord. 3-27 (voorstel gewijzigde tekst):

Bevoegdheden van predikanten buiten vaste bediening

1. *(vgl. oud 7)* De kleine synode is bevoegd, met instemming van het generale college voor de ambtsontheffing, om de bevoegdheid *van een predikant buiten vaste bediening* tot de bediening van Woord en sacramenten in te trekken dan wel aan de bevoegdheid beperkende voorwaarden te stellen indien het belang van de kerk dit vereist.
2. *(vgl. oud 4)* *Een predikant buiten vaste bediening die niet beroepbaar is, wordt op eigen verzoek door de kleine synode, al of niet onder voorwaarden, beroepbaar gesteld, tenzij het belang van de kerk zich daartegen verzet. Betrokkene is beroepbaar predikant voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.*
3. *(vgl. oud 5)* *Een predikant buiten vaste bediening kan van de kerkenraad van een gemeente voor een periode van ten hoogste vier jaar de opdracht krijgen tot het verrichten van hulpdiensten in deze gemeente.*
4. *(vgl. oud 6)* Een emeritus predikant en een beroepbaar predikant zijn bevoegd in een gemeente met minder dan 300 leden en in andere door het breed moderamen van de classicale vergadering te beoordelen gevallen het dienstwerk van een predikant te verrichten zoals beschreven in artikel 9-1, indien de kerkenraad, met instemming van het breed moderamen van

de classicale vergadering hen daartoe roept voor een periode van tenminste twee jaar en ten hoogste vier jaar.

5. *(nieuw) Lid 4 is van overeenkomstige toepassing voor proponenten die de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt. Zij kunnen hun dienstwerk slechts aanvangen na bevestiging in het ambt van predikant als bedoeld in ord. 3-5-7.*

Als de bovenstaande lijn wordt gevolgd, heeft dat op enkele punten nog consequenties voor andere ordinantie artikelen. Daarmee wordt de consistentie van de kerkorde gewaarborgd. Het gaat om de volgende artikelen:

ord. 4-6-7 (huidige tekst):

7. De kerkenraad kan predikanten die met bijzondere opdracht aan de gemeente verbonden zijn en dienstdoende predikanten die lid zijn van de gemeente benoemen tot lid van de kerkenraad.

ord. 5-5-1 (huidige tekst):

1. In een kerkdienst van een tot de Protestantse Kerk in Nederland behorende gemeente zijn bevoegd voor te gaan:
- zij die als predikant verbonden zijn aan een gemeente of ambtelijke vergadering in de Protestantse Kerk in Nederland, de emeriti predikanten en de beroepbare predikanten;
  - zij die de bevoegdheid behouden hebben om voor te gaan in de dienst van Woord en sacramenten; en
  - de voorgangers die behoren tot.....

De nieuwe indeling in dienstdoende predikanten en predikanten buiten vaste bediening, die gezamenlijk tot de predikanten van de kerk worden gerekend, maakt ook aanpassingen in ord. 10-3, ord. 10-8, ord. 13-5 en ord. 13-6 noodzakelijk. Voorstellen daartoe zullen worden voorgelegd bij de behandeling van de betreffende ordinanties.

In ord. 4-6-7 zou de mogelijkheid om als predikant deel uit te maken van de plaatselijke kerkenraad kunnen worden verruimd, zodat ook predikanten buiten vaste bediening als predikant benoemd kunnen worden tot lid van de plaatselijke kerkenraad. Immers, ord. 3-8-3 ('Niemand kan in een gemeente meer dan één ambt dragen') kan zo gelezen worden dat daarmee de verkiezing van een predikant van de kerk, b.v. een emeritus predikant, tot ouderling is uitgesloten. Het blijft uiteraard aan de kerkenraad zelf te beoordelen of hij een dergelijke benoeming tot lid van de kerkenraad wenselijk acht. Predikanten die krachtens ord. 4-6-7 tot lid van een kerkenraad worden benoemd, kunnen uiteraard ook deel uitmaken van het moderamen, en worden afgevaardigd naar de classicale vergadering. Omdat zij tot de 'ambtsdragers uit de classis' kunnen worden gerekend, kunnen zij ook tot preses of scriba van de classicale vergadering worden gekozen, zonder daarvan als afgevaardigde lid te zijn (ord. 4-16-3). Het generale college voor de kerkorde meent daarmee de mogelijkheden om emeriti in te schakelen voldoende te hebben verruimd. Het acht het niet gewenst dat predikanten buiten vaste bediening worden afgevaardigd naar de generale synode. Voor de generale synode is het van belang dat de leden een directe band hebben met het ambtelijke werk. Daarom stelt het college voor in ord. 4-25-3 het woord 'dienstdoend' in te voegen (zie het tekstvoorstel op blz. 18).

Een kleine wijziging van ord. 4-12-1 maakt het mogelijk dat een emeritus predikant, uiteraard alleen wanneer deze daarmee instemt, wordt aangewezen tot consulent. Deze mogelijkheid ligt geheel in het verlengde van de bepalingen in ord. 3-27-2 en 3 (nieuw) die het een emeritus mogelijk maken om hulpwerkzaamheden in een kleine gemeente te verrichten of daarin voorganger te zijn.

Ord. 5-5-1 kan vereenvoudigd worden; alle predikanten van de kerk hebben immers – tenzij ord. 3-27-1 (nieuw; = ord. 3-27-7 oud) op hen is toegepast – de bevoegdheid voor te gaan in kerkdiensten.

Voor de colleges voor de visitatie (ord. 10-3) en voor de colleges voor het opzicht (ord. 10-8) zijn in beginsel alle predikanten benoembaar; ook hier geldt dat het uiteraard aan de benoemende ambtelijke vergaderingen is, te beoordelen of een predikant ook werkelijk geschikt is om een dergelijke benoeming te krijgen.

In ord. 13-5-4 wordt nu gesproken over de 'predikanten van de kerk'. Omdat het evident is, dat het hier gaat om de categorie van de 'dienstdoende predikanten' ligt een precisering in die zin voor de hand.

Ord. 13-6-8 kan in de huidige formulering misverstand wekken, als zou het gaan om de groep van de 'beroepbare predikanten' die onderdeel uitmaken van de categorie 'predikanten buiten vaste bediening'. Een lichte herformulering is daarom gewenst.

ord. 4-6-7 (voorstel gewijzigde tekst):

7. De kerkenraad kan predikanten die met bijzondere opdracht aan de gemeente verbonden zijn en predikanten *van de kerk* die lid zijn van de gemeente benoemen tot lid van de kerkenraad.

ord. 4-12-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. De kerkenraad wordt bijgestaan door een predikant *van de kerk* als consulent indien....

ord. 4-12-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. .... worden bijgestaan door een predikant *van de kerk* als consulent, zulks ter beoordeling van.....

ord. 5-5-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. In een kerkdienst van een tot de Protestantse Kerk in Nederland behorende gemeente zijn bevoegd voor te gaan:
  - *de predikanten van de kerk; en*
  - [...]
  - de voorgangers die behoren tot.....

Een voorstel voor aanpassing van ord. 10-3, ord. 10-8, ord. 13-5 en ord. 13-6 zal worden voorgelegd als de betreffende ordinanties worden behandeld.

Aanbeveling 12.9

12.9. Laat onderzoeken of en in hoeverre de synode zich voortaan zou kunnen beperken tot het beslissen over de hoofdlijnen van de rechtspositieregeling van de predikanten, waarbij de invulling van de details wordt overgelaten aan het georganiseerd overleg. Daardoor zouden de generale regelingen voor de predikantstraktementen en –pensioenen drastisch worden ingekort.

Ordinantiebepalingen die hiermee in geding zijn: mogelijk onderdelen van ord. 3, maar vooral de generale regelingen voor de predikantstraktementen en –pensioenen. Op een enkel punt is wellicht ook een wijziging in ord. 3 als een logische consequentie te overwegen.

Het generale college, gehoord het Bureau Predikanten, meent dat een dergelijke meer ingrijpende vereenvoudiging van de generale regeling inderdaad mogelijk is, onder invoeging van enkele 'kapstokartikelen' in de GR Predikantstraktementen. Hieraan kan ook gewerkt worden zonder dat daarmee andere besluittrajecten van de synode doorkruist worden. In beginsel zou alles wat van jaar op jaar kan veranderen, verplaatst kunnen worden naar uitvoeringsregelingen. In de generale regeling komen dan alleen de verantwoordelijkheden en procedures aan de orde, inclusief de structuur van de omslagregeling, de rol van de Beleidscommissie Predikanten en van het Georganiseerd Overleg (GO). De delegatie die vanuit de kerk in het GO participeert zou kunnen rapporteren aan de kleine synode. Bij blijvende onenigheid binnen het GO zou elk van de partijen bevoegd verklaard kunnen worden om de zaak ter besluitvorming aan de kleine synode voor te leggen.

Een analoge versobering zou ook denkbaar zijn voor de generale regeling predikantspensioenen, de generale regeling rechtspositie medewerkers en de generale regeling kerkmusici.

Het generale college meent daarbij nog wel het volgende te moeten opmerken. Essentieel is wel een precieze vastlegging van de bevoegdheden van de Beleidscommissie Predikanten, het Georganiseerd Overleg en de kleine synode, in relatie tot elkaar. Als de synode niet meer op grond van haar verantwoordelijkheid voor het wijzigen van generale regelingen bij bepaalde zaken betrokken is, geeft ze daarmee macht uit handen; tegelijk moet duidelijk zijn dat de kleine synode de beleidsmatige randvoorwaarden vaststelt waarbinnen de delegatie namens de kerk in het Georganiseerd Overleg opereert, en dat de delegatie namens de kerk zich verantwoordt tegenover de kleine synode. Maar dat mag ook weer niet betekenen dat de kleine synode zich uiteindelijk niet minder maar zelfs meer in detail gaat bezighouden met de arbeidsvoorwaarden voor predikanten!

Ter verheldering een paar voorbeelden:

- op dit moment wordt in artikel 6 lid 1 van de generale regeling predikantstraktementen bepaald, dat een predikant in totaal 20 periodieke traktementsverhogingen ontvangt; het ligt voor de hand in de generale regeling slechts vast te leggen, dat het aantal periodieke traktementsverhogingen wordt vastgelegd in een door het Georganiseerd Overleg vast te stellen uitvoeringsbepaling; het

kan echter niet de bedoeling zijn dat de generale synode op eigen initiatief de delegatie namens de kerk opdraagt in het Georganiseerd Overleg af te dwingen dat het aantal periodieke traktementsverhogingen bijvoorbeeld wordt verlaagd tot 15, of verhoogd tot 25;

- op dit moment wordt in artikel 18 van de generale regeling predikantstraktementen bepaald, dat een predikant die een beroep heeft aanvaard recht heeft op bijzonder verlof voor de verhuizing naar de nieuwe gemeente; het ligt voor de hand in de generale regeling slechts vast te leggen, dat regelingen en voorwaarden met betrekking tot vormen van bijzonder verlof worden vastgelegd in een door het Georganiseerd Overleg vast te stellen uitvoeringsbepaling; het kan dan echter niet de bedoeling zijn dat de generale synode op eigen initiatief de delegatie namens de kerk opdraagt een verlof bij verhuizing van minimaal drie weken – of maximaal 3 dagen – af te dwingen.

Nader zou moeten worden bezien onder welke voorwaarden de kleine synode aanwijzingen kan meegeven aan de delegatie namens de kerk, en welke rol daarbij aan de Beleidscommissie Predikanten dient te worden toegekend.

Wijziging van de generale regeling predikantstraktementen – en in het spoor daarvan wellicht van enkele andere generale regelingen – vereist bovendien veel voorwerk. Men kan lang discussiëren over de vraag wat dan nog wél en wat niet meer in de generale regeling dient te worden geregeld. Bij een ver doorgevoerde operatie – als hierboven in eerste instantie gesuggereerd – zou men er bijvoorbeeld voor kunnen kiezen in de generale regeling predikantstraktementen de artikelen 5 t/m 19 en 28 t/m 40 te schrappen. Dan zouden regelingen rond traktement, secundaire arbeidsvoorwaarden, wachtgeld, waarneming en dergelijke geheel worden overgelaten aan het Georganiseerd Overleg, waardoor aan de betrokkenheid van de kerk bij deze aangelegenheden teveel afbreuk zou worden gedaan. Daarmee zou de generale regeling in omvang tot pakweg de helft worden gereduceerd. Bij de generale regeling predikantpensioenen, de generale regeling rechtspositie medewerkers en de generale regeling kerkmusici zou een vergelijkbare operatie denkbaar zijn.

Het generale college meent echter dat er een wellicht beter alternatief is. Een verschuiving van bepaalde elementen uit de genoemde generale regelingen naar de uitvoeringsbepalingen is zeker wenselijk. Dat zou echter nog een redelijk beperkte operatie kunnen zijn, als daarnaast – via een wijziging van ord. 4-26-1 en ord. 4-27-5 – de verantwoordelijkheid voor het vaststellen van enkele generale regelingen die vooral met rechtspositionele zaken te doen hebben, zou worden overgedragen aan de kleine synode.

Die laatste stap acht het generale college hoe dan ook wenselijk, omdat zij beter past in de rol die de kleine synode heeft. Het generale college doet daartoe het volgende voorstel:

ord. 4-26-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. De generale synode heeft tot taak:
  - (...)
  - het vaststellen van de generale regelingen, *voor zover dit in artikel 27 niet is opgedragen aan de kleine synode,*
  - (...)

ord. 4-27-5 (voorstel gewijzigde tekst):

5. De kleine synode is belast met:
  - (...)
  - (...);
  - *het vaststellen van de generale regeling predikantstraktementen, de generale regeling predikantpensioenen, de generale regeling rechtspositie medewerkers en de generale regeling kerkmusici.*

De kleine synode legt van haar werkzaamheden verantwoording af aan de generale synode.

Mocht de synode echter voor de andere benadering kiezen, dan is daarvoor een uitspraak nodig van de generale synode dat zij er de voorkeur aan geeft aanbeveling 12.9 te vertalen in een ingrijpende wijziging van de desbetreffende generale regelingen.

Aanbeveling 13

- 13.1. Werk in de lijn van de besluitvorming inzake de negende hoofdlijn van 'De hand aan de ploeg' nader uit:**
- welke 'plaatselijke situatie' rechtvaardigt de overgang van kerkelijk werker naar het ambt van predikant?
  - wat zijn de eisen voor de kerkelijk werker om die overgang te maken?

Ter synode stelde ds. Plug de vraag of dit niet wat voorbarig is, nu de zaken nog moeten worden uitgewerkt in de uitvoering van de besluiten rond *De Hand aan de Ploeg*.

Eventueel wenselijke voorstellen tot wijziging van de kerkordelijke regelingen kunnen inderdaad pas worden ontwikkeld wanneer de generale synode zich definitief heeft uitgesproken over het ter zake te voeren beleid. Volgens het Plan van Aanpak bij *De Hand aan de Ploeg* is een dergelijke uitspraak niet te verwachten voor 2011/2012. De besluitvorming in de zitting van de generale synode van april 2010 met betrekking tot de Voortgangsrapportage Plan van Aanpak Beleidscommissie Predikanten (AZ 10.06) maakt duidelijk dat de generale synode op dit punt nog grote aarzelingen heeft, zodat het generale college dit punt tot nader order zal moeten laten rusten.

Het generale college gaat er wel van uit dat hem met het oog op de inhoudelijke synodebespreking mede om advies gevraagd zal worden inzake de kerkrechtelijke aspecten van deze thematiek.

- 13.2. Maak mogelijk dat aan kerkelijk werkers zonder aanstelling en aan belijdende leden met aantoonbare homiletische gaven – onder toepassing van de bestaande voorwaarden in de huidige generale regeling - een preekconsent wordt verleend zonder dat het beleid ten aanzien van kleine gemeenten en kerkelijk werkers als gevolg van 'De hand aan de ploeg' wordt doorkruist. Zo zou moeten worden uitgesloten dat enkel deze preekbevoegdheid een grond kan zijn voor een aanstelling als kerkelijk werker in een gemeente zonder predikant.**

Het laatste deel van deze aanbeveling slaat terug op aanbeveling 13.1, en blijft hier dus voorshands buiten beschouwing.

Het generale college is zich er voorts van bewust dat deze aanbeveling haaks staat op de besluiten van de generale synode in het kader van de rapportage van de commissie Veerman. De vraag ter synode van ds. Plug of dit niet wat voorbarig is, i.v.m. de uitvoering van de besluiten rond *De Hand aan de Ploeg*, betrof ook deze aanbeveling. Volgens het Plan van Aanpak bij *De Hand aan de Ploeg* was besluitvorming in april 2010 te verwachten, maar op dit punt is nog geen duidelijkheid geschapen. Zou bovenstaande aanbeveling inderdaad moeten worden uitgewerkt, dan laat zich het onderstaande zeggen.

Ordinantiebepalingen zijn wat de uitbreiding van de preekconsenten betreft niet in geding: ord. 5-5-2 verwijst direct door naar de GR preekconsent. Daar dient een en ander geregeld te worden.

Op dit punt was in de synode een waarschuwend geluid te horen, van okr. Noeverman: laat consenten alleen geldig zijn in de plaats waar de kerkelijk werker werkzaam is. Okr. Haverkamp pleitte juist voor meer ruimhartigheid in het verlenen van preekconsenten.

Ds. Beekman reageerde namens de commissie: met name t.a.v. preekconsenten ontving de commissie veel signalen.

Inmiddels kreeg het generale college van het moderamen van de generale synode het verzoek ook de rapportage van de Commissie Preekconsenten van 2 maart 2010 in de overwegingen te betrekken. Daarin worden voor een groot deel dezelfde punten aan de orde gesteld die genoemde commissie ook al aan de Commissie Evaluatie Kerkorde had gemeld. Het college gaat er hieronder waar dat opportuun is, nader op in.

Het college heeft eerder aangegeven de benodigde wijzigingen in generale regelingen te willen behandelen, als de wijzigingsvoorstellen van alle ordinanties in tweede lezing worden vastgesteld. Het college heeft echter ook begrepen dat er grote behoefte is aan een nadere regeling van de preekconsenten. Het voorstel tot wijziging van de GR preekconsenten, zoals dat hieronder is te vinden, zou desgewenst al in een eerder stadium kunnen worden behandeld, losgekoppeld van de overige wijzigingen in de generale regelingen.

De argumenten om tot een ruimere toekenning van preekconsenten te komen, zijn enigszins dubbelzinnig. Er is 'grote vraag naar voorgangers in de kerkdiensten van kleine gemeenten', en tegelijk wijst de commissie evaluatie kerkorde – evenals de Commissie Preekconsenten – op 'het dientengevolge

veelvuldig voorgaan van formeel onbevoegden, onder wie ook veel kerkelijk werkers zonder aanstelling' (rapport commissie evaluatie kerkorde, blz. 58). De 'grote vraag' lijkt het generale college een valide argument, maar de suggestie dat daarmee het voorgaan van formeel onbevoegden wordt voorkomen, lijkt redelijk illusoir. Er zijn immers geen sancties, zeker niet voor de gemeenten.

Preekconsenthouders die zich niet aan de voorwaarden houden, kan hun preekconsent worden ontnomen. Men zou zich nog kunnen voorstellen dat kerkelijk werkers die zonder preekconsent voorgaan, uit het register van kerkelijk werkers worden geschrapt, en daarmee formeel niet meer als kerkelijk werker kunnen worden benoemd of niet langer als kerkelijk werker kunnen functioneren. Maar het is in de kerkelijke verhoudingen niet wenselijk, en feitelijk nauwelijks mogelijk, aan de betrokken kerkenraden een sanctie op te leggen. Zolang niet een ieder die tot dusver min of meer regelmatig in een of meer gemeenten onbevoegd voorgaat, een preekconsent ontvangt, zal het probleem van het onbevoegd voorgaan blijven bestaan.

Ten aanzien van het preekconsent voor kerkelijk werkers wordt van verschillende kanten gevraagd om een royelere regelgeving – al zijn er ook tegenovergestelde geluiden. De huidige tekst kent met name beperkende bepalingen wat betreft de situatie waarin de gemeente verkeert. Ook de Commissie Preekconsenten ziet vooral op dat punt problemen.

Het eenvoudigst zou het zijn de beperkende bepalingen in art. 6 GR te laten vervallen en daarmee meer ruimte te laten aan de beoordeling door de commissie. Het aanvullend stellen van een kwaliteitseis – met betrekking tot homiletische en liturgische competentie – lijkt echter wel noodzakelijk.

Dat zou leiden tot de volgende formulering. In plaats van

GR preekconsent art. 6-1 (huidige tekst):

1. Aan kerkelijk werkers als bedoeld in ordinantie 3-12 die in een bediening zijn gesteld en werkzaam zijn
  - in een gemeente, die behoort tot een combinatie van gemeenten of tot een streekgemeente,
  - in een gemeente waar om verschillende redenen (nog) geen predikant kan worden beroepen dan wel
  - in een gemeente die met een of meer andere gemeenten een gemeenschappelijke regeling als bedoeld in ordinantie 4-11 heeft getroffen,
 kan een preekconsent worden verleend, indien aan de kleine synode is gebleken dat er geen mogelijkheid is om op andere wijze in voldoende mate te voorzien in het voorgaan in de kerkdiensten in de desbetreffende gemeente.

zou de tekst dan als volgt kunnen luiden:

GR preekconsent art. 6-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. Aan kerkelijk werkers als bedoeld in ordinantie 3-12 die in een bediening zijn gesteld en werkzaam zijn in een gemeente, [--] kan een preekconsent worden verleend, *indien*
  - *zij een aanvullende homiletische en liturgische vorming hebben ontvangen, en*
  - *aan de kleine synode is gebleken dat er geen mogelijkheid is om op andere wijze in voldoende mate te voorzien in het voorgaan in de kerkdiensten in de desbetreffende gemeente.*

Aanbeveling 13 suggereert echter ook een verdere uitbreiding van de mogelijkheid preekconsenten te verlenen, naar 'belijdende leden met aantoonbare homiletische gaven'. Als men de regeling in de GR wil uitbreiden, vereist dat de definiëring van een nieuwe categorie, naast de drie nu bestaande categorieën:

- de studenten in de predikantsopleiding (art. 4 GR)
- degenen die de opleiding hebben gevolgd, maar geen predikant geworden zijn (art. 5 GR) – in deze beide eerste gevallen gaat het om een preekconsent voor alle gemeenten – , en
- kerkelijk werkers met een aanstelling in nader gekwalificeerde gemeenten (art. 6 GR) dan wel instellingen (art. 7 GR) – hier geldt het voor een beperkt aantal gemeenten, c.q. alleen de betrokken instelling.

Het generale college is van mening dat een uitbreiding van de mogelijkheid een preekconsent te verkrijgen in elk geval beperkt zou moeten blijven tot belijdende leden die zijn ingeschreven in het register van kerkelijk werkers. In afwijking van aanbeveling 13.1 acht zij derhalve verdere uitbreiding, tot 'belijdende leden met aantoonbare homiletische gaven' niet gewenst.

Bij handhaving van de huidige structuur van de GR zou dat kunnen leiden tot een nieuwe titel voor hoofdstuk III, en daarbinnen een nieuw artikel 8. De huidige titel luidt:

'III. Preekconsent voor hen die werkzaam zijn als kerkelijk werker'

Het generale college stelt voor de titel als volgt te wijzigen:

GR preekconsent, opschrift hoofdstuk III (voorstel gewijzigde tekst):

III. Preekconsent voor hen die ingeschreven zijn in het register van kerkelijk werkers

Preekconsenten worden tot dusver in alle gevallen uitgereikt namens de kleine synode, en in alle gevallen wordt de kleine synode bij de behandeling van de aanvraag bijgestaan door een landelijke commissie, de hierboven genoemde Commissie Preekconsenten. De gevraagde uitbreiding van het aantal preekconsenten betekent dus óf een verzwaring van de taak van deze commissie (eventueel op te vangen door een uitbreiding van de commissie) óf het toekennen van de bevoegdheid preekconsenten te verlenen aan een regionaal orgaan. In dat laatste geval zullen onvermijdelijk verschillen gaan ontstaan in de toepassing van de criteria – aangenomen dat die wel in de GR zelf vastgelegd blijven. Wat bijvoorbeeld 'het belang der kerk' (vgl. art. 5-1 GR) is, daarover wordt ongetwijfeld verschillend gedacht.

Blijft de beoordeling een zaak van de landelijke commissie, en de uitreiking een (gedelegeerde) bevoegdheid van de kleine synode, dan is de vormgeving in bepalingen in de GR relatief eenvoudig. Als nieuw artikel 8 kan dan een bepaling worden opgenomen die grote overeenkomsten vertoont met de huidige artikelen 5 en 6 GR. De vraag is dan nog wel hoe wordt bepaald voor welke gemeenten het preekconsent dient te gelden. Het lijkt voor de hand te liggen hier een verantwoordelijkheid te leggen bij het breed moderamen van de classicale vergadering. Aangenomen dat dit BM zich toch al dient uit te spreken over de wenselijkheid van verlening van het preekconsent, zou dan alleen nog moeten worden toegevoegd dat het BM aangeeft voor welke gemeenten het consent zou moeten gelden. Dat kunnen naar de mening van het generale college alleen gemeenten binnen de classis of in aangrenzende classes zijn. Uiteindelijk neemt de landelijke Commissie Preekconsenten daarover een besluit. Aansluitend zou de volgende tekst van een nieuw artikel 8 kunnen worden aanvaard (met vernummering van het huidige artikel 8 naar 9).

GR preekconsent artikel 8 (voorstel nieuwe tekst):

Artikel 8. Overige preekconsenten

1. *Aan belijdende leden van de kerk die zijn ingeschreven in het register van kerkelijk werkers maar op wie het in artikel 6 en 7 gestelde niet van toepassing is, kan een preekconsent worden verleend, indien dit naar het oordeel van de kleine synode in het belang van de kerk is.*
2. *De aanvraag voor een preekconsent als bedoeld in dit artikel wordt door betrokkene ingediend bij de scriba van de kleine synode en dient - naast de in artikel 1-4 genoemde stukken - vergezeld te gaan van een verklaring betreffende de wenselijkheid van verlening van het aangevraagde preekconsent van het breed moderamen van de classicale vergadering, waartoe de gemeente behoort waarbij betrokkene als lid is ingeschreven. In deze verklaring wordt tevens aangegeven voor welke gemeenten binnen het ressort van de classicale vergadering dan wel binnen het ressort van aangrenzende classicale vergaderingen een preekconsent zou dienen te gelden.*
3. *Een besluit om een preekconsent als bedoeld in dit artikel te verlenen wordt eerst genomen, nadat de in artikel 1-2 bedoelde commissie een gesprek met betrokkene heeft gevoerd en advies heeft uitgebracht.*
4. *Het preekconsent wordt verleend voor een tijdvak van telkens ten hoogste vier jaar en geldt uitsluitend voor de daarin genoemde gemeenten.*
5. *Bij verlenging van het preekconsent is het bepaalde in dit artikel van overeenkomstige toepassing.*
6. *Een consent dat volgens de bepalingen van dit artikel wordt verleend, wordt namens de kleine synode uitgereikt door de in artikel 1-2 bedoelde commissie.*

De classis Heerenveen⁵ wijst erop dat de eerste toekenning van een preekconsent voor een periode van één jaar – zoals geregeld in art. 4-3 en 6-5 van de generale preekconsent administratief en praktisch onhandig is. Het generale college voor de kerkorde kan daarmee instemmen, en stelt voor in de

⁵ Zie rapport commissie evaluatie kerkorde, blz. 107, de suggestie van CV 36; waar 'ord.' wordt gezegd, wordt kennelijk bedoeld op de betrokken artikelen van de GR preekconsent.

genoemde bepalingen van de GR 'een' te veranderen in 'twee'.

GR preekconsent artikel 4-3 (voorstel gewijzigde tekst):

3. Een preekconsent als bedoeld in dit artikel wordt verleend voor een tijdvak van telkens ten hoogste *twee* jaar en geldt voor alle gemeenten; verlenging van de bevoegdheid kan alleen plaatsvinden, zolang betrokkene zich voorbereidt op de toelating tot het ambt van predikant.

GR preekconsent artikel 6-5 (voorstel gewijzigde tekst):

5. Het preekconsent wordt verleend voor de duur van de aanstelling als kerkelijk werker in de desbetreffende gemeente met een maximum van vier jaar, met dien verstande dat - als aan betrokkene nog niet eerder een preekconsent is verleend - het preekconsent voor de duur van *twee* jaar wordt verleend.

In het Overzicht bij het rapport van de commissie evaluatie kerkorde vindt men nog een aantal aan ord. 5-5 gerelateerde suggesties met betrekking tot het preekconsent.

Sommige daarvan hebben niet zozeer te maken met de regelgeving als wel met de wijze waarop een en ander functioneert. Dat geldt bijvoorbeeld voor de suggestie een maximumtermijn voor de afhandeling van de procedure van toekenning van een consent in te voeren. Zo ziet het generale college ook de suggestie de CV tijdig te informeren over het verlopen van consenten waarna de CV met betrokkene zou kunnen overleggen over verlenging. Het is de vraag of een dergelijke taakverzwaring voor de CV opportuun is. Een andere suggestie pleit er juist voor de betrokkenheid van het tussenniveau uit de procedure te schrappen. Het generale college ziet geen reden tot verdere wijzigingen in de bestaande regeling.

De Commissie Preekconsenten wijst tenslotte op de wenselijkheid ook een preekconsent te kunnen verlenen aan deskundigen op bepaalde terreinen. Als voorbeelden worden genoemd: jongerenwerk, missionair werk en ontwikkelingssamenwerking.

Het generale college meent dat het de voorkeur verdient om op een andere wijze meer ruimte te creëren voor het doen voorgaan van anderen dan de kerkordelijk bevoegde voorgangers. De hervormde kerkorde kende daarvoor de mogelijkheid van 'bijzondere kerkdiensten' (ord. 6-2 HKO), waarin hiervoor ruimte was. Een nadere invulling zoals daar werd gegeven ('zoals voor de jonge leden der gemeente en voor hen, die buiten het kerkelijk leven staan') lijkt het generale college niet noodzakelijk.

Het college stelt voor een bepaling in die zin op te nemen als een nieuw lid in ord. 5-2. Afwijking van art. 5 creëert de mogelijkheid een niet-bevoegde voorganger uit te nodigen in bijzondere kerkdiensten. Het college stelt de generale synode het volgende voor.

ord. 5-2-4 (voorstel nieuwe tekst):

4. *De kerkenraad kan besluiten tot het houden van een bijzondere kerkdienst. In deze diensten kan worden afgeweken van het in artikel 1-4 en in artikel 5 bepaalde.*

Aanbeveling 14

14.1. **Neem een bepaling op in de ordinanties over de termijn waarbinnen een consideratieprocedure dient te verlopen.**

Het moderamen van de generale synode kan zelf een protocol afspreken, en daarin opnemen dat kerkenraden en classicale vergaderingen bijvoorbeeld tenminste drie maanden de tijd moeten hebben om te reageren. In de praktijk kan het ertoe leiden dat er een jaar ligt tussen een behandeling in eerste en in tweede lezing.

Als in bijzondere situaties een spoedprocedure nodig is, kan de generale synode aan de classicale vergaderingen verzoeken binnen zes weken een extra vergadering uit te schrijven (ord. 4-16-1).

14.2. **Stel een instructie op ten behoeve van de classicale vergaderingen waarin de bedoeling en de mogelijke werkwijze van een consideratieronde wordt beschreven.**

Het moderamen van de generale synode kan zelf een dergelijke instructie (doen) opstellen. Het verdient aanbeveling die standaard mee te zenden naar de classicale vergaderingen bij elk verzoek om consideratie (zodat ook de nieuwe scribae van deze vergaderingen daarvan steeds op de hoogte zijn).

14.3. Verbeter de onderlinge communicatie tussen (het moderamen van) de generale synode en de klassicale vergaderingen.

Het is de taak van (het moderamen van) de generale synode zelf om aan deze aanbeveling invulling te geven.

Aanbeveling 15

- 15.1. Laat onderzoeken of en hoe er in kerkordelijke zin (meer) ruimte kan worden gegeven aan leden van het moderamen om deel te nemen in het openbare debat over zaken die het hart van de kerkelijke verkondiging raken, zonder daarmee de opzicht houdende instantie – de generale synode zelf of een in de plaats daarvan in te stellen college – in formele zin voor de voeten te lopen.**

Het college zal naar aanleiding van deze aanbeveling met nadere voorstellen komen, bij de behandeling van ordinantie 10.

Aanbeveling 16

- 16. Voeg de generale raad van advies en de generale raad van advies voor het gereformeerd belijden samen tot een raad voor zaken van kerk en theologie waaraan ondermeer wordt opgedragen de taken die aan de afzonderlijke raden waren toevertrouwd, aangevuld met de taak om de generale synode te adviseren inzake aangelegenheden die het luthers belijden raken en de taak om (het moderamen van) de generale synode bij te staan bij het kerkelijk gesprek over actuele theologische vraagstukken.**

Ter synode is toegezegd dat het moderamen, de generale raad van advies en de generale raad van advies voor het gereformeerd belijden gezamenlijk met een voorstel zullen komen. Het college ziet daarom in dit stadium geen aanleiding om met betrekking tot deze aanbeveling met voorstellen te komen. Het college wil er wel aan herinneren dat bij het opstellen van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland er bewust voor is gekozen om de inbreng vanuit de verschillende tradities herkenbaar een plaats te geven in de kerkelijke structuur.

Aanbeveling 17

- 17. Neem een bepaling op waarin nadere eisen worden gesteld voor het gebruik van e-mail in de interne en externe communicatie van een kerkelijk lichaam, waaronder in elk geval voorwaarden waaraan rechtsgeldige besluitvorming via e-mail buiten de officiële vergaderingen om dient te voldoen.**

Het college meent dat er in de ordinanties geen nadere bepalingen moeten worden opgenomen over het gebruik van e-mail in de interne en externe communicatie van kerkelijke lichamen. Dat alles is zozeer in ontwikkeling en in beweging, dat het niet aan te bevelen is daarvoor op dit ogenblik bindende formuleringen vast te stellen.

Men zij erop bedacht dat naar de huidige stand van zaken vertrouwelijkheid in het e-mailverkeer niet gewaarborgd is zonder dat er bijzondere elektronische voorzieningen zijn getroffen. Daarbij komt dat in beginsel aan besluitvorming per e-mail ernstige bezwaren kleven. Allereerst omdat daardoor het karakter en de sfeer van de ambtelijke vergadering teveel wordt aangetast: daarbij hoort per definitie dat er overleg wordt gepleegd, zodat argumenten, overwegingen en (tussenkomen) reacties van andere ambtsdragers door allen worden gehoord en meegemaakt en dat alle aldus verkregen indrukken mede bepalend kunnen zijn voor het uitbrengen van een stem. Een bijkomende overweging is dat niet elke ambtsdrager over e-mail beschikt of daar dagelijks gebruik van maakt.

De ontwikkeling in de praktijk wijst uit dat e-mail bij vergaderingen wel diensten kan verlenen en ook wordt gebruikt:

- voor het toezenden van stukken ter voorbereiding van de vergadering of de uitvoering van genomen besluiten (al moet daarbij wel worden opgelet dat de identiteit van de afzender voldoende vaststaat en de vertrouwelijkheid niet in gevaar komt);
- voor het raadplegen van de leden, in het kader van de voorbereiding van besluitvorming,

- voor de uitwerking en het uitvoeren van de besluiten.

Wat de besluitvorming betreft, geldt echter dat deze uiteindelijk in een vergadering dient plaats te vinden, waardoor ook zorgvuldige notulering gewaarborgd is.

In spoedeisende gevallen is het moderamen bevoegd een besluit te nemen. Ook in dat geval staat het aan het moderamen vrij om de leden per e-mail te raadplegen, maar neemt het moderamen de verantwoordelijkheid voor het besluit, om daarvan achteraf verantwoording af te leggen (zie ord. 4-8-3). Wat de toezending van stukken per e-mail betreft, zal deze op de wijze als kerkordelijk voorgeschreven dienen te worden herhaald, als de aankomst bij de geadresseerde niet is komen vast te staan. In bepaalde gevallen is voorgeschreven om besluiten aangetekend te verzenden (bijv. ord. 10-10-4 en ord. 12-7-9). Maar, zoals reeds gezegd, dit wisselende beeld leent zich nog niet voor een algemeen bindende regelgeving.

Aanbeveling 18

18. Het verdient aanbeveling om, alvorens de uit de praktijk opkomende vraag te beantwoorden of niet-ambtsdragers kunnen worden afgevaardigd naar een meerdere vergadering, in de Protestantse Kerk in Nederland te komen tot een eenduidige definitie van het begrip ‘ambtelijke vergadering’.

In aanbeveling 18 wordt de principiële vraag aan de orde gesteld of een ambtelijke vergadering de aanduiding ‘ambtelijk’ draagt omdat zij ambtelijke taken uitoefent, dan wel omdat zij uit afgevaardigde ambtsdragers bestaat.

Zoals bekend is de evangelisch-lutherse synode een ambtelijke vergadering waarvan naast predikanten ook niet-predikanten lid zijn (ord. 4-22-2). Deze laatsten *kunnen* ouderling of diaken zijn, maar ook niet-ambtsdragers kunnen lid zijn van de evangelisch-lutherse synode. Daarbij is nadrukkelijk bepaald dat de evangelisch-lutherse synode alleen *ambtsdragers* uit haar midden kan afvaardigen naar de generale synode (ord. 4-25-2).

Gedacht vanuit het evangelisch-luthers kerkrecht is de gedachte die in aanbeveling 18 wordt verwoord dus niet zonder meer ondenkbaar. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat de lutherse kerkorde in feite slechts één ambt kent: dat van de predikanten ‘die geordend zijn tot het openbare ambt van Woord en Sacrament’ (art. 18.1 LKO). Van de ‘ouderlingen, kerkrentmeesters, diakenen, kerkmusici, pastorale medewerkers en alle anderen die tot enige kerkelijke dienst gesteld zijn’ wordt gezegd dat zij ‘geroepen zijn tot bijstand in het openbare ambt van Woord en Sacrament’ (art. 43.1 LKO). In de lutherse kerkorde wordt niet gesproken van ambtelijke vergaderingen maar van ‘de bestuursorganen der kerk’ (hoofdstuk 5 LKO).

In het gereformeerde en hervormde kerkrecht geldt als fundamenteel uitgangspunt dat in opdracht van Christus het dienstwerk in de gemeente is toevertrouwd aan de ambten, namelijk die van dienaar des Woords, van ouderling en van diaken (art. 2-1 GKO). Van deze ambten wordt van meet af aan de principiële gelijkwaardigheid onderstreept: ‘deze ambten zijn van elkander onderscheiden, niet in waardigheid of eer, maar in opdracht en werk’ (art. 2-2 GKO). Fundamenteel gegeven in dit kerkrecht is dat de meerdere vergaderingen bestaan ‘uit ambtsdragers, die afgevaardigd zijn door de in haar bijeenkomende mindere vergaderingen’ (art. 44-1 GKO). In de meerdere vergaderingen komen de kerken (gemeenten) bijeen, daarin vertegenwoordigd door hun ambtsdragers.

Dit laatste uitgangspunt is ten grondslag gelegd aan de kerkordelijke structuur van de Protestantse Kerk in Nederland. De leiding in de kerk is ‘toevertrouwd aan ambtelijke vergaderingen’ (art. VI-1 PKO). Deze vergaderingen bestaan uit gekozen en bevestigde (dan wel afgevaardigde) ambtsdragers (art. VI-3). De ambtsdragers zijn gemeenschappelijk verantwoordelijk voor de opbouw van de gemeente in de wereld (art. V-2). Als ambtsdragers, daartoe geroepen van Christuswege (ord. 3-1-1), hebben ze in de ambtelijke vergaderingen alles te richten ‘op de gehoorzaamheid aan Christus, het Hoofd van de Kerk’ (art. VI-1).

Een besluit om ook niet-ambtsdragers af te vaardigen naar de meerdere vergaderingen, kan daarom niet worden aangemerkt als slechts een praktische maatregel, om aan praktische problemen tegemoet te komen.

Op deze wijze zou het uitgangspunt dat de meerdere vergaderingen op geestelijk-ambtelijke wijze leiding hebben te geven aan de kerk, plaats maken voor een meer functioneel-praktische benadering waarbij de meerdere vergaderingen met name als bestuursorganen worden beschouwd.

Het college is van oordeel dat een dergelijk besluit moet worden gekwalificeerd als een fundamentele

koerswijziging in de presbyteriaal-synodale structuur van de Protestantse Kerk in Nederland. Daarmee zou zo'n besluit ook ingaan tegen het uitgangspunt dat de romeinse artikelen bij de verwerking van conclusies van de commissie Evaluatie Kerkorde niet in discussie worden gebracht.

Tekstvoorstellen op grond van overige suggesties

Het rapport van de commissie Evaluatie Kerkorde biedt op de blz. 64 t/m 135 een keur van suggesties die bij de commissie zijn binnengekomen met het oog op een mogelijke kerkordewijziging. Een aantal daarvan is hierboven al aan de orde gekomen. Aan het slot van deze rapportage wil het generale college voor de kerkorde nog ingaan op een aantal van de overige suggesties, voor zover zij betrekking hebben op de ordinanties 1 t/m 5.

Verschillende suggesties leiden in feite tot ingewikkelder procedures en verzwaring van de taken van bijvoorbeeld het breed moderamen van de classicale vergadering. Omdat die strijdig zijn met de kennelijke bedoeling van het traject evaluatie kerkorde om tot vereenvoudiging te komen, neemt het generale college ze niet over als niet van een evidente noodzaak kan worden gesproken. Daarom wordt bijvoorbeeld verder voorbijgegaan aan suggesties als:

- voeg een bepaling toe over toezicht van de CV op het beroepingswerk;
- verplicht de gemeente die een beroep uitbrengt ook de kerkenraad van de gemeente waar de predikant staat van het beroep op de hoogte te stellen;
- het verschuiven van de verantwoordelijkheid voor approbatie van beroepen en voor emeritus verklaring van het classicale naar het landelijke niveau.

Sommige suggesties zijn evident in strijd met de structuur van de kerkorde, zoals:

- het laten verkiezen van een predikant door de beroepingscommissie;
- het uitbreiden van de bevoegdheid van de voorzitter van een regionaal college voor de behandeling van bezwaren en geschillen om bepaalde bezwaren af te wijzen voordat het college deze behandeld heeft;
- het afschaffen van de mogelijkheid van bezwaar tegen een uitgebracht beroep;
- het vrijstellen van ambtsdragers van de verplichting deel te nemen aan kerkenraadsvergaderingen;
- het voorstel de predikant tot werknemer van de gemeente te maken.

Ook aan suggesties die fundamentele wijzigingen van de kerkorde beogen om daarmee terug te gaan achter diepgaande discussies bij het vaststellen van de kerkorde voor 2004, meent het generale college niet tegemoet te mogen komen. Als voorbeeld valt te noemen:

- beperk in de kerkorde het kiesrecht tot de belijdende leden van de gemeente
- laat ord. 5-4 over de 'andere levensverbintenissen' vervallen.

Ook zijn er suggesties die beter in de sfeer van toelichtingen op de kerkorde kunnen worden opgepakt, omdat de regelgeving wel adequaat is maar kennelijk niet altijd juist wordt geïnterpreteerd of omdat aanvullende regelgeving wordt gevraagd op basis van nogal uitzonderlijke incidenten. Soms wordt ook een te gedetailleerde regelgeving gevraagd. Zulke argumenten gelden – behalve voor de hierboven al genoemde punten waaraan het college meent te moeten voorbijgaan – voor suggesties als de volgende:

- verheldering van de noodzaak van een solvabiliteitsverzekering;
- de geldigheidsduur van een bepaling in de verkiezingsregeling als bedoeld in ord. 3-4-7;
- de toepasbaarheid van ord. 3-4-7 bij een combinatie van gemeenten;
- de precisering van de termijn waarbinnen op een beroep moet worden beslist;
- de keuze voor jaarlijkse of tweejaarlijkse verkiezingen;
- de verandering van ambt, van ouderling naar diaken of omgekeerd;
- de veronderstelde noodzaak dat alle ambten in een eredienst vertegenwoordigd zijn (vgl. echter ord. 5-1-5!);
- de regeling tussen kerkenraad en instelling bij een predikant met bijzondere opdracht (het Dienstencentrum heeft hiervoor een model beschikbaar);
- de vraag (bij ord. 5-1) naar aanvullende regelgeving in verband met de bijzondere situatie van krijgsmachtpredikanten.

Soms betreft een suggestie eerder het *Dienstboek* dan de kerkorde. Dat betreft bijvoorbeeld de vraag naar de liturgische invulling van het afscheid van een predikant: in *Dienstboek deel II* is daarvoor al een suggestie opgenomen.

Een enkele suggestie is inmiddels door wijziging van de kerkorde achterhaald, zoals de vraag naar de

opbouw van pensioen bij hulpdiensten door een dienstdoend (part-time) predikant; dit is geregeld in de wijziging van ord. 3-24 in april 2009.

Suggestie bij ord. 1-5 (blz. 66)

Overweeg het inbouwen van een classicale bevoegdheid om een gravamen niet door te zenden. Daarmee komt deze theologisch-inhoudelijke bezwaarprocedure overeen met de procedure inzake 'leertucht'.

Een gravamen is een bezwaar inzake het belijden van de kerk. Voor het behandelen van een gravamen geldt een buitengewoon zware procedure. De huidige bepaling leidt ertoe dat het schrijven van een eenvoudige brief door een willekeurig gemeentelid dat zich met enig punt van de leer der kerk niet kan verenigen, voldoende is om deze omvangrijke kerkelijke procedure op gang te brengen.

Ord. 1-5-5 luidt in de huidige tekst:

ord. 1-5-5 (huidige tekst):

5. De classicale vergadering zendt het gravamen met een advies door naar de generale synode, teneinde te komen tot een eindoordeel van de kerk.

De bepaling luidde destijds in eerste lezing: 'De classicale vergadering beslist of er voldoende reden is het gravamen door te zenden naar de generale synode, teneinde te komen tot een eindoordeel van de kerk.'

Nadat in de consideraties enkele classes de zorg hadden uitgesproken dat een gravamen door een classicale vergadering zou kunnen worden geblokkeerd, is besloten dat een gravamen *altijd* ter behandeling aan de generale synode moet worden voorgelegd.

Het Advies van de Werkgroep Kerkorde (dd. 31 mei 2001 voor de Triosynode van 22-24 nov. 2001) luidde:

'Een aantal classes en CV-en klaagt erover dat de rol van de classicale vergadering niet helder is. Er bestaat de zorg dat een gravamen door de classicale vergadering wordt geblokkeerd en er leeft de zorg dat de mindere vergaderingen buiten spel worden gezet.

De werkgroep heeft de classicale vergadering een eigen verantwoordelijkheid willen geven in ver reikende zaken als een gravamen. Zaken van belijden dienen op het grondniveau te worden besproken. De werkgroep is het er mee eens dat de classicale vergadering een gravamen niet moet kunnen blokkeren. De werkgroep komt op basis van de consideraties tot de volgende procedure: de classicale vergadering vraagt inzake een gravamen advies aan de kerkenraad van de gemeente waar de bezwaarde als lid is ingeschreven, houdt zich er zelf mee bezig en zendt het met een advies door naar de generale synode. Wanneer een ingediend bezwaar niet kan worden aangemerkt als een gravamen dan wordt het bezwaar ter behandeling doorgezonden naar het bevoegde college voor de behandeling van bezwaren en geschillen.'

Dat heeft geleid tot de huidige regeling. Ook als de classicale vergadering, nadat ze de bezwaarde – eventueel met raadsman –, de plaatselijke kerkenraad en een aantal deskundigen op het terrein van kerk en theologie heeft gehoord, van oordeel is dat dit bezwaar niet van een dergelijk gewicht is dat de kerk als geheel zich daarover bij monde van de generale synode zou moeten uitspreken, is er geen enkele mogelijkheid om de procedure tussentijds te beëindigen.

De vraag kan worden gesteld of dat zich laat verenigen met de grondregel van het kerkrecht dat in de meerdere vergaderingen alleen zaken zullen worden behandeld die in de mindere vergaderingen niet kunnen worden afgehandeld. Wordt het oordeel van de classicale vergadering op deze wijze voldoende serieus genomen? In feite is nu de zorg van andere classes werkelijkheid geworden, namelijk dat de classicale vergadering buiten spel wordt gezet.

Aan het bezwaar zou kunnen worden tegemoet gekomen door alsnog de in eerste lezing vastgestelde tekst op te nemen en dus ord. 1-5-5 als volgt te wijzigen:

ord. 1-5-5 (voorstel gewijzigde tekst):

5. De classicale vergadering *beslist of er voldoende reden is het gravamen door te zenden* naar de generale synode, teneinde te komen tot een eindoordeel van de kerk.

Daarmee is het de classicale vergadering die in eerste instantie beslist of een zaak van dergelijke importantie is dat de gehele kerk zich daarover moet uitspreken. De classicale vergadering is niet langer slechts een 'doorgeefluik' naar de generale synode maar moet nu zelf beoordelen of deze zaak van

belang voor de kerk als geheel is.

De classicale vergadering beoordeelt daarbij niet zozeer of het bezwaar formeel aan bepaalde minimumeisen voldoet (in dat geval kan bezwaarde in de gelegenheid worden gesteld het bezwaarschrift aan te vullen; vgl. GR kerkelijke rechtspraak art. 18-1), maar vooral of het bezwaar inhoudelijk van dien aard is dat de kerk moet overwegen haar belijden terzake te herzien.

Mocht het betreffende gemeentelid van oordeel zijn dat de classicale vergadering ten onrechte het bezwaar niet aan de generale synode heeft voorgelegd, kan deze tegen dit besluit een bezwaar indienen bij het regionale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen (ord. 12-3-1). Dit college zal het bezwaar niet in volle omvang als gravamen behandelen, maar beoordelen of de classicale vergadering in redelijkheid tot dit besluit kon komen.

Suggestie bij ord. 2-10 (blz. 70)

De synodale commissie stelt voor bij verhuizing van lutherse leden naar een niet-lutherse gemeente expliciet te vragen of men uit het landelijk luthers ledenregister moet worden verwijderd.

Het college is van oordeel dat dit op een misverstand berust. Dit register is niet een register van de gezamenlijke evangelisch-lutherse *gemeenten*, maar van de evangelisch-lutherse *leden van de kerk* (ongeacht bij welke gemeente zij zijn ingeschreven).

Wie krachtens ord. 2-10-2 in het landelijk register van evangelisch-lutherse leden van de kerk is ingeschreven, blijft dus in dat register opgenomen *ook bij verhuizing* naar een andere gemeente van de kerk. Verhuizing naar (bijvoorbeeld) een protestantse gemeente maakt deze inschrijving niet ongedaan. Men wordt slechts op eigen verzoek uit dit register verwijderd.

Suggestie bij ord. 2-16-7 (blz. 72 RACVB)

De formulering 'eigener beweging' in ord. 2-16-7 is niet consistent met de voorwaarde 'nadat overeenstemming is verkregen'. Ord. 2-16-7 luidt:

ord. 2-16-7 (huidige tekst):

7. De algemene kerkenraad kan eigener beweging, en gehoord de betrokken wijkkerkenraden, dan wel op verzoek van de betrokken wijkkerkenraden twee of meer wijkgemeenten samenbrengen in een combinatie van wijkgemeenten ten behoeve waarvan een predikant verbonden wordt of is aan de gemeente, nadat tussen de betrokken wijkkerkenraden en de algemene kerkenraad overeenstemming is verkregen over een regeling van de kerkdiensten, de indeling van het pastorale werk en het aandeel van elke wijkgemeente in de keuze van de predikant.

De AK kan inderdaad eigener beweging wijkgemeenten samenvoegen. De voorwaarde heeft slechts een beperkte strekking. De tekst zou echter gewijzigd kunnen worden als volgt:

ord. 2-16-7 (voorstel gewijzigde tekst):

7. De algemene kerkenraad kan eigener beweging, en gehoord de betrokken wijkkerkenraden, dan wel op verzoek van de betrokken wijkkerkenraden twee of meer wijkgemeenten samenbrengen in een combinatie van wijkgemeenten ten behoeve waarvan een predikant verbonden wordt of is aan de gemeente.
De algemene kerkenraad treft daarbij in overleg met de betrokken wijkkerkenraden een regeling ten aanzien van de kerkdiensten, de indeling van het pastorale werk en het aandeel van elke wijkgemeente in de keuze van de predikant.

Suggestie bij ord. 2-13-5 en ord. 2-16-8

Op verzoek van JuZa (stafbureau Juridische Zaken) heeft het college de formuleringen met betrekking tot de (wijk)gemeente van bijzondere aard tegen het licht gehouden. Die blijken aanleiding te geven tot verwarring.

De *formulering* en de *naam* wekken de indruk dat de wijkgemeente van bijzondere aard van ord. 2-16-8 vergelijkbaar is met de gemeente van bijzondere aard van ord. 2-13-5:

- ze worden beide gevormd 'op verzoek en ten behoeve van leden van de kerk/gemeente die in een *bijzondere situatie* verkeren'
- ze heten beide gemeente resp. wijkgemeente *van bijzondere aard*.

Bij nader toezien blijken ze toch grote verschillen te vertonen.

De wijkgemeente van bijzondere aard vindt zijn achtergrond in de hervormde buitengewone wijkgemeente; daarmee werd de vorming van een modalitaire wijkgemeente binnen een centrale gemeente mogelijk gemaakt (zie overgangsbepaling 80-82).

De gemeente van bijzondere aard ligt echter niet in het verlengde van de hervormde deelgemeente (de hervormde aanduiding voor een modalitaire gemeente), maar van de hervormde gemeenten bij een inrichting of een gesticht (zie overgangsbepaling 67-69).

De hervormde deelgemeenten zijn geen gemeenten van bijzondere aard geworden maar een 'gewone' gemeente naast een bestaande gemeente (als bedoeld in ord. 2-13-6)

Om aan de bovengenoemde onhelderheid een einde te maken, stelt het college voor de bepalingen van de gemeente van bijzondere aard en van de wijkgemeente van bijzondere aard toepasselijk te maken zowel voor een (wijk)gemeente die bedoeld is als categoriale (wijk)gemeente als voor een (wijk)gemeente die wordt gevormd ten behoeve van een bepaalde modaliteit. De kwalificatie 'bijzondere aard' kan dan zowel op het categoriale als op het modalitaire betrekking hebben. Daarbij wordt in feite de bestaande praktijk geformaliseerd. Tegelijkertijd kunnen de voorwaarden die aan de vorming van een gemeente resp. wijkgemeente van bijzondere aard worden gesteld, worden gelijkgetrokken. In de voorgestelde tekst wordt zowel bij de vorming van een wijkgemeente van bijzondere aard als van een gemeente van bijzondere aard de goedkeuring van de meerdere vergadering vereist. Daarmee worden de voorwaarden voor de vorming van een gemeente van bijzondere aard (ord. 2-13-5) gelijkgetrokken met die voor de vorming van een 'parallel-gemeente', als bedoeld in ord. 2-13-6.

Een bijkomend probleem in de huidige regeling is dat nergens duidelijk wordt aangegeven op welke wijze men lid van een dergelijke (wijk)gemeente van bijzondere aard wordt. Door te bepalen dat men slechts ingeschreven wordt op eigen verzoek, wordt tevens duidelijk gemarkeerd dat deze (wijk)gemeente niet door de classicale vergadering kan worden aangewezen als registratie-ontvangst gemeente (ord. 2-5-1d).

ord. 2-16-8 (voorstel gewijzigde tekst):

8. De algemene kerkenraad kan - op verzoek en ten behoeve van leden van de gemeente die in een bijzondere situatie verkeren en gehoord de kerkenraden van de betrokken wijkgemeenten - deze leden samen brengen in een wijkgemeente van bijzondere aard. Een besluit tot vorming van een wijkgemeente van bijzondere aard behoeft de goedkeuring van de *het breed moderamen van de* classicale vergadering, die daarover het advies inwint van het regionale college voor de visitatie.

In deze wijkgemeente worden leden uitsluitend ingeschreven op hun eigen verzoek.

Voor deze gemeenten gelden - voor zover in de orde van de kerk niet anders is bepaald - dezelfde regels als voor andere wijkgemeenten.

ord. 2-13-5 (voorstel gewijzigde tekst):

5. *Het breed moderamen van de* classicale vergadering kan - op verzoek en ten behoeve van leden van de kerk die in een bijzondere situatie verkeren en gehoord de kerkenraden van de betrokken gemeenten deze leden samenbrengen in een gemeente van bijzondere aard. *Een besluit tot vorming van een gemeente van bijzondere aard behoeft de goedkeuring van de generale synode, die daarover het advies inwint van het generale college voor de visitatie en - in daarvoor in aanmerking komende gevallen - van de evangelisch-lutherse synode.*

In deze gemeente worden leden uitsluitend ingeschreven op hun eigen verzoek.

Voor deze gemeenten gelden - voor zover in de orde van de kerk niet anders is bepaald - dezelfde regels als voor andere gemeenten.

Daarnaast blijft de mogelijkheid bestaan om een parallel-gemeente te vormen (ord. 2-13-6), waarbij een gemeente wordt gevormd naast een vergelijkbare reeds bestaande gemeente. Veelal zal deze gemeentevorming eveneens een modalitaire aanleiding hebben. Een 'parallel-gemeente' is echter een 'gewone' gemeente en kan wél door de classicale vergadering worden aangewezen als registratie-ontvangst gemeente.

Suggestie bij ord. 3-2-3 (blz. 72)

Het lijkt zinvol de suggestie tot herformulering van ord. 3-2-3 over te nemen. De bepaling luidt:

ord. 3-2-3 (huidige tekst):

3. De kerkenraad bepaalt, na de leden van de gemeente er in gekend en er over gehoord te

hebben, of alleen belijdende leden dan wel ook doopleden stemgerechtigd zijn en legt dit in de in lid 1 genoemde regeling vast.

De voorgestelde formulering maakt de bepaling begrijpelijker en toegankelijker. Het voorstel luidt:

ord. 3-2-3 (voorstel gewijzigde tekst):

3. De kerkenraad bepaalt, na de leden van de gemeente er in gekend en er over gehoord te hebben, of *naast de belijdende leden ook de doopleden* stemgerechtigd zijn en legt dit in de in lid 1 genoemde regeling vast.

Suggestie bij ord. 3-5-5 (blz. 74)

Verskillende classicale vergaderingen stellen vragen bij de verplichting om een akte van losmaking mede te ondertekenen, zoals vereist in ord. 3-5-5, omdat dit relatief veel administratieve handelingen vereist.

ord. 3-5-5, eerste volzin (huidige tekst):

5. De beroepen predikant die voor gewone werkzaamheden aan een gemeente verbonden is, vraagt na aanvaarding van het beroep aan de kerkenraad van deze gemeente een akte van losmaking, welke akte mede ondertekend dient te worden namens het breed moderamen van de classicale vergadering van de classis waartoe die gemeente behoort.

Het generale college stelt voor deze medeondertekening te laten vervallen, en te vervangen door het zenden van een afschrift van de door de kerkenraad ondertekende akte aan de scriba van de classicale vergadering. Dat kan als volgt:

ord. 3-5-5, eerste volzin (voorstel gewijzigde tekst):

5. De beroepen predikant die voor gewone werkzaamheden aan een gemeente verbonden is, vraagt na aanvaarding van het beroep aan de kerkenraad van deze gemeente een akte van losmaking. *Een afschrift van deze akte wordt verzonden naar de scriba van de classicale vergadering van de classis waartoe die gemeente behoort.*

Suggestie bij ord. 3-5-6 (blz. 74)

Een classicale vergadering wijst erop dat een predikant tegen wie een tuchtprocedure loopt geen beroep in overweging zou moeten kunnen nemen. Het generale college stelt voor daartoe een bepaling op te nemen, maar dat een plaats te geven in ord. 3-4 als een nieuw lid 3a:

ord. 3-4-3a (voorstel nieuwe tekst):

- 3a *Een predikant tegen wiens vervulling van het ambt ernstige bezwaren zijn gerezen, kan – indien deze bezwaren door het bevoegde college voor het opzicht in behandeling zijn genomen – geen beroep in overweging nemen zolang die behandeling niet onherroepelijk is geëindigd.*

Suggestie bij ord. 3-17-2 (blz. 81)

De classicale vergadering Leeuwarden acht het beter de nauwkeurige beschrijving van werkzaamheden, zoals bedoeld in lid 3, niet reeds te doen meezenden bij het verzoek aan het breed moderamen van de classicale vergadering om toestemming tot het beroepen in een deeltijdfunctie, maar het BM-CV hierbij eerst te betrekken in het kader van de approbatie. Het generale college acht het echter van belang dat in een vroeg stadium duidelijkheid wordt geboden over de omvang en invulling van de werkzaamheden. Die is nodig om te kunnen beoordelen of de gevraagde toestemming kan worden verleend. Het college neemt daarom de suggestie van CV Leeuwarden niet over.

Voorstel bij ord. 3-21

In de kerkorde is consequent inclusief taalgebruik gehanteerd. Het college heeft geconstateerd dat in ord. 3-21 daarom ten onrechte sprake is van een predikant die 'de gemeente waaraan **hij** verbonden is' niet langer met stichting kan dienen. Het college stelt daarom voor te lezen:

ord. 3-21-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. Indien het generale college voor de ambtsontheffing, bij het oordeel dat een predikant de gemeente waaraan deze verbonden is, niet langer met stichting kan dienen, van oordeel is.....

Suggestie bij ord. 4-3-2 (blz. 84):

Onduidelijkheid over verschil in implicaties van 'afvaardigen' (zonder last en ruggespraak) en 'aanwijzen' (zoals naar AK en ACV): is er in laatste geval dan wel 'last en ruggespraak'.

De CV Emmen wil meer accent op de meerdere vergadering als vertegenwoordigend orgaan dan als zelfstandige ambtelijke vergadering. Het college meent dat daardoor het karakter van deze vergaderingen fundamenteel wordt aangetast en dat de leden van deze vergaderingen *als ambtsdragers* zelfstandig hun stem moeten kunnen uitbrengen. Anders wordt aan de betekenis van het overleg binnen deze vergaderingen ernstig afbreuk gedaan.

Het college meent dat het wel nodig is om duidelijker aan te geven dat het handelen zonder last en ruggespraak voor *alle* ambtelijke vergaderingen geldt, dus ook voor de algemene kerkenraad.

Ord. 4-3-2 luidt in de huidige tekst:

ord. 4-3-2 (huidige tekst):

2. De naar de meerdere vergaderingen afgevaardigde ambtsdragers handelen zonder last of ruggespraak.

Het college stelt voor deze tekst als volgt te wijzigen:

ord. 4-3-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. De [-] ambtsdragers handelen *in ambtelijke vergaderingen* zonder last of ruggespraak.

Suggestie bij ord. 4-4-2 (blz. 84)

PG Hilversum stelt een wijziging voor in ord. 4-4-2. Die bepaling luidt:

ord. 4-4-2 (huidige tekst):

2. Bepalingen in regelingen van kerkelijke lichamen die in strijd zijn met hetgeen in de kerkorde en de ordinanties is bepaald, hebben geen kracht. Bepalingen die in strijd komen met hetgeen in de kerkorde of de ordinanties wordt bepaald, verliezen op dat moment hun kracht.

Het college meent dat de voorgestelde wijziging van ord. 4-4-2 inderdaad beter is: de formulering is beknopter en omvat tevens de beide aspecten die in de huidige tekst bedoeld worden. Voorgesteld wordt de bepaling als volgt te lezen:

ord. 4-4-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. Bepalingen in regelingen van kerkelijke lichamen die in strijd zijn met hetgeen in de kerkorde en de ordinanties is bepaald, *zijn nietig.* [-]

Suggestie bij ord. 4-5-3 (blz. 85)

De CV Ede wijst er terecht op dat de bepalingen van ord. 4-5 slechts van kracht zijn voor kerkelijke lichamen, (hoewel dat alleen in lid 1 en 4 expliciet staat aangegeven). De bepalingen gelden niet (zonder meer) voor de vergadering van stemgerechtigde leden van de gemeente waarin ambtsdragers worden verkozen. Die vergadering is geen kerkelijk lichaam in de zin van ord. 4-4-1.

Dat betekent echter dat er geen algemeen geldende bepalingen zijn voor de besluitvorming in een vergadering van stemgerechtigde leden en dat geeft nogal eens aanleiding tot verwarring.

Het college stelt voor aan ord. 4-5 een nieuw lid 5 toe te voegen, dat als volgt luidt:

ord. 4-5-5 (voorstel nieuwe tekst):

5. *Voor besluitvorming in een vergadering van de stemgerechtigde leden van de gemeente zijn de leden 1 tot en met 3 van overeenkomstige toepassing, tenzij in de plaatselijke regeling anders is voorzien.*

Suggestie bij ord. 4-5-4 (blz. 85)

De bedoeling van de regeling inzake het quorum blijkt onduidelijk. Moeten vacatures worden meegeteld? Dat laatste was de bedoeling die bij het opstellen van de kerkorde heeft voorgezeten.

Concreet:

Een kerkenraad die op papier uit 15 leden bestaat, maar met 10 feitelijke leden (en vijf vacatures) kan rechtsgeldig besluiten als er 8 aanwezig zijn (de helft van het aantal waaruit de vergadering behoort te bestaan). In het dit geval zijn in elk geval vijf voor-stemmers nodig.

Als men zou lezen dat de helft van het feitelijk aantal leden aanwezig moet zijn, zou in het genoemde voorbeeld een rechtsgeldig besluit genomen bij aanwezigheid van 5 ambtsdragers en het zou besluit met drie tegen twee stemmen genomen kunnen worden (en dat is wel erg weinig).

De tekst van ord. 4-5-4 (eerste volzin) luidt:

ord. 4-5-4 eerste volzin (huidige tekst):

4. Geen besluiten kunnen worden genomen indien niet ten minste de helft van het aantal leden van het kerkelijk lichaam ter vergadering aanwezig is.

Om misverstanden uit te sluiten, stelt het college stelt voor de tekst van ord. 4-5-4 te wijzigen in de door de CV Ede bedoelde zin (zij het met een andere formulering):

ord. 4-5-4 (voorstel gewijzigde tekst):

4. Geen besluiten kunnen worden genomen indien niet ten minste de helft van het aantal leden [--] zoals dit voor het kerkelijk lichaam is vastgesteld, ter vergadering aanwezig is.

Suggestie bij ord. 4-8-6 (blz. 87)

Gepleit wordt voor grotere openheid van de kerkenraad, bijvoorbeeld door de verplichting niet-vertrouwelijke stukken voor de vergadering ter inzage op het kerkelijk bureau te leggen. Deze suggestie is niet goed uitvoerbaar (lang niet elke gemeente heeft een kerkelijk bureau) en legt een te grote belasting op de scriba.

Het is echter denkbaar om in ord. 4-8-6 een regel op te nemen waarin wordt verwezen naar de openbaarmaking van (niet-vertrouwelijke) besluiten van de kerkenraad. Op deze wijze wordt eraan herinnerd dat het informeren van de gemeente over wat in de kerkenraad is (besproken en) besloten tot de normale taken van de kerkenraad behoort.

Het college stelt voor ord. 4-8-6 als volgt aan te vullen:

ord. 4-8-6 (voorstel gewijzigde tekst):

6. De kerkenraad maakt een regeling voor zijn wijze van werken, waarin in ieder geval wordt geregeld:
het bijeenroepen van zijn vergaderingen, de agendering, de wijze waarop de gemeente wordt gekend en gehoord, *de openbaarmaking van zijn besluiten*, de toelating van niet-leden van de kerkenraad tot zijn vergaderingen en het beheer van zijn archieven.

Suggestie bij ord. 4-9-2 (blz. 88)

Deze suggestie – voorzover het betreft de samenstelling van de colleges van kerkrentmeesters en van diakenen – zal worden behandeld bij de voorstellen tot wijziging van ord. 11.

Suggestie bij ord. 4-10 (blz. 89)

De suggestie wordt gedaan bij een kerkenraad met werkgroepen meer taken aan de kleine kerkenraad over te dragen. Het is niet de bedoeling dat de kleine kerkenraad de plaats inneemt van de kerkenraad als geheel zodat (het merendeel van) de ambtsdragers niet langer betrokken is bij de besluitvorming over zaken die voor de gemeente als geheel van wezenlijk belang zijn. Te overwegen valt echter wel de mogelijkheid te bieden enkele taken van de kerkenraad als geheel toe te vertrouwen aan de kleine kerkenraad.

Het college stelt voor ord. 4-10-7 als volgt te wijzigen:

ord. 4-10-7 (voorstel gewijzigde tekst):

7. De verdeling van taken en bevoegdheden over enerzijds de kerkenraad en anderzijds de kleine kerkenraad, de sectieteams en de taakgroepen wordt aangegeven in een door de kerkenraad na overleg met de kleine kerkenraad, de sectieteams en de taakgroepen vast te stellen regeling met dien verstande dat
- a. aan de kerkenraad wordt toevertrouwd:
- de algemene leiding aan de opbouw van de gemeente in de wereld;
  - de zorg voor de dienst van Woord en sacramenten;
  - het nemen van de besluiten als genoemd in artikel 8-7;
  - het vaststellen van het beleidsplan ter zake van het leven en werken van de gemeente;
  - het vaststellen van de begrotingen en de jaarrekeningen;
  - het beroepen van de predikanten en het leiding geven aan de daaraan voorafgaande verkiezing;
  - [–]
  - het opzicht over de leden van de gemeente voor zover dat door de orde van de kerk is opgedragen aan de kerkenraad;
  - het vaststellen van de plaatselijke regelingen als bedoeld in artikel 7-2; *en voorts, tenzij de kerkenraad een of meer van de volgende taken heeft opgedragen aan de kleine kerkenraad:*
    - *het leiding geven aan de verkiezing van de ouderlingen en de diakenen als bedoeld in ordinantie 3-6 en de benoeming van de kerkrentmeesters die geen ouderling zijn;*
    - *het aanwijzen van de afgevaardigde(n) naar de classicale vergadering;*
- b. aan de kleine kerkenraad wordt toevertrouwd:
- het toetsen van het werk van de sectieteams en de taakgroepen aan het door de kerkenraad vastgestelde beleidsplan;
  - de instelling van de sectieteams en de taakgroepen en de benoeming van de leden daarvan;
  - het vaststellen van de instructies van de sectieteams en de taakgroepen.

Suggestie bij ord. 4-12 (blz. 89)

Gevraagd wordt of het mogelijk is dat een kerkenraad de consulent verkiest tot preses van de kerkenraad. De geldende bepalingen geven daarvoor niet de ruimte. Om dat mogelijk te maken kan ord. 4-12-3 als volgt worden aangevuld.

ord. 4-12-3 (voorstel gewijzigde tekst):

3. De consulent maakt met de kerkenraad een afspraak over de te verrichten werkzaamheden. De consulent wordt uitgenodigd voor de vergaderingen van de kerkenraad en zijn moderamen en heeft in de vergaderingen van de kerkenraad en het moderamen een adviserende stem. *De consulent kan door de kerkenraad tot preses worden verkozen.*

Suggestie bij ord. 4-16-2 (blz. 98):

De bepaling dat de eerste vergadering in het kalenderjaar door de oudste aanwezige predikant wordt geopend is niet meer relevant (aldus de CV Doetinchem, zie ook de CV Oost-Groningen). De verkiezing van het moderamen in de eerste vergadering is onpraktisch (aldus de CV Heerenveen en Leeuwarden).

De huidige tekst van ord. 4-16-2 luidt:

ord. 4-16-2 (huidige tekst):

2. De classicale vergadering kiest jaarlijks op de eerste bijeenkomst van het kalenderjaar onder leiding van de oudste van de aanwezige afgevaardigde predikanten uit haar midden een moderamen, bestaande uit ten minste een preses, een scriba en een assessor, met dien verstande dat in elk geval een predikant deel uitmaakt van het moderamen.

Het college stelt voor deze bepaling als volgt te wijzigen:

ord. 4-16-2 (voorstel gewijzigde tekst):

2. De classicale vergadering kiest jaarlijks [–] onder leiding van de [–] *afredende preses* uit haar midden een moderamen, bestaande uit ten minste een preses, een scriba en een assessor, met dien verstande dat in elk geval een predikant deel uitmaakt van het moderamen.

Voorstel bij ord. 4-28-1

Het college heeft geconstateerd dat bij de wijziging kerkordelijke regelingen in verband met vorming Protestantse Theologische Universiteit (nr. 3/2006) verzuimd is ord. 4-28-1 aan te passen.

Het stelt daarom voor de daar genoemde 'raad van toezicht voor het theologisch wetenschappelijk onderwijs' te vervangen door de raad van toezicht voor *de Protestantse Theologische Universiteit*.

ord. 4-28-1 (voorstel gewijzigde tekst):

1. De generale synode laat zich in haar arbeid bijstaan door
  - de generale raad van advies,
  - de raad van advies voor het gereformeerd belijden,
  - de raad van toezicht voor *de Protestantse Theologische Universiteit*,
  - het bestuur van de dienstenorganisatie,
  - de commissies die bij of krachtens ordinantie of generale regeling een taak namens de synode verrichten.

Suggestie bij ord. 4-29 (blz. 106):

Het moderamen van de generale synode spreekt van zorg over de kwaliteit en de kwantiteit van de bezetting van de colleges. Het college constateert dat de bepalingen dat leden van de colleges voor vier jaar worden benoemd en eenmaal voor een aaneensluitende periode van vier jaar kunnen worden herbenoemd (ord. 4-20-2 en ord. 4-29-2) er toe kunnen leiden dat opgebouwde deskundigheid te snel weer voor de kerk verloren gaat.

Het college stelt daarom voor – naar analogie van het voorstel met betrekking tot de ambtstermijnen van ambtsdragers (zie het tekstvoorstel bij ord. 3-7-1) – de mogelijkheid te openen dat leden van de regionale en generale colleges door herverkiezing langer kunnen dienen, met een maximum van 12 jaar.

Ord. 4-20-2 en ord. 4-29-2 (in beide gevallen de tweede volzin) luiden als volgt:

ord. 4-20-2 en ord. 4-29-2 tweede volzin (huidige tekst):

2. ....
Zij worden benoemd voor de tijd van vier jaar en kunnen eenmaal voor een aansluitende periode van vier jaar worden herbenoemd.
.....

Het college stelt voor de betreffende passage in ord. 4-20-2 en ord. 4-29-2 als volgt te wijzigen:

ord. 4-20-2 en ord. 4-29-2 tweede volzin (voorstel gewijzigde tekst):

2. ....
Zij worden benoemd voor de tijd van vier jaar en kunnen *voor een aansluitende periode van tenminste twee jaar en ten hoogste vier jaar worden herbenoemd, met dien verstande dat zij niet langer dan twaalf aaneengesloten jaren lid van het college kunnen zijn.*
.....

Het ligt voor de hand een dergelijke wijziging ook toe te passen op de organen van bijstand, zoals genoemd in ord. 4-28. De eerste volzin van ord. 4-28-2 zou dan als volgt kunnen luiden:

ord. 4-28-2 eerste volzin (voorstel gewijzigde tekst):

2. De leden van de organen van bijstand worden benoemd door de generale synode uit de leden van de kerk voor de tijd van vier jaar en kunnen *voor een aansluitende periode van tenminste twee jaar en ten hoogste vier jaar worden herbenoemd, met dien verstande dat zij niet langer dan twaalf aaneengesloten jaren lid van het orgaan van bijstand kunnen zijn.*
.....

Met betrekking tot de samenstelling van de colleges voor de visitatie, voor het opzicht en voor de behandeling van bezwaren en geschillen zullen bij de behandeling van de ordinanties 6 t/m 14 de

benodigde voorstellen tot wijziging worden voorgelegd. Dat geldt ook de samenstelling van andere kerkelijke lichamen waarover in de ordinanties of de generale regelingen bepalingen zijn opgenomen.

Thema 3.6 sub a (blz. 19):

Samenstelling, taak en werkwijze van het bestuur van de dienstenorganisatie.

Het bestuur van de dienstenorganisatie spreekt de wens uit om het bestuur uit te breiden met 1 bestuurslid en het aantal bestuursleden namens het moderamen terug te brengen tot 1 persoon. De commissie evaluatie kerkorde heeft deze wens niet doen uitmonden in een aanbeveling, maar het college kan daarover – zo nodig tussentijds – met een voorstel tot wijziging van artikel 3 van de GR Dienstenorganisatie komen. Daarvoor is echter eerst overleg nodig met en tussen de betrokken organen.

Suggestie bij ord. 5-3-8 (blz. 106):

In plaats van 'naar burgerlijke wet' zou 'naar burgerlijk recht' gelezen moeten worden. Het generale college voor de kerkorde stemt daarmee in:

ord. 5-3-8 (voorstel gewijzigde tekst):

8. Alleen een naar *burgerlijk recht* tot stand gekomen huwelijk kan worden ingezegend.